

Boris Druță

**Peripețiile
istetului vidanjor
de la Ineasca**

Chișinău • 2025

**DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN
REPUBLICA MOLDOVA**

Redactor: Eugenia David
Tehnoredactare: Andrei Dorgan

© Boris Druță

ISBN

Fiicei Patricia

*În viață toți suntem sub o umbrelă
De plouă, de e soare sau e vânt
Simțim și pierdem în singurătate
Iar fericirea-o construim în gând...*

*Apoi, apare clipa cea din urmă
Natura ia umbrela și ne lasă
Cu amintirea care ne sugrumă
Într-o uitată părăsita casă...*

În loc de prefață

Citind microromanul *Peripețiile istețului vidanjour de la Ineasca* de Boris Druță, autor înzestrat cu simțul umorului, un umor ce pare nevinovat dar ustură totuși, am râs, cu gura până la urechi, asupra mai multor pagini ce vizează realitatea, de multe ori demnă de pana lui Caragiale, a zilelor noastre.

Scrisul, fie cât de modest, nu este o meserie, ci o vocație. Scriitorul Boris Druță de mai multe decenii își exercită penița în acest domeniu care cere inspirație, spirit de observație și responsabilitate. Avocat de profesie, se ciocnește frecvent cu tot soiul de întâmplări și evenimente, unde ba câștigă, ba pierde, după cum e firesc și îi stă bine unui avocat. Scrisul pentru el este o mângâiere, o pasiune, un motiv de a evada din realitatea cenușie și a da frâu liber imaginației sale creatoare. Acest lucru îl face cu plăcere și inteligență, încercând să molipsească cu bună dispoziție și cititorul, pe cel care face casă bună cu ironia. Autorul mi-a mărturisit că scriind *Peripețiile istețului vidanjour de la Ineasca* nu a pretins a imita *Aventurile bravului soldat Shvejk* de Jaroslav Hasek, dar a visat totuși, în adâncul subconștientului, ca vidanjourul lui să-i semene cel puțin un pic, doar un pic bravului și haiosului soldat ceh. Că s-ar simți satisfăcut, în lecturarea textului, și cu un singur zâmbet al cititorului nostru autohton.

Desigur, e un vis îndrăzneț, însă nelipsit totalmente de suport real, deoarece vidanjourul e și el un tip curios, haios și activ. Și dacă bravul Shvejk e bonom și guraliv în război, vidanjourul de la Ineasca în vreme de pace relativă e mai tăcut și mai retras, ca un personaj modest ce este după cum îi șade bine unui astfel de personaj.

Vidanjourul, curățitorul de latrine, când se sprarg țevile este solicitat la orice oră de zi și de noapte, are acces liber oriunde și oricând, în orice clădire publică sau particulară. Acolo vede de toate și cum să se priveze de plăcerea de a invita și cititorul să-l urmeze, promițându-i că nu-l va plictisi. Invitația este în mare măsură îndreptățită. Cititorul va avea ce vede și de ce se minuna...

Același lucru îl fac și eu, însăilând o succintă prezentare, cu speranța că această lucrare inspirată va aduce zâmbet pe buze și va crea o bună dispoziție, în pofida tuturor inconvenientelor și nedreptăților ce se iscă în societate la fiecare pas și sub orice regim, inclusiv sub cel democratic în devenire...

Eugenia David

Aplaudați mortul!

(confesiune)

Iată-mă ajuns la vârsta senectuții cu ferma convingere că viața omului nu este altceva decât o luptă continuă cu propriile mori de vînt. Cu aceeași fermă convingere declar acest lucru, stînd înțepenit pe laviță cu mîinile încrucișate pe piept, așteptînd sosirea preotului cu cadelnița. Pomenile stau aranjate una după alta pe mese. Sfirîie a jale lumînările în sfeșnic. Potrivit legilor creștinești, mai am de zăbovit trei zile pentru a face bilanțurile întregii mele biografii. În aceste trei zile un șuvoi de prieteni va veni să-și ia rămas bun, să mă conducă pe ultimul drum. Pe *Lipăgău*, dealul Ineascăi, voi fi coborît într-o gaură neagră, iar groparii îndemînatici mă vor acoperi cu țărînă ca la suprafață să-mi rămînă doar numele. Rudele, cunoscuții vor simți nevoia să se rînduiască în luări de cuvînt ca să mă laude că am fost om bun, că am iubit femeile, că am lăsat după mine o droaie de copii frumoși și deștepți. Cititorule, imaginează-ți și tu că ai asistat la acest eveniment trist și te-ai convins că soarta omului este aidoma unei corăbii ce plutește pe valurile zbuciumate ale oceanului. În orele cît voi sta cadavru cu mîinile pe piept, voi pricepe cît de plină mi-a fost viața și ce păcat că s-a consumat atît de repede. Contemplan clipele ce se scurg ca apa pe *gîrla Ciulucului*. Sunt un hoit obișnuit, simplu muritor, căruia nu i s-a făcut mască mortuară, nu a fost machiat sau parfumat ca miniștrii actuali, deputații din parlament, ex-președinții de țară. Poate o fi vina mea că n-am lăsat un testament sau nu mi-am luat angajamentul să stau cuminte în sicriu ca un Făt Frumos! Însă înainte de a sta lungit pe laviță am fost apreciat ca un umorist de talie locală, care mi-am dat silința, dar nu am cucerit muntele recunoașterii. Și, deoarece nimeni nu pleacă viu din această viață, mulți vorbitori vor accentua că oricum am fost considerat un om al scrisului, am îndrăznit a publica mai multe cărți ce reflectă crîmpee de epocă pe care mai nimeni nu o să le citească, pentru că în vremea noastră e mai ușor să scrii o carte decât să găsești un cititor. Pe scurt, am fost un pasionat al condeiului care a privit filozofic rostul omului pe pămînt. Din toate luările de cuvînt va înțelege că destinul meu se sfîrșește aici, că de-acum încolo nu mă voi întoarce acasă,

că viitorul îmi aparține numai dacă voi reuși să las după mine o carte pe care o vor citi copiii și nepoții mei, împreună cu alți doi-trei doritori! Țin să mărturisesc că pînă mi-au înghețat picioarele și mi s-au răcit mîinile am lucrat ani în șir asupra paginilor din lucrarea ce urmează. Am conștientizat că după ce mi se vor bate cuiele la capac, nu voi mai avea prilejul să asist la vreun alt eveniment din istoria omenirii. M-am convins că păstrez șansa de a fi elogiat, de a mi se conferi denumiri de piețe, străzi, premii și distincții post-mortem, aidoma foștilor deputați și guvernanți decedați, iar pe frontispiciile caselor unde am locuit și am avut diferite aventuri amoroase, a mi se fixa plăci comemorative, cu mențiunea că aici a trăit cutate și cutare... Adică eu! Poate mi se vor înălța și monumente ce vor deveni o stavilă istorică în calea uitării. Anume așa se vor încununa lucrurile și acestea vor fi consecințele talentului meu de umorist! Desigur, ținîndu-se cont de recunoscuta și monstruoasa mea modestie! Doar de la daci și geți mă trag! Așa că și tu, cititorule, după ce vei lectura ultima filă, să inspire aer ozonat, ca după ploaie, în piept, să cugeți cît mai ești viu, să muncești în sudoarea frunții și deja în postură de cadavru să-ți apreciezi străduințele! Este o concluzie sinceră, fiindcă la momentul cînd scriu aceste rînduri mă mai simt un mort cu rațiune și-mi dau seama că anume așa va proceda viitorimea comemorîndu-mi numele. Chiar dacă în decursul vieții am fost neobservat, marginalizat, nu am stat în prezidiu, nu am devenit laureat al festivalurilor, concursurilor desfășurate în cluburile de zi și de noapte ale confrăților mei de breaslă. Deci, sunt un cadavru plin de optimism și în clipa cînd **coșciugul** îmi va fi dus la groapă deja pe ultima sută de metri voi auzi o voce încurajatoare: „Ei, acu-i acu! Nu te enerva, nu drăngăni din picioare prin somn și nu încerca să ceri îndurare de la popa sau alt ajutor”. Adică, bun venit, cititorule! Cine se trezește mai devreme mai departe ajunge și, împăcat cu faptul că nimeni nu este dus viu la țințirim, promit ca în opera mea să descriu tot ce am văzut eu, moldovean cu inimă de mare român! Imaginați-vă cum vom alege împreună griul de neghină și vă veți convinge că viața omului e tot ce are el mai de preț. Și încă o remarcă! Omenirea brăzdează universul cu mașini performante și aduce de acolo multe taine și cei care țin calea spre fundul gropii au nobila misiune să dezvăluie cărările vieții lumești. Aceste taine nu trebuie să rămînă necunoscute pentru generațiile viitoare. Am spus un adevăr, așa cum îl poate spune o persoană născută

la Ineasca, sat din preajma târgului Telenești, populat în copilăria mea de majoritatea românilor basarabeni, lipoveni, evrei și o boage de țigani. Decît că, înainte de a porni pe calea veșniciei, cineva din cei veniți să mă petreacă va striga răsfrîngînd ecoul venit de peste dealurile cu vii și podgorii, din pădurea și gîrla Ciulucului ce se întinde agale, ca un semn de întrebare, printre stufăriile șesului:

– Oameni buni, aplaudați! Aplaudați mortul!

Iar pe optimistul meu mormînt să fie scris: Trecătorule! Îți mulțumesc că îmi continui firul vieții, o verigă căruia am fost și eu! Nu uita: Viața e frumoasă, uluitor de trecătoare și scurtă.

Bunelul Ștefănache și nepotul Cepurel

Bună ziua noapte!

De la Antarctida, ambele Americi, pustiurile Africii, Asiei, Australiei, de la țările civilizate din Europa n-o să vă vină niciodată a crede că începutul începuturilor pe pământ a pornit de la Puțuleuca, mahalaua din coastele Teleneștilor, din apropierea Ineascăi.

*Argumentul de senzație mondială vi-l spun eu, deoarece l-am auzit de la Ștefănache Munteanu al cărui nume prefer să-l rostesc doar –Șfanache! – pretinsul bulibaș local. Mereu îmbracă un sacou negru de general cu epoleți de caporal și se mîndrește că în ograda lui staționează de jumătate de secol o limuzină scorojită de vreme, o relicvă, fiindcă în ea s-a aflat Jon Kennedy în clipa cînd a fost oleacă împușcat, dar bulibașa se mîndrește că le-a luat-o înainte tuturor lăieșilor din lume și a izbutit s-o achiziționeze. Acum din cînd în cînd pe la Puțuleuca își face apariția cîte un american burduhănos, cu pălărie târcată, propunîndu-i bani buni pentru ea, însă el nu dorește nici să audă. Cu barba albă de profet, se prezintă drept căpetenia etniei țăganilor din partea locului, din moși strămoși, cărora odată cu democratizarea lumii li se mai zice **romi**!*

Șfanache Munteanu este asistat peste tot ca mîna dreaptă și cea stîngă, de către nepotul Cepurel, care-i servește de ordonanță, dînd ascultare

poveștelor lui, păstrându-i secretele. Unul dintre ele i l-a dezvăluit chiar zilele trecute:

– *Au-u! a zis, îndemnându-l să fie numai ochi și urechi. Ceea ce-ți voi spune n-o să citești nici în cartea cărților. Acest adevăr îl poți afla numai de la mine...*

Cepurel își ciulește urechile, îl ascultă pe povătuitorul ce stă în fața lui cu un deget ridicat în aer, semn de mare înțelepciune: Odinioară pământul era pustiu, oamenii umblau cu rușinile goale, stăruia o plictiseală de moarte pînă cînd Dumnezeu ne-a adus pe noi, ȣiganii, tocmai de pe constelația Casiopeei să facem viața oamenilor interesantă și veselă! Nu ne-am dat căzuți din cosmos ca mingile de fotbal. Ne-am stabilit mai întii în India, pe urmă ne-am răspîndit în toată lumea ca sămînța de tîrtani... În cele din urmă o boaghe de ȣigani a ancorat la Puțuleuca, dragă Cepurele. Anume aici s-au născut Adam, Eva, raiul, iadul și celelalte bucurii ale umanității! Totul mergea strună, dacă Adam nu se suia în copac! Lui Eva așa i-a trebuit, dacă n-a dat ascultare Domnului și s-a potrivit șarpelui mușcînd mărul din pomul cunoașterii...

– *Aoleu, teti, chiar așa a fost?*

– *Cum să nu fi fost, dacă secretul îl știu numai eu și tu îl afli de la mine. Nu căta să mai citești undeva sau să rogi destăinuirea Papei de la Roma. Chiar dacă-i din sămînță ȣigănească, nici el nu are știință de carte ca și mine. Ceea ce știu eu e adevărul adevărat, luminează din lumină, alții nu au de unde să-l cunoască!*

– *Dar mata de unde îl știi? nu se astîmpără nepotul, închizîndu-și gura căscată.*

– *De la un ȣigan bătrîn, comunist mai căpos ca mine de la Ghermănești, care e mort demultîșor, mînca-l-ar norocul!*

– *Adică să știu că de la Puțuleuca au pornit civilizațiile?*

– *Ca să le știi și tu pe toate, află de la mine că raiul, pînă a săvîrșit Adam și Eva păcatul cel mare, ne-a chemat prin Dumnezeu, toată ȣiganimea mondială, a atras atenția mai ales aghiocarilor, apoi ne-au dat la toți cîte un pumn de răsărită prăjită, să avem cu ce ne ocupa în așteptare, după care ne-au pus la lucru, trimițîndu-ne ca un fel de trupe aeropurtate tocmai în Egipt pentru a-i scoate pe evrei din ghearele faraonilor care erau ȣinuți în robie și siliți să calce lut cu balegă de măgar amestecată cu cioburi de*

sticlă... Își băteau joc! Bieții evrei țin minte și azi cum ne-au întâmpinat cu flori și busuioc, precum au întâlnit armata roșie la 1940 în Basarabia...

– Și ne-am dus, teti ? întreabă înfricoșat nepotul.

– Ce era să facem, cum să nu-i ajutăm pe bieții evrei, ajunși la ananghie! Lumea nu știe că evreii provin din neamul ȣiganilor! Și nici nu trebuie să știe... Acest adevăr să nu-l cauți nicăieri, ți l-am spus eu!

– N-au s-o ieie în nas evreii?!

– De ce s-o ieie în nas dacă ne mîndrim pe rînd: cînd ei cu noi, cînd noi cu dînșii! Suntem de un sînge, avem multe similitudini! Ei, care au împrumutat de la noi graiul, adică aromeica veche de cînd lumea și pămîntul, pogorînd din constelația Casiopeei! Iisus Hristos vorbea cu ȣiganii numai în această limbă modernă! De aceea a venit El să facă MESSIA, căci i-am dat oleacă de sînge de evreu...

– Povestește teti cum i-am salvat pe frații noștri din urgia faraonilor?

– E o istorie întreagă pe care numai ție am să ți-o destăinuiesc. E un secret ascuns chiar și de Dumnezeu căci de-atîta i-a făcut aleșii Lui... Noi, ȣiganii, ne-am dus pe neprins de veste cu toate șatrele de la Puțuleuca, cu toate trupele aeropurtate, parașutînd chiar pe malul faimosului Nil. Era noapte și le-am poruncit faraonilor în rusește ca să ne înțeleagă și ei, care-i păzeau înarmați cu au tomatele „**Стоять тихо!**”. Santinelele au înțepenit, mai nu s-au scăpat pe vine de frică și s-au supus nouă, iar noi i-am adunat pe evrei grămăjoară și i-am dus într-o clipită pe malul Mării Roșii. Bulibașul nostru, cu numele Otto Scorțeni, printr-un gest spre tăriile cerului, a desfăcut valurile mării, făcînd cărare la mijloc și le-am strigat evreilor, tot în rusește, să se cărăbănească: „**Смодайтесь!**”, „**Нечего оглядываться по сторонам, бегите!**”!!! Vuiau ghiocurile, nechezau armăsarii a învîlmășală, ca și cum iepele erau date în călduri! Abia atunci bietul popor ales al lui Dumnezeu, cu Moise în frunte, a luat-o la sănătoasa, să se ducă spre țara sa... Povestea e lungă ca a lui Toderică, concluzionă bătrînul Ștefanache, în sfînta scriptură e zugrăvit pe larg exodul lor... Pentru că evreii au fost salvați de robie, ca să nu mai nimerească acolo nici puiul de șarpe, din cauza asta ei au devenit popor deștept, bogat, punînd mîna pe toate băncile lumii! Noi, ȣiganii, am rămas cum am fost, poate ceva mai hîtri și mai șmecheri, ca să păzim averile oamenilor din toate țările!

Cel de Sus ne-a poruncit să avem grijă de aceste bogății pentru a nu le ciordi altcineva! Ia aminte, Cepurele! ȣiganii și evreii stăpînesc lumea!

Unii fără alții nu pot să răsufle, de la acea sperietură suntem două popoare care trăim sub același soare și ne împăcăm ca frații!... Să nu uii niciodată că toate bucuriile evreilor și ale ȝiganilor s-au început aici la noi, la Puțuleuca!

Nu știu cum arăta Puțuleuca antică, deoarece am început a o ține minte de pe vremurile copilăriei, cînd la putere erau rușii! Îndrăznesc să afirm că nici părinții, nici moașa care la naștere mi-a tăiat buricul nu au putut explica de ce m-am născut anume la sfîrșit de iarnă după ce nacealnicii au înființat la Ineasca, satul meu de baștină, un colhoz, dîndu-i numele „Pușkin”, deși marele poet n-a fost surghiunit prin părțile Puțuleucăi, altfel lui i se zicea *Sașa Puțuleukin*, fiindcă la noi nu există om fără poreclă. Cîrmuirea pe atunci se afla în clădirea curții lui moș Trifan Druță pe care sovieticii l-au deportat în Siberia și i-au făcut capătul, pentru că era gospodar. Bardul rus purta pe frontispiciu chipul unui june din secolul trecut cu o pană de creație dup-o ureche și eu curînd am aflat de la bunicul Nică, precum și de la alți săteni că ineștenii au fost siliți să adere la artelul agricol, altfel erau amenințați că vor fi duși unde a dus mutul iapa. Eram prea mic ca să cunosc cine a fost Pușkin, cu chipul său tuciuriu și ce merit avea în dezvoltarea agriculturii satului nostru. Cert e că acest Pușkin, pînă a se cuibări cu numele său în fruntea colhozului, pînă a juca tananica împreună cu ȝiganii din Basarabia, precum am aflat de la alți gospodari, ne-a salvat de-o mare dănaiaie. În gospodăria agricolă de la Ineasca sosise un demnitar de la raion, adus din Rusia ca valoros specialist în dezvoltarea agriculturii. El a gustat în văzul sătenilor mei dintr-o nucă verde, crezînd că-i măr, și a fost prezentat să ne conducă pe calea zidirii societății comuniste. Nu vorbea limba băștinașilor, cînd deschidea gura în fața obștii împrôșca salivă, pentru care sătenii l-au poreclit pe loc „Stukilă”! Demnitarul venit din Rusia își răsuflecă mînele de la ghimnastiorcă și se apucă de treabă. A schimbat cît ai zice pește denumirea artelului agricol în numele unui revoluționar originar din munții Caucaz, „Ordjonikidze”. Oamenii satului, oiricît se străduiau, numaidecît încurcau sau scăpau cîte-o literă din acest nume, mai ales oratorii care pe la întruniri de rușine își acopereau speriați gura cu mîna cînd se zăpăceau și pronunțau numele... „*Ordjonikizde*”. Demnitarul de însemnătate locală își avea locuința în centrul Telenești de peste

deal și ca mijloc de transport avea o brișcă trasă de o iapă șargă, pentru ca în fiecare dimineață să apară pe hudițele satului și să bată într-o talancă, mobilizînd oamenii la munci pe cîmpurile **Brîndușii**, aflate peste gîrla Ciulucului.

– **Vperiod, v atacu**, atîta **știa** să strige el, **îndemnînd** lumea la prășit...

Era vremea reformelor și ineștenii s-au obișnuit cu noua conducere. Trecu mai mult de un an și Stuchilă nu mai însuși limba română. Cu toate acestea sătenii aveau o deosebită atitudine față de inșii veniți în colhoz să ne redrezeze agricultura. Curînd acestui demnitar i se dedicară niște versuri ce aduceau a creație orală. Femeile și domnițele care lucrau ogoarele cîntau cu voci melodioase:

*Ineștenii cît trăiesc
Pentru venetici muncesc
Ei cresc merele de-o chilă
Pentru neamul lui Stuchilă.*

Oamenii munceau precum li se dicta, iar el dorea să fie mereu în centrul atenției, precum este preotul în fața enoriașilor. Îi plăcea cum muncesc moldovenii din zori și pînă-n noapte. Cei de la Ineasca și azi îl comemoarează ca pe cel care a contribuit la formarea unei fanfare de toată frumusețea.

Colhoznicilor sîmbăta și duminica li se cînta în centrul satului, ei se învîrteau în horă de se rupeau la mațe, plată pentru munca depusă în celelalte zile. Bani nu vedeau cu anii, dar se mîndreau că fanfara colhozului era demnă de a concura cu cea istorică a țiganilor de la Ciulucani. Instrumentele orchestrei pe care o conducea Mihail Cușnir – muzicant cu experiență veche – străluceau la soare. Acum Stuchilă adusese în colhoz noi instrumente muzicale, se forma o nouă echipă și dirijor fusese numit Monea Maranța de la Telenești. Mihail Cușnir în schimb preluă fanfara predestinată pentru nunți și cumătrii. Munca era în toi pe lanuri și pe tărîmul cultural, dar veni pe neașteptate o directivă și Stuchilă plecă să conducă gospodăria din Beșeni. Pe locul lui a fost întronat veteranul de război, membru al partidului comunist, evreul Ițik Homschi, care a și schimbat denumirea **Ordjonichidze** a gospodăriei colhozului cu numele **Gheorghe Dmitrov**, agricultor al revoluției bulgare care își dormea somnul de veci în mauzoleu. Doar că ineștenii de atunci, cînd era vorba să plece la munci pe lanuri, ziceau să se înțeleagă de toți:

–**Mergem să lucrăm pentru Jora!**

Trecuseră ani de cînd Stalin se pristăvise și nu se mai punea problema deportărilor în Siberia. Stuchilă între timp fu numit responsabil de munca ideologică din raion, deveni, cum se spune la Ineasca, om bun, *carne macră pe el*, pus cu tot dinadinsul să construiască o altă societate. Fără să fiu bătut de la mîncare, cum zicea tata, am crescut mare și am început să conștientizez că lumea s-a început, continuă și se va termina între dealurile pitorești ale satului meu natal împreună cu oamenii lui. Creșteam, mă deșteptam, la școală eram dăscălit de profesori, adunând materie cenușie, avînd misiunea să îndrept lucrurile strîmbe. La vîrsta mea adolescentină eram convins că am dreptul să respir același aer cu toți, să mă simt liber, chiar dacă încă nu sosise ceasul perfectării buletinului meu de identitate cu specificarea sexului și naționalității. Copilăria nu-mi era compromisă și aveam dreptul să nădăjduiesc că odată și odată voi deveni voievod, conducător de țară. De aceea, fiind întrebat ce aș dori să fiu în viață, răspundeam franc:

– Ministru al apărării!

Deocamdată badea Aurel adună o gloată de băiețandri de seama mea și ne predă dirijorului Monea Maranța. Evreul care venea zilnic de la Telenești a verificat auzul muzical al fiecăruia și, după o selecție riguroasă, iată-mă membru al grupului de muzicanți, partitura bariton. Chiar dacă istoria încă nu mă tîrnosea prin evenimente locale, fără a bănuî că distanța dintre viață și moarte uneori poate fi scurtă ca un refren, că un regim politic moare, altul se naște, spre marea fală a părinților m-am făcut muzicant! La acea vreme era o mare cinste să ai această meserie, devenind om văzut, concurent de onoare al fanfarei vechi de prin părțile locului – cea a țișanilor de la Ciulucani. Mai aveam a învăța la școală, a mă confrunța cu unele evenimente, a fi alături de rude, de bunicul și casa părintească. Visurile erau visuri, iar realitatea îmi dădea ghes. Însușeam arta muzicală pe care mă învăța talentatul evreu, cu studii speciale pe vremea românilor la un liceu de muzică din Tecuci. Repetițiile aveau loc zilnic în clubul satului, într-o clădire refăcută dintr-un grajd unde stătuse herghelia. Dirijorul Maranța era trecut de prima tinerețe, avea fața ovală, de statură mică, chică mare ce-i cădea întruna în ochi și în timpul dirijării și-o tot ferea suflînd-o. Acelor colegi care nu prea pricepeau partitura le explica minuțios cum să țină hangul ritmului. Cînd simțea că învățăceii nu respectă ritmul, dirija de la pupitrul său tactul de ½ sau alte pătrimi, bătea din palme pronunțînd cu glas enervat fraza:

– *Vinde baba răsărită, hop și-așa!*

Cu acest ritm într-o primăvară ne-am pomenit pregătiți c-o melodie să ieșim la rampă. La Ineasca, în afară de faptul că era un mare prestigiu să fii membru al fanfarei, mai puteai să faci și un ban de cheltuială. La fiecare nuntă, dacă participai, erai hrănit pe gratis. O dată, de două ori pe zi, când lumea mai avea nevoie de puțin repaos, căpetenia fanfarei anunța întrerupere:

– *Muzica la mâncare!*

În această așteptare a plăcerii curînd am descoperit că noi, băieții de trupă, eram chemați de către cîrmuirea colhozului, condusă de Ițic Homschi, să cîntăm la procesiuni funerare.

– *Nu vă enervați, nu drăgăniți din picioare, nu strigați prin somn!* ne chema mereu la respect administratorul badea Aurel, care avea în grijă, păstrarea instrumentelor noastre muzicale. După ce Monea Maranța ne-a învățat prima piesă cu denumirea de „Hural”, am trecut la executarea ei. Debutul nostru a fost imprevizibil... Aflîndu-ne în vecinătatea centrului raional Telenești, ticsit cu demnitari, cînd ei sau rudele lor *sucombau*, erau duși la țintirim cu muzică. Era moda timpului. Prin urmare noi, copiii fanfarei de la Ineasca, ne-am pomenit în epicentrul unei afaceri. De îndată ce vreun *grangur* comunist din țîrg (așa îi ziceam noi orașelului Telenești) dădea hîrjtioaga popii, noi, în frunte cu badea Aurel și Monea Maranța, porneam să-l îngropăm, adică să-i cîntăm de mare jale în drumul lui spre groapă...

– O lume-ntreagă îl petrece plîngînd, iar noi ca smintiții îi cîntăm! zicea uneori ba în glumă, ba în serios badea Aurel.

Precum am mai spus, orașelul Telenești în afară de moldoveni era populat de o mulțime de lipoveni și etnici evrei – toți ca unul șefi la conducere care ne chemau de urgență la înmormîntare, cînd cineva din ei făcea pozna și dădea ortul popii. Conform religiei iudaice, defunctul era îngropat în aceeași zi, de aceea eram nevoiți a ne aduna în pripă, precum se mobilizează o armată în caz de atac instantaneu asupra fortăreței ce se dorește a fi luată prin surprindere. Badea Aurel ne era sprijin în toate. Ne aduna, ne instruia cum să stăm poziționați în vecinătatea sicriului, coroanelor, jerbelor cu flori... Deoarece eram niște copii cuminți, dacă cineva din sat încerca să ne obijduiască, îi aminteam:

– Vrei să te spun lui badea Aurel?!..

Eram lăsați în pace, căci nimeni nu voia să aibă treabă cu el, care făcuse serviciul militar la tancuri și putea să lupte și cu taurii. Badea Aurel devenise pentru noi, copiii, un adevărat înger păzitor, aveam acoperire... Timpul trecea și Monea Maranța ne învăța cîntece noi, nu numai de jale, ci și de bucurie. În acele vremi de zidire și făurire a societății comuniste colhoznicii erau obligați să participe și la viața culturală. În fiecare colhoz anual luau naștere colective artistice de cîntece și dansuri care participau la festival. Ele se organizau zonal, raional, pe scena din pădurea Budăi, după care se ajungea la cele republicane ce se desfășurau la Bălți sau la Chișinău. Colectivul colhozului „Gheorghe Dimitrov” se închea la clubul din Ineasca. Monea Maranța conducea fanfara pe care satul o poreclise „*Vinde baba răsărită*”. Sub acompaniamentul ei jucau dansatorii, cîntau coriștii. Noi, orchestranții, ne aflam în centrul atenției, fiecare cu partitura lui, fiecare cu porecla adusă de acasă ori împrumutată. La Ineasca rar gospodar putea rămîne fără poreclă. Dacă se întîmpla ca cineva să nu o aibă, i se găsea într-o clipă... Chiar și badea Aurel, cînd auzea ce poreclă are un cît de neînsemnat ineștean, punea mâinile în șolduri a mirării și zicea dezaprobat: „Bună ziua noapte!” În celelalte cazuri fiecare cu ale lui: „*Mutelcă*”, „*Tarcațaua!*”, „*Titirezul*”, „*Tarzan*”, „*Tucea*”, „*Bangoi*”, „*Iepuroi*”, „*Găgăuță*”, „*Zaharioaie*”, „*Cotirlă*”, „*Anțeu*”, „*Hangan*”, „*Cucireada*” și așa mai departe. Unele le puteam descifra, altele au rămas taine. Eu, bunăoară, ca și toată familia mea, eram botezat „*Madomnu*”. Mi se părea o insultă groaznică, deși îmi păstram calmul. Abia peste ani am aflat că tata, cînd se demobilizase din armata română, făcea abuz de expresia: *Mă, domnule!* Porecla s-a ținut de mine întreaga viață. Pregătindu-se de un festival, fiecă orcheștrant primea din partea cîrmuirii colhozului cîte 2 ruble 50 de copeici pentru o oră de repetiție. Din aceste considerente concurența bătea la ușă. Orice sătean visa să devină muzicant, dansator, fiindcă suma era impunătoare și se achita la sfîrșitul zilei de muncă. Așa se plătea pe vremurile trecute, cînd țărani munceau pe moșia boierilor! Într-o bună zi, parcă pe nevăgare de seamă, în clubul din Ineasca, unde aveau loc repetițiile dansatorilor, apărură un june subțirel, pistruiat, cu părul roșcat, cîrlionțat ca de prinț și se prezentă drept *meșter în strigături* la dansurile populare moldovenești. Aflarăm curînd că e nepotul lui Ițic Homschi, așa că nimeni nu îndrăzni să deschidă gura.

Acest Music, cum se numi, făcea zilnic naveta de la Telenești la Ineasca de se dovedi a fi flăcău harnic și dibaci, intrînd direct în temă: să-și îndeplinească cu iscusință misiunea. În timp ce dansatorii făceau minuni pe scenă, ovreiașul ieșea de după culise ca un prințisor în cușmă și haine naționale moldovenești, cu mișcări teatralizate. Profitînd de mici pauze, proțâpînd picioarele, punîndu-și mîinile pîlnie la gură, striga entuziasmat, graseind cu un ușurel accent, să i se umfle vinele la gît, precum e tradiția jocului nostru popular:

*– Foaie verde și-o surcică
Unde ești tu, turturică?
Că te-aștept în poieniță,
Ca să vii să-mi dai guriță!*
Ia „chișe și ia” chișe!

Music de bună seamă era un maestru al strigăturilor populare și merita să i se dea din visteria colhozului cele 2 ruble și 50 de copeici. Efectul ar fi fost extraordinar dacă nu apărea în prim plan accentul lui graseiat... Atîta le-a trebuit colegilor mei de fanfară. I-au pus pe loc porecla „Chișoi”! Deoarece primul i-o vociferase Ghiță Tarcațaua, Music protestă cu vehemență, opunîndu-se tradițiilor seculare de la Ineasca:

– Mucles, că de nu îți dau una la moacă de-o să te pupe mă-ta mort!
Borcan împutît!

Ghiță însă nu era mai breaz la mînie. Nu se pierdu cu firea și nu permise să se declanșeze un conflict interetnic, răspunzîndu-i și mai grav:

- Iar eu, dacă te ating la carburator, o să mergi patroane la umblătoare!*
- Gata, cocoșeilor! Ce-i acolo treaba? se interesă badea Aurel.*

Mirosea a conflict, dar răzmerița nu se produse. S-au găsit băieți care i-au explicat lui Music Chișoi care-i frumusețea tradiției adevărate a moldovenilor de a fi onorat în satul nostru cu o poreclă, că aceasta se consideră o obișnuință. Music deveni prietenul nostru și de-aici încolo dansurile populare de la festivaluri fără arta strigăturilor lui nu aveau nici un șarm. Astăzi Music e stabilit cu traiul în Israel, iar dacă sătenii au nevoie de această artă străveche la petreceri și festivaluri, își aduc aminte de el și îl poftesc pe Chișoi cu dragă inimă ca prin măiestria lui de strigător să participe la consolidarea prieteniei dintre țări și popoare. Atunci însă cu acești pași modești am pornit în lume să mă confrunt cu realitatea, iar orizonturile

erau largi și drumurile toate mi se păreau deschise, convins definitiv că provin din geți și daci. Nu trebuia să duc povara numelui de român, de a mă forma ca cetățean al societății, alături de sătenii mei sau a mă dezmetici că la Ineasca sunt înconjurat de rude, vecini de seama mea, dar și mai mari. Primul om mai deosebit după părinții mei a fost Ionică Teșmechi, poreclit – *Curdepena*. Istoria vieții lui a început în perioada când viitoarea lui mamă rămase acasă, în timp ce bărbatu-său bătu în retragere împreună cu oștirile ruse, pentru ca mai apoi să revină cu aceeași armată să biruie toți dușmanii din Germania. Însă pînă aveau să se întoarcă rușii, la Ineasca staționau niște trupe germane. Istoria spune că un oștean, pe nume Hans, sosit pe meleagurile noastre la îndemnul lui Hitler să cucerească Moldova, s-a încurcat cu mama lui. Relațiile celor doi s-au transformat, zice lumea, într-o dragoste plină de romantism. Nemțisorul era harnic, a ajutat biata vădană să-și lucreze ogorul, a servit-o din raniță cu ciocolate, iar cînd a venit ziua, ca în orice război, să se retragă în direcția Berlinului au lăsat totul baltă și veniră rușii. Printre cei veniți în calitate de *eliberatori* era și soțul teafăr, badea Ionică. Mama între timp născuse un prunc. Sugaciul avea o ciudată asemănare cu acel Hans care bătuse în retragere... Soțul femeii care se întorcea de la război a eliberat Ineasca și a tras la casa sa, la soție. Se zice că tușa, văzînd că-i intră pe poartă soțul, urcă *hăpălețul* în podul casei, ascunzîndu-l într-un știubei cu pene de gîscă... Bărbatul și-a îmbrățișat nevasta, a pupat-o și se cuvenea să se bucure de soartă că au ieșit teferi din razboi. Treceau însă clipele și pruncul ori că i se făcu foame, ori că voi să vadă un ostaș-eliberator începu să țipe în pod! Ca să nu dramatizeze situația, ostașul coborî din acel știubei pruncul de curișorul căruia se lipiseră cîteva pene, recunoscîndu-l ca fiu. Doar că la Ineasca fără poreclă nu putea să scape niciun copil și lui badea Ionică Teșmechi prinse să-i zică tot satul – *Curdepena*!

Trecură anii, războiul se terminase... Badea Ion muncea păstor la herghelia de cai, ținută într-o clădire rămasă de la un gospodar ridicat de ruși, din rîpa lui Zosca, mai târziu reconstruită în focarul de cultură căruia ineștenii îi ziceau club. Mi-l amintesc pe badea Ion ca pe un flăcău lat în spete, mereu luat la trîntă cu băieți de seama lui, ieșind de fiecare dată cîștigător. El m-a învățat să cînt la fluier, iar pe vărul Valentin să dea vacile la buhai și nu numai vacile la buhai, ci și oile la berbec, țapul la capre. Era un fel de afacere profitabilă, sătenii aveau nevoie să-și înmulțească anima-

lele din jurul casei. Mărturisesc că pe planeta Ineascăi erau înșirate vreo patru stîni de oi și capre, luînd în calcul și cireada de vaci. Badea Ion, cînd uneori aveam întreruperi la repetițiile orchestrei, ne chema la el, la herghelie, demonstrîndu-ne cum armăsarul **Doncic** sare iepele colhozului pe gratis. El i-a mai spus vărului că pentru un act de împerechere a caprelor se pot face parale. Tariful era de 2 ruble pentru un act! Unchiul Tănase, fratele tatălui, avea un țap de prăsilă căruia datorită inventivității verișorului meu i se făcu repede reclamă. Cînd uncheșul nu era acasă, oamenii satului prinseră a veni la poarta moșului ținînd de friu caprele date în călduri. Sfaturile lui badea Ion poreclit Curdepene aveau efect, o împerechere costa binișor și deoarece participam și eu la procedură puteam să-mi permit mai în fiecare seară să achit la club biletul la filme despre război în care rușii la final ieșeau învingători și nemții fugeau de le sfîrșiau călcîiele... Cu fiecare zi vărul Valentin își lărgea afacerea, iar la îndemnul din umbră al lui badea Ion Curdepene mă atrăgea și pe mine.

Țapul de prăsilă stătea într-un șopron din țarcul lui moș Tănase și vărul, precum am spus, potrivea cînd părinții lipseau de-acasă, făcea parale, iar venitul îl împărțeam în jumătate cu badea. Afacerea continua să ia amploare, fiindcă eu cu vărul am fost poftiți să ne împărtășim experiența și de Haralambie, fiul lui moș Kolea Limbă, care avea berbec de prăsilă. Mie și vărului ne mersese vestea că suntem băieți de ispravă și toate animalele în călduri pot fi potolite de noi. Într-o zi mă trezesc la poartă cu mătușa Arefta care își ținea de funie văcuța **neleapcă** și socotind că suntem persoane pricepute ne-a rugat s-o însoțim la cumătrul Ariton Bahrii să o deie la buhai. Rolul nostru era să supraveghem procesul. Mătușa nu prea vedea, nu prea auzea și avea nevoie de supraveghere să i se însămînteze văcuța care era de-acum bună de fruct. Eu cu vărul în calitate de experți stăteam la coada vacii care, încorsetată între corlate, fu călărită cu bine de un buhai cît un munte.

– A sărit-o, a băgat-o! am răcnit amîndoi, mîndri că am fost de ajutor.

Mătușa Arefta bucuroasă, ne-a rupt din pensia și din cîștigul ce-l avea de la negoțul cu țuică cîte 20 de copeici la fiecare, atîta cît ne ajungea „de un club”.

Afacerea mea și a vărului mergea cu succes, cînd într-o bună zi furăm chemați de sectoristul polițist, care primise o reclamație de la un sătean, posesorul unei capre. Polițistul ne-a citit cele scrise în petiția gospodarului ce

indica negru pe alb că de-acum trecuse sorocul, de cînd adusese animalul la împerechere, ne plătise pentru servicii, dar capra rămînea stearpă...

Poate ar fi fost o confuzie biologică la mijloc, dacă în aceleași zile la poarta unchiului n-ar fi venit și alți cîțiva săteni cu aceleași plîngeri. Eram mai mic de ani decît vărul și parcă mi s-a dat crezare, nu bănuiam escrocheria rudei care năcăjise capra prin țarc, făcîndu-i vîrci pe spate cu o vargă muiată în dohot, chipurile se păstrau urmele țapului care a sărit-o. Mi-am dat și eu seama că un biet țap nu putea să se împerecheze decît numai cu o capră pe zi. Vărul însă primea toate caprele pe care gospodarii le aduceau de funii la poartă. Am înțeles șmecheria, doar eu eram acela care încasa banii pentru fiecare împerechere, dînd o mîină de ajutor vărului. Verișorul încerca să se îndreptătească în fața păgubașilor. Mătușa Lida i-a pus capul între picioare și i-a tras o mamă de mardeală de i-a făcut fundul numai bube cu un mănunchi de urzică. Iar eu am priceput că aici era și trebușoara lui badea Ion Curdepen, copt la minte care, simțind reaua, părăsi în mare grabă Ineasca, plecînd undeva în Rusia la tăiat pădure. Tata și mama, împreună cu moș Tănasă, oameni cu credință în Dumnezeu, reparară paguba sătenilor, iar obștea nu mai încredință nicio dată asemenea operații unor copilandri.

Ca să se înțeleagă cît de cinștiți au fost sătenii mei, aș dori să reamintesc că Ineasca se află în coastele Teleneștilor, tîrg plin de negustori evrei. Pe hudițele noastre deseori puteai întîlni copii pistruiți și roșcați, clăpăugi și cu urechile mici, care aveau o ciudată asemănare cu dughenarul Ițic, morarul Motl Șapocinic, frizerul Baruh, baianistul Naum Chijner... Peste ani mi-a dezvăluit acest secret bunicul Nică, tata mamei mele, el a viețuit un secol, a avut trei cununii, căci mai mult nu i-a dat voie popa și prin sat puteai observa bastarzi de la diferite femei ce semănau leit cu el. Adică, era bine informat și argumentele lui nu trezeau nici un dubiu. La Ineasca printre gloatele copiilor de moldoveni cu siguranță creșteau și din cei „împrumutați”. Imaginați-vă că inexistențele noastre frumoase foc plecau în fiecare sîmbătă și duminică la tîrg ca să vîndă vreo cobaie la piață, majoritatea cumpărătorilor fiind oamenii banului – evrei de diferite vîrste... Cele mai multe gospodine erau femei de treabă, nu se lăsau ademenite, dar se găseau și dintre cele care dorind să-și vîndă găina sau cocoșul la un preț mai bun, nimereau cu privirile seducătoare peste cele ale lui Nisim, Fima, Avram ori Ițic, care începeau și ei a se tîrgui:

– Vrei să dai mai scump cucoșul, *poftim vină-ncoce...*

Și femeia trecea șovăielnic după culisele teighelei ca să afle cât costă pasărica ei. Când venea vorba de parale, iar soțul era luat la FZO ori stătea acasă, fiind trîndav peste măsură și nevrînd să ridice un pai la gospodărie, pentru o ineșteancă nu mai conta morala. Și azi pe la cumătrii, nunți, alte petreceri observi câte un tip cu nas coroiat, potopit de pistrui, cu ochi deștepți, care stă la masa cu mămăligă, pește prăjit și mujdei, cu un pahar de vin și-i urează ortacului „***Hai noroc și să ne steie, și ele toate să ne deie!***” cu pretenția că-i moldovan din tată în fiu ce-și are originea la coarnele plugului, iar mutra lui aduce a mare asemănare cu cea a lui Ițic, Șmil, Srul, Moişe, Leiba, plecați demult în America, Israel, Australia sau în lumea celor drepți. Întocmai s-a exprimat poetul – e vie amintirea rămasă acasă și nu era fără temei cîntecul pe care-l puteai auzi serile interpretat de ineștenii puși pe veselii:

– *Spune-mi puică, spune-mi tu
Cu cine-ai născut pruncul
Cel dintîi a fost un June
Și-am crezut că nu m-a spune
Cel de-al doilea, înșurat
Și-am crezut că nu-i păcat
Cel de-al treilea-a fost catană
Și-am crezut că-mi fac pomană...*

Ineasca nu se deosebește prin nimic de alte localități, iar vechea profesie nu e un lucru străin, acestea sunt fragmente veșnice din viața oamenilor. Viața cu legile ei! Principala îndemînare a sătenilor mei consta în a fi oameni de omenie și a munci cu sîrg, avînd scopul de a construi comunismul. Nu era prea clar ce mîncare de pește este, însă la putere era partidul comunist și el orienta cetățenii spre un viitor luminos. Eu, ca și toți ceilalți, frecventam repetițiile fanfarei condusă de Monea Maranța mai în fiecare seară, atunci cînd aveau loc întruniri de diferite niveluri. Una din ele a fost cea organizată de către urmașul lui Stuchilă, secretarul organizației de partid a colhozului. Pe vremea copilăriei mele se obișnuia ca la loc de frunte, fie nacealnic, fie țăran simplu, să stea membrii acestui partid. Sătenii mei nu prea aveau chef să se cunune cu *Nichipercea*, dar edilii, cu ajutorul secretarului de partid, se străduiau să atragă noi membri mai ales dintre

colhoznicii agramaiți. O tentativă de a-i primi în rîndurile făuritorilor noii societăți au fost Andrei Bostan și Vasile Iepuroi, văcari de la ferma de vite mari cornute. Ceremonia de primire a noilor candidați începu după ce i-am întâmpinat cu un marș solemn „Mihai Viteazul” (denumirea căruia o știau numai muzicanții) chiar în pragul clubului sala căruia era plină de demnitari locali și de la raion. Au fost aplaudați și li s-au oferit locurile din față. Pe scenă stătea prezidiul care avea să conducă adunarea solemnă. Criteriile de selecție la primirea în rîndurile partidului erau riguroase. Trebuia să nu fii evreu sau slujbaş la vreo administrație din Telenești. Dacă erai țaran de rînd, erai primit cu alai. Așa s-a întâmplat și cu badea Andrei și Vasile. După deschiderea festivă a adunării, secretarul de partid anunță cu patos patriotic că Andrei Bostan și Vasile Iepuroi vor benevol și necondiționat să devină candidați în membri al partidului lui Lenin cu acte în regulă. Secretarul de partid la tribună a deschis adunarea, avînd grijă de unul din membrii prezidiului care venise de la raion și îi era rudă. Cuvîntarea lui de deschidere începu în felul următor:

– Stimați tovarăși, oameni adunați în sală, apoi se întoarse către prezi diu ca să accentueze, *și nănașule Mișă!* Bine ați venit la adunarea noastră solemnă!

După ce i-a prezentat și pe cei ce voiau să candideze în rîndurile partidului care stăteau pe scaunele din fața sălii noi, muzicanții, le-am dedicat un tuș așa cum se cerea. Pe pereți atîrnau portretele lui Lenin și Brejnev, scena era împodobită cu lozinca **URSS – bastionul păcii pe întreg globul!** Atmosfera patriotică atinse punctul culminant și oamenii se bucurau ca niciodată, precum s-au bucurat cei de la deschiderea Gagauzland la Comrat. Erau mîndri de sine și Andrei Bostan și Vasile Iepuroi, căci lucrau la ferma de vaci și mai buni decît ei nu găseai în tot raionul... Salahoreau de dimineată pînă în seară și veniseră la acea adunare puțin să le pese de bietul secretar de partid al colhozului, deși la prima vedere părea că totul corespundea regulii jocului. La Ineasca erau știuți ca oameni harnici, care răneau balega la fermă, iar sătenii se adunaseră ca la comedie nu atît de dragul ședinței solemne, cît a unui film ce li se anunțase că la sfîrșitul ceremoniei va fi demonstrat pe gratis... Ineștenii nu știau că cei doi văcari modești, înainte de a răspunde la chemările frontului ideologic, trecuseră prin locuri publice. Nimeni nu bănuia că badea Andrei Bostan și badea Vasile Iepuroi

în preajma evenimentului solemn mai întâi se înfățișaseră pe la *vecernia* de la biserică să se roage în fața icoanelor, iar cînd mai rămase doar o oră pînă la începerea festivității, în drum spre club se abătuseră pentru încurajare pe la mătușa Arefta lui Toader Păduraru care, de cînd lumea o știa, făcea țuică din tescovină și prune de-ți scînteiau ochii și-ți țîșneau lacrimile după o dușcă, două... Badea Andrei și badea Vasile, pesemne, s-au lăudat babei ce eveniment îi așteaptă și au tras un păhărel, apoi încă unul, repetînd procedura de încurajare de vreo cîteva ori, gustînd ca zacuscă cîte o *chișcătură* de cozonac uscat rămas de la sărbătorile de Paște și se prezentară la focarul de cultură. În pragul clubului, unde atîrnau placarde patriotice în cinstea evenimentului, după ce noi, orchestranții, le-am zis acel marș solemn în cinstea viitorului comunist, s-au pomenit în epicentrul solemnității... Așezați pe scaune, precum am mai zis, în rîndul întâi, chiar în fața prezidiului, ochii lor zglobii îi făceau să triumfe. Pe masa prezidiului stătea o vază cu flori și bustul lui Lenin, iar mai într-o parte de tribună niște suvenire învelite cu pînză roșie, se vede că viitoarele daruri ce aveau să le fie înmîinate. Partea festivă s-a început cu o cuvîntare a lui Dionis Buhăianu, secreta rul de partid după care sala aplaudă frenetic... În următoarele clipe, acel Buhăianu a comunicat despre bilanțurile agricole obținute de lucrătorii fermei de vaci mulgătoare la care își aduc prinosul cei doi candidați așezați pe scaunele din față. Din nou au urmat aplauze furtunoase. Mai luară cuvîntul și demnitari de la raion. Timpul trecea, publicul aștepta cu nerăbdare să vadă ce înseamnă primirea celor doi văcari în partid, după care trebuia să se înceapă, precum am zis, filmul pe gratis... Între timp candidații parcă pe neobservate își înclinară capetele pe cîte un umăr, cineva din sală strigă de cîteva ori să se rotunjească cuvîntările. Buhăianu încercă să potolească publicul, dînd semne că foarte curînd se va trece la chestiunea principală, dar deodată observă ceva suspect în rîndul din față unde adormisersă văcarii... Dionis Buhăianu se pomeni pe o vatră de jărat. Începu să se agite, să privească holbat în stînga, în dreapta, simțînd iz de urină, apoi se dezmetici că ambii candidați prezenți pentru încoronare ațipiseră horîind, cu capetele lăsate pe-un umăr, și anume de la ei venea duhoarea. Un *șirlău* ca un balaur înainta spre marginea scenei clubului... Bietul Dionis se agită ca un pompier în timpul incendiului. Lăsă toată modestia la o parte și răcni ca un deocheat fără sfială față de oaspeții cocoțați în prezidiu:

– Scoateți boaitele astea afară, arată el spre cei doi adormiți ca doi îngeri, după care se răsti către publicul din sală ca și cum începuseră bombardamentele rușilor din Transnistria cu un atac cu gaze: Deschideți ușile și ferestrele!

Încăperea și locul unde dormeau pretinșii candidați deveni dintr-o dată un câmp minat. Se fereau mai toți să se apropie de ei, dar în cele din urmă cineva îi zgâlțîi, strigîndu-le la ureche că-i cutremur. Toată lumea ieși buluc afară...

Istoria cu tentativa celor doi, la îndemnul lui Buhăianu, să devină comuniști se învechi și curînd muzicanții interpretau mai mult cîntece tînguioase.

Noi din fanfara noastră parcă nu ne urneam din loc, așteptînd evenimente de similară anvergură la club. Pe vremea aceea la Ineasca, precum am mai spus, erau vreo cinci colective muzicale și cel mai solicitat pentru nunți era al lui Mihail Cușnir. Ca să nimerești în acea fanfară, nu era treabă ușoară, se cîștiga bine și trebuia să ai pile la nacealnici locali ori să fii cumătru cu dirijorul.

Vecinul meu badea Costea Fițu, cel mai fălos și mai lăudăros om din sat, a depus mari efortări ca să devină aproapele lui Cușnir. Grozav îi plăcea să fie mereu în centrul atenției. Era un bărbat obez, cu fața lată, muncea tractorist în colhoz. Poate ar fi fost fruntaș, dacă nu s-ar fi întrecut cu paharul. Avînd gospodăria gard în gard cu noi, îl vedeam ca în palmă.

– Cumătră! se lăudă el, adresîndu-i-se surorii mele, să știi că am să devin foarte avut!

– Ce s-a întîmplat, cumătre Costică?

– Noaptea trecută am visat un *căcat* cît mine de mare.

– Să-ți ajute Domnul, îl susținu sora.

Făcea diferite încercări ca să fie luat în seamă. Avea o voce, mai ales cînd era în stare de ebrietate, că asurzea dealul Lipăgăului. Deseori întorcîndu-se de la serviciu, trecea pe la Arefta lui moș Toader Păduraru, își umfla nările, cum se zice prin părțile noastre, și ajungea acasă pe două cărări. Îi venea cheful să se certe cu țaca Marusea, soția lui, o femeie micuță cît un deget alături de el și evlavioasă. După ce lua cina, se răschrăcna pe un scaun de sub agud și prindea de coadă gîlceava. Cu vocea sa de artist de operă o dădea la socoteală pe țaca:

– Maria-a! Cine-a făcut casa asta și beciul ista de sub casă?! și tot el, lovindu-se ușurel peste burta cît polobocul, răspundea să răsune mahalaua: Eu-u-u, fa-a, eu! Eu! Sărmana țaca Maria, descumpănită, se învîrtea în jurul lui ca un titirez cu un șip de agheasmă, stropindu-l cum popa stropește enoriașul la împărtașanie și tot repeta:

– Ogoiește-te, Costel, te-o fi deocheat cineva, ogoiește-te...

Badea Costea Fițu se lăsa stropit pînă își venea în fire, își cuprindea nevasta și o pupa cu buzele lui mari și cărnose. Avea el voce cutremurătoare, dar niciodată nu îndrăznea s-o bată, așa că ea curînd prindea să-l laude la toată lumea:

– Costică al meu e ca un cîine care hămăie, dar nu mușcă!..

După noaptea ce-l odihnea repeta același scenariu. Toată lumea trebuia să știe că el muncește pe tractor. Într-o seară după ce-și luă doza de narcotă la crîșma mătușii Arefta, în drum spre casă, aflîndu-se la volan, scăpă frîna și căzu cu tot cu tractor de pe pod în apa mîlită a Ciulucului. Podul nu era înalt, așa că n-a pățit nimic. A doua zi tractorul a fost scos din păpurișul gîrlei cu ajutorul otgoanelor aninate de două mașini, iar seara în mijlocul satului, la intrarea în magazinul satului în care vînzător era Dionis Broscoi, cei veniți la cumpărături văzură un stand mare, cu o caricatură de toată frumusețea. Secretarul de partid Buhăianu, responsabil de educația comunistă, îl afișase în caricatură pe Costel Fițu la foaia satirică, numită „**Ariciul**”. Conținutul foi era simplu de tot. Un tractorist burduhănos cădea huștiuliuc cu tot cu tractor de pe un pod drept în mîlul gîrlei Ciuluc. De pe capul celui de pe caricatură cu nasul vînat zboară basca roșie, iar în buzunar bufnește o sticlă de țarie... Rușine! Toată Ineasca vorbea numai de badea. El însă, de cum se lăsa seara, mai dădu o raită în beci și trase cîteva pahare din poloboacele cu vin, strigînd parcă în van, cercînd a se îndreptăți față de Buhăianu care îl afișase la „Arici”:

– Am băut oleacă în seara cînd am lunecat din greșeală în Ciuluc, dar de ce mi-au pus pe căpățînă beretă?! Nu-i de loc drept! Eu n-am purtat beretă roșie de cînd mama m-o făcut! Iar cel de pe desen nu seamănă a om, ci a adevărată animală...

Întîmplarea cu badea Costea ar fi fost dată uitării, dacă el n-ar fi ieșit din nou la rampă. Slăbind-o un pic cu băutul, declară că se face muzicant, iar Cușnir o să-l roage în genunchi să vină în echipă. Încercase odată să se învețe

a cînta la **altiușcă**, un instrument muzical mic ce avea rolul doar să imite tactul melodiilor. Nu este greu nici pentru un amator, dar pe badea Costea îl trăda altiușca minusculă în raport cu corpul său voluminos. Pe deasupra nu avea auz muzical și nu deprinsese hangul melodiilor. Despre faptul să fie acceptat de dirijorul fanfarei prestigioase nici vorbă nu putea fi. Badea Costea însă, cînd asista la astfel de ceremonii, își imagina că stă la loc de cinste ca muzicanții care însușesc nunta. Nu se dădea bătut. Vîndu scroafa borțoasă și din banii adunați își cumpără de la țigani din Căprești o mîndrețe de dobă. Colorată, cu panglici albe-roșii și o curea din hăț de la caii ce trag la căruță. Era tare comod s-o duci, atunci cînd fanfara mergea de la nunul mare la mire, apoi cu tot alaiul la casa miresei. Oamenii din mahala aflară că badea Costea Fițu s-a pricopsit cu dobă. În acele zile el se lăuda ce are de gînd să facă:

Eu, cînd dorm lîngă Maria me, mă trezesc pe neprins de veste, căci mă pocnesc notele în cap și pînă nu mă scol să bat măcar oleacă doba, nu mă pot ogoi! Aproape în fiecare seară și o bucată de noapte, după ce cobora în mare taină pe la poloboacele cu vin din beci, se închidea în casa mare și lovea cu măciuca pielea dobei: **zdup-zdup-zdup!**... Avea intenții serioase, se vedea deja dobar în fanfara care veselea nunțile și din cînd în cînd cineva striga: „Muzica la mîncare!”, iar pe lîngă toate la sfîrșitul nunții muzicanții primeau un pumn de bani!

– Mă învîrt după soare cu doba me! anunța el cu aere de fală, cu speranța ca vorbele lui vor ajunge la urechile lui Mihail Cușnir.

Prestigiosul dirijor de însemnătate locală cunoștea capacitățile muzicale ale celui ce anunța că deja se învîrte după soare cu doba și nu catadicsea să-l invite măcar la o repetiție. În fanfară doba ocupă un loc de seamă, necesită pricepere, experiență și nu se compară cu un tractor pe care mai și poți să-l scapi în gîrla Ciulucului. Așa ar fi fost, dacă nu se descoperi că între dirijorul Mihail Cușnir și badea Costea Fițu existau legături de rubedenie, fiind cumătri. Costea și Maria îi botezaseră copii! La Ineasca cumătrii erau în mare cinste. În fanfara lui Cușnir dobar cu experiență de ani de zile era Vasile Țiganul, așa că badea Costea putea să aștepte mult și bine. Numai că în viața omului mai există măriile și întîmplarea și nu aduce anul cît aduce ceasul. Precum am amintit deja, orchestra noastră pe atunci avea prioritară grijă de îngroparea morților. Într-o bună zi, pe cînd sătenii mei, dintre care majoritatea muzicanți, erau la muncă pe cîmpurile colhozului, la Telenești

s-a *pristăvit* un evreu cu pondere, șeful iarmarocului de vite de la marginea târgului, lângă satul Mihalașa! Decedase de buna dimineață, căci nu avea să aștepte să moară seara, ca să fie îngropat a doua zi. Fiind iudeu trebuia predat țărînei în aceeași zi. Monea Maranța nu putea să dirijeze, deoarece era de aceeași etnie, și în fruntea fanfarei se pomeni în ajutor însuși Mihail Cușnir. Motel Homski, președintele colhozului, ca de obicei dădea ordin prin Dionisie Buhăianu să se asigure procesiunea cu muzicanții din Ineasca. Și eu, încă un copil de trupă, am început să adun fanfara. La vremea aceea nici zare de telefoane mobile. Prin urmare n-am putut găsi cîțiva muzicanți, printre care și dobarul, care plecase să macine făină de grîu la moara din Mîndrești. Și deodată ne-am amintit de badea Costea Fițu. L-am găsit la brigada de mașini agricole lângă tractorul lui în reparație. M-am bucurat că am salvat situația. L-am abătut de la muncă și l-am prezentat în fața dirijorului. Pentru siguranță Cușnir l-a întrebat dacă se va descurca la prima sa ieșire în public. Pe badea Costea parcă l-a ofensat întrebarea, dar îl liniști pe dirijor, înfoindu-și pieptul:

– Mă învîrt cu doba după soare!

Noi am confirmat că badea se antrenează cu doba în fiecare seară, chiar și o bucată de noapte. În cele din urmă dirijorul ne-a crezut că omul a avut timp berechet să experimenteze în repetiții de sine stătător ca să se descurce.

Era primăvară și o ploaie ușoară porni să cearnă peste târgul Teleneștilor, unde am și parașutat noi, fanfara din Ineasca, ca să participăm la înmormîntarea demnitarului evreu, șef de o viață al iarmarocului din Mihalașa. Ne-am aliniat în fața procesiunii și în toiul amiezii, cînd jalea rudelor atinse apogeul, eram și noi gata să intonăm „Huralul” pe care îl învățasem cu conducătorul nostru Monea Maranța.

Învățasem demult marșul funebru după note și era suficient doar un gest al baritonului ca să începem. Badea Costea nu participase niciodată la repetiții și acum trebuia să bată doba după ureche. Începuse iarăși a bureza și eu l-am adus pe badea Costea cu doba în fața fanfarei. Cînd am dat semnalul, am rămas trăsniți. Badea începu să bată doba în ritmul hostropățului, imaginîndu-și că bate podeaua la repetițiile sale de unul singur. Toți muzicanții am luat-o hăisa după el... Deodată îndureratul public se holbă la noi, iar bocitoarele amuțiră. Situația se bihli ca un borș stătut în gavanoș. Doi vlăjgani evrei din partea locului, crezînd că ne batem joc de procesiune, porniră hotărîți în

direcția noastră. I-am recunoscut pe băieții fostului șef al iarmarocului de la Mihalașa care frecventau de multă vreme secția de box din Telenești. Situația de conflict fu aplanată după ce o rudă a defunctului, târgoveț-evreu, a înșfăcat măciuca din mîna dobarului și ne-a ajutat să restabilim ritmul „Huralului” pînă în poarta cimitirului. Badea Costea își găsisese și el de lucru ducînd doba cu *șleică* după umăr, servind ca forță de tracțiune. Tîrgovețul, să-i dea Domnul sănătate, se dovedi a fi Mendel Vainboim, învățător de muzică de la Casa Pionerilor. El ne-a scăpat de belea. Îndată ce am simțit că am făcut treaba, ne-am strecurat printre cei adunați la groapă și ne-am oprit tocmai la marginea Ineascăi. Încercasem să-l mustărăm pe badea Costea, zicîndu-i că ne-a făcut de ocară, dar el, revoltat și arțăgos, o ținu una și bună că numai datorită *barabanei* lui am îngropat mortul! Nu avea nici un sens să ne mai certăm cu el, dar din ziua aceea nu l-am mai poftit să cînte în orchestră. Cu toate acestea, mai ales în serile lungi de iarnă, badea Costea Fițu se în chidea în casa mare și repeta întruna: zdup, zdup, zdup!.. Oricît se strădui să deprindă doba, nu a mai devenit muzicant. Totuși continua să chinuie instrumentul pînă după miezul nopții, iar ca să se calmeze consuma aceeași cantitate de alcool, își muștra soața, dar mai domol, fiindcă la straja liniștii din raion venea sectoristul Harea, care-l preveni că-l duce la dezalcoolizare, dacă o să continue să-și facă de cap. Ziua părea cuminte și cei care treceau pe lîngă poarta lui încercau să-l întrebe în glumă:

– Cumătre, mai poți, mai poți?!

Răspundea parcă a lehamite, abia de i se auzea vocea:

– Mai pot, mai pot!.. Chiar dacă *rîma* de-acum nu prea mă ascultă.

Amintindu-mi de anii copilăriei, pot spune că mi-au lăsat amintiri dintre cele mai pitorești. Mi s-au întipărit momentele fericite, cînd la Ineasca din tîrgul Teleneștilor venea moș *Ihil Periț* cu căruța ca să colecteze terfe de la oameni, în schimbul cîtorva linguri cu chinovar pe care mamele noastre le foloseau la vopsitul caselor, mai ales în ajunul sărbătorilor Paștelui, iar nouă, puradeilor ne aducea țuruiece de lut ars în formă de cucoșei, ca să răscolim liniștea cu șuieratul lor de dimineată pînă seara.

Bătrînul evreu, ca toți evreii din tîrg, vorbea mai mult în idiș și anevoios se descurca în limba plaiului. Cu toate-acestea vocea lui chemătoare se răs-pîndea ca un ecou peste dealurile îngemănate ale Ineascăi:

– *Terfe! Terfe!*

Ieșeam gloată în întâmpinarea trăsurii trase de o iapă slăbănoagă, iar el semăna cu un *Don Quijote de La Mancha*, păstrându-și privirile severe, convins că are o misiune nobilă de a curăța casele de lucruri inutile, aducând folos statului. În realitate avea o voce blândă și era prietenos cu toată lumea. Când i se umplea căruța cu vîrf și pornea la punctul de colectare din Telenеști, mergea pe jos, tot îndemnîndu-și mîrșoaga:

– *Hai-da, mînca-te-ar bucuria!*

Mai rău era în clipele cînd în urma ploilor de vară drumurile satului se desfundau și era nevoit să facă mult efort pînă scotea căruța din hudițele pline de noroi la șeahul central ce ducea spre tîrg. Mi-amintesc cum odată i s-a înglodat căruța într-o bahnă, iar moș *Periș* se apropia de gloaba împotmolită în glodul viscos al drumului și o îndemna cu dragoste pe gloaba șargă să scoată la lumină loitrarul încărcat cu terfe, zicînd la urechile ciulite ale dobitocului:

– *Puiul mamei mînz al meu, ajută-l tu pe mamul tău!... Scoate pe mine din rîpă.*

Calul în următoarele clipe parcă prindea la noi puteri, scotea căruța din noroi și pleca spre Telenеști, ca peste o vreme stăpînul ei să vină din nou la Ineasca cu o balercă plină cu *gaz lampant*, pe care sătenii îl cumpărau pentru sezonul de iarnă.

Pricopsit cu o biografie la hotar dintre sat și oraș, fără a mă lăsa dădăcit de dascăli, precum se făcea odată la curțile domnești, mă mișcam rapid către adolescență, mă ademeneau depărtările cu școlile de acolo. În ziare apăreau tot felul de anunțuri care informau că doritorii pot merge la con-vorbiri cu învățătorii de la diferite instituții în vederea alegerii viitoarelor profesii. Dinspre Chișinău adia a renaștere națională, mizam să devin omul timpului.

Vedeam și mă convingeam că forța partidului comunist se clătina din încheeturi și așteptam grandioase schimbări. Despre ele se trîmbița la radio și la televizor, scriau ziarele. Poate din această cauză la Telenеști orchestra noastră nu mai era invitată la înmormîntări. Evreii emigrau masiv, în tîrg rămaseră doar cîțiva bătrîni ramoliți, cu casele și sinagoga aproape pustii. Lumea știa că Chișinăul devine epicentrul unor evenimente epocale, că renașterea națională își ia avînt. Absolvisem șapte clase

și într-o zi, asemeni unui recrut, mi-am umplut cu provizii rucsacul și împreună cu Petru Cucireada și Mircea Dezvirginatu, prieteni la cataramă, am purces la Chișinău în căutarea vreunui colegiu de meserii. Așa făceau cei care nu doreau să urmeze școala medie din Telenеști, căutându-și norocul în capitală. Însemna să te desparți de sat, de muzică și de cele două ruble câștigate la repetițiile de la club. Era un moft al multora de seama mea, căci dacă nu reușeam să susținem examenele la colegiu, ne întorceam cuminiți acasă și urmam clasa a opta.

Ambițios din fire, m-am gândit că din solul fertil al Ineascăi ar putea răsări un viitor specialist și după opt clase. Părinții ar fi dorit să rămîn în sat, pe cînd eu muream de curiozitate să cunosc viața de la oraș. Mi-am zis că pot lucra și hamal la o fabrică de arpacaș, doar să-mi creez biografia unei personalități ca, datorită ingeniozității de care dau dovadă, să urc din victorie în victorie pe noi piscuri ale izbînzilor. Așa îmi insuflau toți cunoscuții, prietenii, că sunt băiat isteț, că ar fi bine să-mi continui studiile la Chișinău la o școală de meserii, să îmbrățișez, bunăoară, profesia de lăcătuș al serviciilor comunale și de gestionare a rețelilor de canalizare.

– E o profesie universală, m-a sfătuit și uncheșul Afanasie. Oriunde te-ai afla pe fața pămîntului, oamenii nu pot trăi fără lăcătușărie. Canalizarea a fost fo losită încă din antichitate, e folosită și azi în palate prezidențiale, în parla mentele țărilor lumii, canalizarea are trecere și în rai și în iad...

Deci eu, Petru Cucireada și Mircea Dezvirginatu ne aflam în zbuciumul căutărilor, ceea ce însemna a-l căuta pe ucigă-l toaca.

–*Nu te enerva, nu drăngăni din picioare și nu striga prin somn*, m-a sfătuit și badea Aurel.

Plecarea noastră la oraș presupunea sondarea terenului la ce școală de meserii să ne înscriem după absolvirea celor opt clase, pe care nu le terminasem. La oraș aveau loc un fel de convorbiri, pentru a fi admis la aceste instituții de învățămînt. Deci am fost îndrumați să apucăm taurul de coarne! Chiar dacă aflasem de la bunicul care nu scăpa din mînă Sfînta Scriptură că în veacul de apoi ne poate pocni apocalipsa, mi-am închipuit că va trebui să mă dezvolt în domeniul lăcătușăriei ce poate preveni viitorul potop...

Și iată-ne sosiți în capitală, în căutarea viitoarei profesii. Ne-am dus la un colegiu cu profil unde un profesor cu ochi mici, smecheroși ne-a poftit

ca a doua zi dimineată să ne prezentăm la convorbire. Era un bărbat scund, vesel, glumeț, care mi-a amintit de bunul nostru dirijor din Ineasca, Monea Maranța. După ce mi-a înmînat o cretă mi-a poruncit să ies la tablă:

– Scrie și analizează propoziția „*Neam din neamul meu n-a învățat la vreun colegiu din Chișinău*”.

Propunerea profesorului m-a surprins și m-am fistîcit, simțind că trebuie să fac o analiză concretă, nici pe departe asemănătoare cu problema pusă de mătușa Arefta cînd ducea vaca la buhai. Auzindu-mi răspunsul, profesorul a strîmbat din nas și după o pauză mi-a adus la cunoștință:

– Dumnezeu cunoaște gramatica pe 10, eu pe 9, iar tu băiete pe un zero tăiat! Chișinăul e pentru oameni deștepți și cunoscători, prin urmare vină peste un și mai încearcă o dată...

Același răspuns-rezultat îl primiră și prietenii mei. Lui Dezvirginatu profesorul îi puse întrebarea „*Care este contribuția alicelor de plumb la înmulțirea rațelor sălbatice?*” Mircea căută speriat către mine, apoi către Petrică Cucireada, dar n-am putut să-l ajutăm cu nimic, după cum nu poți ajuta un om care se îneacă departe de mal. Veni rîndul lui Petrică să treacă între corlatele încercărilor și dascălul de la oraș îl ispiți:

– *Cîte tone de castraveți murați producea Rusia pînă la Revoluția din Octombrie?* Întrebările veneau din programa școlară, numai că noi în ajun de convorbire fusesem preocupați de plaja lacului din Valea Trandafirilor, unde văzurăm pentru prima dată în viață fete bronzîndu-se în costume de baie. Cel mai onest dintre noi se dovedi Petru Cucireada, care îi răspunse profesorului scurt și cuprinzător:

– Nu știu!

– Luminos și senin să vă fie drumul spre casă, copii! ne luă în tîrbacă examinatorul. Veți mai sta puțintel în sat, apoi veți mai încerca. Veniți la anul, nu vă pierdeți curajul.

Am ieșit de la convorbire plouați, conștientizînd că pentru a confrunta vreo instituție de învățămînt la oraș e nevoie de cunoștințe. Numai Mircea Dezvirginatu se îmbufnă pe profesor.

– Să fi avut în buzunar un buton unit la o bombă, apăsam de-l învățam eu cum să-și bată joc de ineșteni!

Oricum întorși acasă nu scoteam o vorbă de rușinea pătită și le spuneam tuturor că peste un an suntem așteptați cu drag la Chișinău să ne continuăm

studiile. Totodată știam că părăsirea satului se amână și ne vom continua activitatea muzicală. Cel mai mult însă ne dădeam seama că trebuie să punem mîna pe carte, deoarece o eventuală reîntîlnire cu un examinator de la oraș nu-i foaie verde.

Între timp la Ineasca se întorsese din Rusia badea Ionică Teșmechi, alias Curdepen, care acum cîțiva ani ne învățase pe mine și pe vărul Valentin cum să dăm vaca la buhai și capra la țap. Pentru această ispravă o vreme cei de la raion cîcă l-ar fi căutat să-l tragă la răspundere, dar fiindcă nu l-au găsit au lăsat-o baltă. Zilele erau senine, plăcute, ne-am dus împreună cu el la iazul de la Tok să ne scaldăm. Dezbrăcîndu-se-n pielea goală, ne-a frapat cu tatuajele de pe mînă și de pe fese. Mai sus de palmă avea inscripția „*Nu o voi uita nicicînd pe mama*”, iar pe fese erau desenați doi fochiști cu lopeți în mînă care, cînd badea pășea, parcă aruncau cărbuni sub noadă, unde se presupunea că e o locomotivă în mișcare... Baistrucii satului visau să ajungă pe acele meleaguri pe care le vizitase și badea Ionică Teșmechi. A doua zi pe la chindii ne pofți la el acasă, în grădină, la banchet în cinstea revenirii sale la baștină. Era flăcău bun de însurat, a invitat și semeni de-ai lui, cu bă utură și masă aparte. Pe noi, generația mai tînără, ne-a servit cu bomboane și biscuiți și ne-a trimis acasă, iar ceilalți flăcăi au rămas să benchetuiască pînă după miezul nopții. În ogradă fierbeau două cazane cu carne, se bea vin și se cîntau cîntece revoluționare de răsuna valea Bordocenilor, semn că badea Ionică Curdepen s-a întors acasă din neagra străinătate! Băieții s-au petrecut de minune pînă au înfulecat toată carnea din cazane. Ghiftuindu-se, avură chef să continue cîntecele patriotice. Absolviseră demult școala, atinseră vîrsta însurătorii, dar nu uitau de anii copilăriei. În acea seară peste Ineasca răsunau melodii în diferite tonalități vocale:

*Suntem veseli și de-o seamă,
Octombrei pe toți ne cheamă,
La al Patriei apel
Gata-i orice octombrell..*

Se zice că numai la cîteva zile mahalaua descoperi că mulți motani, mîțe și cîini vagabonzi lipseau. Chipurile, badea Ionică le sacrificase, iar pielicelele le îngropase în **borta lui Dănilă**, așa se numea o rîpă stearpă din Ponoare. Că o fi fost adevărat, că o fi fost scornire nu știe nimeni, fapt

e că nici un „*octombrel*” care celebrase revenirea lui badea la Ineasca nu s-a îmbolnăvit și nu s-a plîns de vreo cufureală.

– Păi cu ce aveam să-i ospătez? zîmbea pe sub mustăți badea și se lăuda că mai făcuse un pic de sanitarie în fauna necontrolabilă din Ineasca.

Ingeniozitatea lui badea Ionică Curdepene de proveniență nemțească părea a fi adevărată și ineputabilă. Semenii erau la curent că în Rusia el stătuse puțintel la pîrnaie tot de răul escrocheriilor, pînă a se întoarce în Moldova. Avuse multe peripeții. Nu se sfii să ni le împărtășească și nouă. Ele le-au dat prilej inestenilor să-i schimbe porecla din Ionică Curdepene în Ionică **Curcuță**. Cică venind din zona de lagăre siberiene în capitala rușilor, în tren niște fraieri alde el l-au lăsat fără acte. Dar cum să ajungă în Moldo va sa însořită? se isca întrebarea.

După ce tînji o habă, badea Ionică își dădu seama că e de la Ineasca, moldovan cu sînge de haiduc, provenit din geți și daci și nu putu să nu găsească ieșire din situație. Cică ar fi purces la o margine de Moscovă, s-ar fi ascuns într-un hățiș de mesteceni și o zi întreagă a vînat cu o plasă găsită în pădure cioroi. Pe cînd era acasă învățase cum se opăresc găinile. Aprinse un foc, turnă apă într-un ceaun găsit tot în pădure, opări ciorile, le peni, le cenătu și făcu din ele o mîncare de te lingeai pe degete. Pe cele mai grase le prăji, precum se prăjesc găinile și peste o zi stătea deja cu o valiză plină cu croncănitoare lîngă o berărie de lîngă Piața Roșie, îndemnînd mușteriii în rusește: „**Покупайте, не жалейте молдавские курки! 10 рублей штука**”. În scurt timp se făcu coadă de cumpărători și valiza fu golită, iar buzunarele lui se umplură. Peste o săptămînă, plină de zbucium și negoț cu bețivanii ruși, buni cumpărători, badea luă calea spre Ineasca, fără să-i pese că deasupra Kremlinului s-au împutînat cîrduurile de cioroi. Neavînd ce face, s-a lăudat cu cele întîmplate la Moscova și s-a ales cu noua sa poreclă Curcuță! Parcă îl văd și acum pe badea dîndu-ne nouă, copiilor din măhală cîte un ban de cheltuială. Nu a fost pînă atunci căsătorit niciodată, trăia într-o casă ridicată la poalelele Lipăgăului. În tindă avea harta globului pămîntesc, iar pe pereții din cămară stăteau atîrnate fotografiile unor tinere cu care ar fi avut de a face. Sub fiecare poză era lipit cîte un număr, probabil să nu piardă consecutivitatea: 1,2,3,4,5,6... pînă la cifra 13. Se zice că după ce se ruga la icoanele din colț, parcurgea cu ochii peretele cu portrete și le șoptea: „*Noapte bună,*

dragușelele mele! V-am iubit și vă iubesc!” Când se între cea cu paharul, avînd la masă vreun comesean, luînd în mînă un arătător meșterit dintr-o nuia de corn, aidoma unui ghid de muzeu zoologic sau conducător de oști în fața armatei pe cîmpul de luptă, se destăinuia:

– Dragostea numărul unu e de neuitat!.. Celelalte mi-au adus mari plăceri! Pînă și dragostea numărul 13 m-a pus la încercare să mă însor cu ea, dar n-a fost să fie femeia vieții mele. Acum simt că mi se usucă meșteștul ca o coadă de harbuș pe vremea secetei și mă tem să nu mă prefac într-o beșină.

– Măi nebunule! îl certa mătușa Frăsina, mama lui badea. Însoară-te, fii în rînd cu lumea...

Badea Ionică asculta povețele mamei și răspundea cumpătat:

– O să vină și rîndul meu...

– Atunci, nu te mai făli atîta și mai pupă-le în borta fesului! strecura printre dinți mama lui amărită că feciorul ei rămîne flăcău tomnatic.

Discuția dintre mamă și fiu parcă se termina cu binecunoscuta frază a lui badea Aurel.

„Nu te enerva, nu drăngăni din picioare și nu striga prin somn!”

Acest îndemn m-a mobilizat, m-a încurajat pînă și pe mine, chiar și în clipele când speranțele vieții păreau eșuate.

Așa precum nu și-a pierdut curajul nici vecinul meu de peste drum Agache Chioru, poreclit după îndrăzneala de a trimite pețitor la *Zina Jitărășu*. Numai că în drum spre logodnică, pețitorul trecu pe la mătușa Arefta lui Toader Păduraru și încurcînd poarta nimeri în ograda Lulușei Tîrșină, fată stătută, care nu l-a respins. Se dezmetici Agache peste o vreme, decît că era prea tîrziu. Lulușă îi declară că sub inima ei se zbate inimioara unul copil multășteptat. A vrut să dea înapoi, dar ea avea doi frați, adevărați cuțitari la măcelăria din preajma Ciulucului. Din această întîmplare Agache s-a ales cu porecla Chioru! Să nu ne pară rău deoarece au făcut cu Lulușă Tîrșină gospodărie, copii, atît că Agache Chioru suferea de meteahna paharului, dar la beție era cuminte și rușinos. Se intimida amintindu-și cum într-o zi s-a dus la un tîrgoveț din Telenești să predea semințe de bostan la stat și acolo, după ce primi plata pentru marfă, i-a ciordit din întîmplare stăpînului ceasul-deșteptător de pe pervazul ferestrei. L-a vîrît în sîn, a pornit spre Ineasca, dar cînd să iasă din tîrg, deșteptătorul începu să zbîrnie și cineva îl pîrî! Copiii tîrgovețului i-au dat lui Agache un toc de bataie, de-o să țină

mente toată viața. Cu această ocazie sătenii i-au adăugat la porecla de bază încă una și de-acum îi ziceau *Agache Chioru- Budilnicu*. Porecla era umilitoare, dar nu trecu mult și peste o mahala de mine apărut un alt caz.

Nu departe de noi, în casa unei familii deportată în Siberia locuia un activist de partid, cu post înalt în raion. Soția lui era o femeie inteligentă, lucra bibliotecară la Ineasca și era un exemplu de înțelepciune și cumsecădenie. Învăța limba satului și le deprindea să o vorbească și pe cele două fete ale ei. Familia aceasta, în frunte cu Egor Pravdin, era venită din Rusia. El vorbea numai rusește, nu cunoștea o boabă moldovenește și unicul în sat avea motocicletă cu ataș. Egor Pravdin umbla mereu cu gazete subțioară și le dădea de știre colhoznicilor că URSS este bastionul păcii. Părea corect din cale-afară, pînă cînd se descoperi că în zilele libere e clientul fidel al mătușii Arefta lui Toader Păduraru. Într-o seară pretinsul demnitar, ieșind cu miros de pivniță de la mătușă, nu nimeri acasă. Badea Ionică, deja cu porecla dublă de Curdepene-Curcuță, nu se știe de unde găsi o lohancă, o anină din urma armăsarului Doncic și îl transportă pe demnitarul Pravdin la casa lui de *după Vii*. Cazul ieși repede la iveală și în gazeta raională „*Calea lui Ilici*” apărut un articol intitulat – Pravdin în covățică!

Curând demnitarul fu transferat cu serviciul în capitală și avansat în post.

– Mai departe de Arefta lui Toader Păduraru, concretiză un sătean.

Cu badea Ionică comunicam des, îi plăcea muzica și deseori venea la repetiții și nu se lăsa de trăsna. Cunoscînd bine rusa, lui Vanea cu numele de familie Rău, flăcău harnic gata de însurat care lucra la magazinul de receptionat perje uscate din Telenești, i-a tradus numele tam-nisam „*Vanika Huiovii*”! Vanea devenise om avut la magazinul lui și vorbea mai mult rusește ca să le intre în voie nacealnicilor din raion. Doar că puterea sovietică la Telenești se hurduca. Oamenii nu mai erau atît de ascultători, din tîrg pleaseră mai toți evreii care și încotro, trimițînd din Israel și din Americi fotografii tolăniți pe podelele acoperite cu covoare scumpe, cu fețe tinere și fericite. Pozele ni le arătau bătrînii evrei, puțini la număr, așteptînd să plece și ei prin străini. Însă pînă una alta viața continua. La o distanță de un kilometru, duminicile eu, badea Aurel și Ionică Curdepene-Curcuță ne duceam la tîrg să mai căscăm gura. Lui badea îi plăcea să intre în vorbă cu evreii bătrîni care stăteau în așteptare pe prispele caselor lor și deseori

mîncau ră sărită prăjită. Mi-amintesc că tatăl meu avea un bun prieten, jupîn Şmil Averbuh. Acesta, cînd mă vedea, de fiecare dată se interesa de sănătatea prietenului său:

- Ce mai face taică-tău? mă întreba cu voce lenoasă.
- Îl doare un picior, îi răspundeam.
- Spune-i lui Victor (erau de-o seamă) că *pe mine mă dor amîndouă!*

Apoi ne grămădeam în jurul lui jupîn Şmil să-l ascultăm cum şi-a ales jupîneasa, graseind uşurel cu un plăcut accent evreiesc:

– M-am trezit dimineată şi-acum mă odihnesc, dar o să vă spun ade-vărat. Înainte vreme dragostea era dragoste. Iaca eu m-am întîlnit cu **Sara** mea înainte de însurătoare trei ani de zile, dar să mă ferească sfîntul! Îşi făcea el răs-picat semnul crucii, să mă ating măcar cu un deget de dînsa pînă la nuntă! Iubirea noastră a fost de nezduncinat şi în jurul nostru zburau hulubii de fericire! Noaptea trecută Sara a împlinit 60 de anişori şi eu am pupat-o de şaizeci de ori. Apoi am început să facem dragoste. M-am încordat eu, apoi s-a încordat ea. Mai întîi am plîns eu că nu reuşeam, apoi a plîns ea. Totuşi în zori cînd ne-au trezit cucoşii, am izbutit să ne înfruptăm din plăcerile trupului şi bogdaproste lui Dumnezeu c-am avut gust!

– Vasăzică mata eşti încă în putere! îl lăudă badea, încîntat de vîrsta bătrînelui.

– *Nu mă plîng. Rîma e la locul cuvenit!*

Sinceritatea lui jupîn Şmil l-a pus pe gînduri pe badea Ionică Curdepe ne-Curcuţă şi peste o săptămînă el a surprins Ineasca cu vestea că se însoară. A adus acasă tocmai două deodată: o învăţătoare de la Băneşti şi o vînzătoare de flori de la Orhei. Parcă văd şi azi cum prin *glodăraia* şleahului din centrul satului păşea înainte badea, iar din urma lui două fete frumoase coz cu dirjale pe umăr, ducînd cîte-o cizmă de-a lui în băţ. Mama se bucură că fiul ei tomnatic a decis să-şi înjghebe o familie, dar era val de nedumerire, jeluindu-se mahalei:

– Ce nurori mi-a adus băiatul: una ȕigancă, alta evreică... În credinţă! Avea dînsa o vorbă: Oare nu-i păcat, puiuşul mamei?

De data asta lui badea Ionică parcă-i dădu cineva cu ibrişinul pe la nas, îşi sprijini îndîrjit picioarele goale de sobă, stînd culcat pe cuptorul din casă, şi strigă în apărarea pretinselor logodnice:

– Dacă nu mă însor acum, rîschesc soba!

Și noi, muzicanții, eram gata să-i cîntăm pe gratis la nuntă, dar badea în cele din urmă, pe motiv de moralitate, a trimis logodnicele de unde le adusese, asigurîndu-le că ele rămîn principalele lui candidate și mai umblă o vreme hai-hui prin tîrg împreună cu noi, copiii, în căutarea ursitei...

Devenisem prieteni la toartă cu badea Ionică și copilăria mea la Ineas ca mi-o petreceam mai mult în compania lui. Primeam de la el sfaturi cînd aveam nevoie de ele. Una din rugămințile mele a fost să mă învețe cum să îndeplinesc rugăminta Marinei Țiganca, o femeie slăbinoasă care venea deseori la mama s-o ajute la curățatul penelor pentru pernele din zestrea surorii. La Ineasca era o singură gospodărie de etnie romă care de mult se contopise cu moldovenii, trăind în bună pace și înțelegere. Mătușa Marina locuia într-o căsuță peste drum de gospodăria feciorului Grigore, care își avea potcovăria în ogradă. De vreo cîteva ori ea m-a întîlnit pe drumul satului și m-a rugat pe secret să fur din podul casei o torbă de fasole și să i le duc.

Furtul există de cînd lumea, adică mătușa mă îndemna să fiu hoț. Zicea să umplu torba și s-o leg la gură... Apucături, deprinse din moși-strămoși, căci de-ar fi rugat-o pe mama, ea i-ar fi dat fasole fără să le fur eu. De ce a procedat așa nici azi nu-mi este clar. Despre „rugăminta” mătușii Marina i-am comunicat lui badea Ionică, cerîndu-i sfatul. Lui atîta i-a trebuit.

– Nu te baga în așa afaceri, îmi spuse. Lasă-mă să mă ocup eu de această trebușoară...

În acea perioadă ne pregăteam de festivalul ce avea să aibă loc în pădurea de la Budăi. La repetiții veneau dansatori, cu strigăturile lor, cîntăreți. Pe unii dintre ei i-am memorizat. Bunăoară, Mendel Moiseievici, profesorul de fizică de la școala din Telenești, parcă dăduse din nou tinerețea în el, cînd învăța la liceul din Brăila. Purta cămașă națională moldovenească, cu canafuri colorate la mîneci, încins cu un brîu roșu. Avea burta rotundă și fața veselă și era evident că fusese totdeauna împătimit de cîntecul nostru popular. Noi îl acompaniam, iar el cînta:

Cînd mîndruța mea zîmbește,

Parcă flori îmi dăruiește.

Păi, ea singură -i e-o floare

Cea mai bună mulgătoare

la-la-la-la-la-la...

Acest „la-la-la” pe care Mendel Moiseievici îl cânta cu lovituri specifice între buze și cerul gurii avea un efect deosebit la public. Apoi pe scenă apărea badea Ionică Curdepene-Curcuță, îmbrăcat în ȋțari ca ȋnainte vreme, cămașă națională, cu pană de păun la pălărie și ne frapa cu ȋntȋmplarea pe trecută pe colinele Ȋneascăi:

*Iaca s-o-mplinit și luna,
Cȋnd am fost și eu la una,
M-am mai dus pe ȋnserat
La femeie cu bărbat.*

*Cȋnd pe la un miez de noapte
Cineva la ușă bate,
Eu crezui că-i necuratu,
Da ea-mi spune că-i bărbatu...
Eu dădui s-aprind o lampă,
Cineva mi-atinse-o labă
Nu știu labă ori lăbău,
Dar mi s-o-ntunecat rău...*

*Și-am sărit ca un cocoș
Peste-o puțină cu borș
Și de frică să vedeți
Dam cu capul de pereți!..*

După acest cȋntec badea ȋndemna pe cei de după culise: „**Hai chiuȋți o dată, măi!..**” Ȋndată peste publicul din sală, aidoma unui uragan, se revărsă un chiuȋt năprasnic parcă accentuȋnd veselia, deși nu prea ȋȋtelegeam ce bucurie poȋi avea cȋnd te prinde bărbatul la femeia lui... Cel mai pasionat spectator, care ședea pe un scaun din rȋndul ȋntȋii, părea să fie mătușa Marina Țiganca. Abia peste vreo două zile mama a mărturisit că mătușa i-a destăinuit păsul. Cică badea Ionică, ȋn bedreag cu badea Nicolae, vărul pe linia tatei, au ȋncărcat ȋntr-o noapte ȋn desăgi cȋte-o lopată din closet și, ȋn puterea nopȋii, i-au cărat la casa mătușii Marina, ascunzȋndu-i ȋntr-o glugă de popușoi din vecinătatea ferăriei lui Grigore. Apoi, bătȋnd ȋn retragere, unul dintre flăcăi a ciocănit ȋn fereastră chemȋnd-o să iasă să-și ia fasolele.

Precum vă pricepeți, nu era trebușoara mea, căci eram ocupat cu repetițiile la muzică, dar feciorul ei Grigore s-a trezit cu ferăria „minată” de putoare, pentru care Marina Țiganca a suferit mult și i-a trecut pentru totdeauna dorul de *țicheră*.

Vremea se călătorea și Mihail Cușnir, după festivalul care s-a bucurat de un binemeritat succes, m-a inclus în componența fanfarei sale. În aceeași toamnă s-au întâmplat multe evenimente frumoase la Ineasca. Badea Ion Curdepenne-Curcuță în sfârșit și-a adus mireasă, fiica unui meșter de polo-boace de la Țirșiței și am cîntat la nunta lui, alături de neamuri și prieteni. Se zicea că ursita lui badea Ionică, care se întîrziase cu măritișul și nu o lua nimeni în căsătorie, a fost nevoită să bea cîteva căni de urină de copil sugaci. O fi adevărată apucătura asta aiurită sau nu, dar fată stătută de la Țirșiței și-a găsit ursitul pe badea Ionică. În seara nunții mireasa era foarte veselă, jucăușă și părea tare drăguță, iar cînd mirii erau strigați să se sărute, badea Aurel zicea ca la ruși:

– Amar! Amar, cu **zasos**!... Pupați-vă! Pupați-vă!

La numai un an de zile în familia lor se nascu primul copil, nevasta lui badea purcese din nou gravidă și ineștenii se bucurau că *vîna* lui Curdepenne-Curcuță contribuie conștiincios la ameliorarea demografică a ținutului...

Apoi satul nostru parcă deveni mai sărac. Din tîrgul Teleneștilor plecară toți evreii în străinătate, gospodăria colhozului începu să se destrame și se zvonea că nu a rămas mult și își va da obștescul sfîrșit și Uniunea Sovietică.

Pe la finele anului, fiind elev în ultima clasă a școlii internat din Telenești, mă consideram flăcău pe cînte, muzicant recunoscut și intenționeam să arăt ce pot tuturor, cel puțin semenilor mei, să mă dedic mai mult cărților în vederea plecării mele la învățătură în oraș. Mai puțin mă interesau „calimurile”, deși din cînd în cînd participam ba la o nuntă, ba la o cumătrie. În privința procesiunilor funerare o rărisem ca să-mi păstrez imaginea de muzicant serios. Totuși ultima participare la o înmormîntare nu am putut-o evita. Cînd lipovanul Pafnutie Țîbro, specialist în probleme de înșămîntare a vacilor, și-a ânchinat fruntea în țărîină, nu am putut să răspund cu refuz. S-au pus în capul nostru și niște demnitari de rang înalt de la Chișinău, astfel că Monea Maranța împreună cu învățăceleii lui n-a avut încotro.

Înainte de a istorisi cum am participat la această ceremonie tristă țin să menționez că în marginea tîrgului, nu departe de Ineasca, era o mahala

împrejmuită de salcîmi boierești în care locuiau lipoveni de rit vechi. Aveau biserica și țintirimul lîngă fabrica de cărămizi. Oameni harnici, mun citori, nu-ți trebuia nici excavator cînd venea vorba de săpat un *hîndichi* pentru canalizare. Lucrau toată ziua, iar seara ieșeau pe pragul caselor cu o armonică și se dădeau în petreceri, în *guleai*, cum ziceau dînșii. Cîntau zgomotos, aghelmuiți cu basamac fabricat de ei din sfeclă. Majo ritatea nevestelor lor erau de la Ineasca ori aveau rude în sat. Bărbații purtau bărbi stufoase, pantaloni cu lampasuri și caschete cu cozoroc. Ne împăcam bine cu ei, doar că în dricul serii, cînd se întreceau la pahare, aveau ce aveau cu soțiile. Le zdupăceau cu prima ocazie, încît pînă la urmă ele îi lăsau baltă și, aidoma alpi niștilor ce urcă în vîrfurile Everestului sau a cîrdului de rățuște ce vin în rîndișor de la baltă, mergeau să înnopteze la rudele din Ineasca ca să nu fie chelfănite. A doua zi, pe la zori părăseau satul și reveneau la gospodăriile lor din marginea tîrgului. Cazurile nu erau sistematice, căci sectoristul Ilie Harea avea grijă să-i pună la respect, iar pe unii mai războinici ducîndu-i la dezalcoolizare...

Deci la înmormîntarea lui *Pafnutie Țîbro*, după ce am cîntat marșul la căpățiul mortului, lipovenii au prins să-l deplîngă în dulcele grai moldovenesc. Țintirimul se afla în deal, era o distanță mică și am crezut că vom scoate-o la capăt pînă în dricul amiezii. Ne-am fi descurcat, dacă nu se zăbovea cu jalea ce-i pâlise pe cei care aveau să-l petreacă. Cineva dintre îndurerăți servise cîteva ceșcuțe de rachiu în plus și avea curaj să-l bocească. Prima a fost fiica lui care se aplecă asupra *coșciugului* și începu să se tînguiască:

– *Tătuțică, ai fost tare ca un armăsar, dar acuma, stins ca un vulcan, und' te duci!?* Fratele Grișca, beat criță prinse a mormăi ca un urs atacat de virusul pîntecăriei, reproșîndu-i cumnatei că i-a dat de pomană paltonul de iarnă al răposatului de care el n-are nevoie. Pășea din urma sicriului și urla ca și cum era pus pe bocet:

– Frățioare, frățioare, scoală și hai acasă! După care informă întreg cortegiul: Cumnata mi-a dat de pomană *polușubca*, dar ea mie nu-mi trebuie. Să mă cac într-însa! Mai bine scoală și hai acasă!

În acea învălmășeală am dus mortul la cimitir, apoi am stat la masa de pomenire, dar fratele decedatului nu ne lăsa să plecăm nici în ruptul capului. Ne puse condiția că n-o să ne întoarcem la Ineasca și n-o să ne plătească

nici un sfânt, dacă nu interpretăm melodia preferată a defunctului „*O seară la Constanța*”, căci acolo, ne zise el, frățiorul a făcut armata la regimentul „*Trei vânători de munte*”... După mare șovăială am fost forțați să ne aranjăm în careu lângă poarta ogrăzii și să umflăm tromboanele. Apoi fratele mortului a cerut, amenințându-ne cu un topor, să-i cântăm deja melodia lui preferată: „*Marusea, raz, dva, tri...*”

Suflam în trube cu intonații cum ne porunceă îndureratul frate, pînă se găsiră cîțiva lipoveni cu bărbi colilii, de cei cu care deseori ne luam la trîntă și pierdeam berbecul cînd noi cînd ei. De data aceasta făcea impresia că nimeni și nimic n-o să le stea în cale. Mirosea a praf de pușcă! Fratele al lui Pafnutie Țîbro prinse să cînte cît îl țineau bojocii:

– *Hai mamă și mă-i petrece...*

Era un fragment din cîntecul băieților care plecau la armată, dar tinerii lipoveni l-au desprins de lîngă noi și i-au tras o chelfăneală zdravănă. În sfîrșit ni s-a plătit solda, însă fratele mortului urla ca ursul năpădit de viespi, căutînd să ne convingă că acela a poruncit cu limbă de moarte să i se cînte după înmormîntare aceste cîntece și încerca să se smulgă din brațele confratilor, ca pînă la urmă să izbească cu picioarele spărgîndu-ne doba. Fără a ne mai putea împotrivi furiei lui, ai lui fu încărcat într-un camion și dus să se astîmpere la niște rude de la Puțuleuca. Nouă ni s-au plătit toate despăgubirile și bucuroși că nu ne-au boțit și portretele am revenit la Ineasca, fiecare pe cărarea lui, precum bate în retragere o armată zdrobită și demoralizată. Regretam că nu am putut să-l apărăm pe Grișa pus pe veselie, pe de altă parte, eram satisfăcuți cu toții că acea chelfăneală l-a debarasat pe dobar pentru totdeauna de instrumentul vechi și o să procure doba lui badea Costea Fițu, care pierduse cheful de a se integra cu orice preț în miezul vreunei fanfare.

Timpurile de-afară prinseră a se schimba. Vînturile de la Moscova băteau puternic spre Moldova. Oamenii din sat citeau alte gazete, priveau la televizor și ascultau la radio alte emisiuni. Colhozul se destrămase, toți evreii din Telenești, în frunte cu Monea Maranța, plecaseră în alte țări. De orchestra noastră puțini mai aveau nevoie și aproape nici un demnitar nu mai lăsa vorbă să fie condus cînd va da ortul popii pe ultimul drum cu muzică.

Mai aveam ceva vreme pînă la absolvirea școlii medii și la plecarea mea la învățătură, așa că mi-aș fi petrecut zilele și nopțile în plăcută chiulangeală, dacă nu s-ar fi abătut peste Ineasca valurile democrației. De la Chișinău soseau tot felul de tipi declarînd că fac parte din diferite mișcări politice și îndemnîndu-ne să-i votatăm în parlament la alegerile care se așteptau în toamnă. Dionisie Buhăianu părăsise partidul comunist și dacă pînă mai dă-unăzi luptase cu înverșunare pentru închiderea bisericilor, acum în fiecare duminică se ruga smerit în fața icoanelor, cu o lumîinare ca de cununie în mînă. La clubul din sat încetase să cînte muzica și veneam doar cînd aveam întîlnire cu vreun doritor de a se promova în parlament. Primul care se prezentă să convingă sătenii că merită să fie ales deputat se ridică la tribună Angheluță Tălălău, fost profesor de matematică, om sobru și serios.

– *Hai noroc și o pereche de palme dușmanilor! își încep eu entuziasmat cuvîntarea candidatului*, după care adăugă: Eu, dacă devin deputatul vostru, vă voi construi aerodrom ca să-i facem praf de pușcă pe teleneșteni. Iar pentru ca Ineasca noastră să devină centru comercial de talie europeană voi contribui ca din Marea Neagră corăbiile să plutească pe riul Nistru, apoi pe Răut, apoi pe gîrla Ciulucului pînă la marginea satului...

– D-apoi gîrla Ciulucului aproape-i secată vara. Nici broscii n-au unde să orăcăie și aproape mor de sete. Noaptea nu li se mai aude corul. De unde o să apară apele ca să plutescă corăbiile?! răsună din fundul sălii o întrebare.

Candidatul în deputați își încreți fruntea, pesemne memorizase cuvintele scrise în Sfînta Scriptură: „*Și a zis Dumnezeu: „Să se adune apele cele de sub cer la un loc și să arate uscăturile! Și a fost așa. Și s-au adunat apele cele de sub cer la locurile lor...”*” și cuvîntă în fața alegătorilor: Nu-i nici un bai. Noi, viitorii deputați în număr de 140 ne vom strînge într-o forță unică și vom aduce apele pe toloacă ca să salvăm broscii, să îmbogățim fauna gîrlei. Corăbiile vor ancora sosind din întreaga lume. Pe vremea lui Pușkin pe Ciuluc pluteau sute de bărci. Există o versiune că poetul a venit pînă la noi ca să guste vinul din pivnițele boierului Trifan Druță pe care rușii după ce ne-au eliberat de moșierii burghezo-români, l-au dus în Siberia ca să-l extermine... Candidatul părea să nu se mai oprească. Era o promisiune extraordi nară, susținută cu aplauze furtunoase. Numai că se ridică în picioare Vasile Cotoi, paznic la ferma de junci și-l obrăzi:

– Nu fi puțină de minciuni, bădie! Promisiuni de felul ista am mai auzit în această sală de cultură!

Fără a-i da răgaz să se concentreze, asupra candidatului tăbări o altă înțebare din partea lui Ion Bojică, paznic la livada din Prihon:

– Mata ai încălcat porunca din Sfinta Scriptură să nu preacurvești! Ai uitat că ești acela pe care iarna trecută nevasta l-a prins giugiulindu-se în podul garajului unde se păstrează caierele cu lina oilor colhozului, cu Agafia lui Tiniță? Un deputat nu are voie să minciunească!

Lumea la noi e rea, totuși chimistul, avu curajul să explice:

– Fiecare om are dreptul la viața sa privată. Pe vremea ceea Agafia n-avea bărbat! Mihai Jighiuță, clopotar la biserică, îi aduse un cap de învinuire și mai grav:

– Totuși n-o trebuit să te vîri la dînsa! Mata erai însurat cu Nina Zgîrcita. Dacă ți-ai înșelat nevasta o dată, o să fii în stare să trădezi Patria și pe noi!

– Nu fi așa de aspru, luă apărarea chimistului tractoristul Volodea Cîrțiță. Merită laudă că a dus-o în caierele cu lînă, în podul garajului. A avut grijă ca Agafia să nu-și răcească șalele! Lăsați omul în pace, nu i-a făcut nimic rău femeii.

– De-acord, zise Mihai Jighiuță, dar nu uitați că el vrea să fie deputat!

Despre cazul infedilității cu Agafia Tinică știa de la mic la mare, părea un caz consumat, dar, ieșind acum la suprafață adunarea se transformă în club de discuții aprinse, cînd oamenii se adună la mîncat răsărită prăjită.

– Caierele de lînă i-au ajutat să nu le fie frig, făcu o glumă adeptul profesorului care preda la școală educația fizică, Pavel Sîrisică. În plină iarnă n-avea omul să trîntească femeia în omăt că nu este dușman. Ș-apoi Agafia de-atunci e plecată din sat, s-a măritat cu un fotbalist deștept de la Căprești! Asistența însă nu a dorit să-l cruțe pe profesor. S-a apucat de capul lui de parcă era un cîine încuiat c-o cățea. I-a amintit cum în anii ceea fura prăsade și harbuji din grădina lui moș Toader Coșcodan și alte fapte șotioase.

– Om fără păcate nu exstă, încerca să se apere profesorul, dar sătenii erau necruțători, mai amintindu-i că el se presupune că-i făcut de-o față mare cu magazinierul evreu de la terfăria din tîrg...

– Pari a fi om cu scaun la cap, zise Alexei Tîrsînă, muzicant, cumătrul lui Mihail Cușnir. Dar... *Se vede că ai cap de jidan, dar altoit cu cel de oaie!*

– Alege-ți cuvintele, măi chișorcosule! Nu fi nazist! se auzi o voce din sală în adresa lui Alexei.

Răbdarea profesorului-candidat plesni, coborî de pe scenă lac de su doare. Părea ca lăut. Alcineva din fundul sălii puse punct la toate strigînd:

– N-avem nevoie de **bleagiuri preahitre** în Parlamentul țării! Jos mafia!

– Vai, ce lume viciată de agramație!, zise cu dispreț profesorul să se audă pe sine însuși.

– Jos! **Țura!** Coboară de la tribună! Altul la rînd!

Profesorul mai încercă să arunce o replică, dar sala vuia și dorea să audă ce mai spun alții.

Următorul candidat în deputați fu Viduță Dochițanu, fost cantaragiu la punctul de colectare a gogoșelor viermilor de mătase. Lui îi aparținea fraza: „**Sunt voinic, dar n-am putere!**”. Iar pentru că era lăudăros peste măsură era cunoscut în sat mai mult ca *Viduță Mușchilă*.

Urcă la tribună ca un bolid și le declară sătenilor ce va face pentru Ineasca, în caz de va fi ales. Dacă la fermă vacile acum dau 10 litri de lapte pe zi, a zis, el va contribui să se mulgă 20! Odată cu alegerea lui în calitate de deputat pe toate hudițele satului vor fi ridicați stîlpi electrici.

Asistența iarăși se încinse și îi aminti că dînsul e știut de pe timpurile cînd se furișa pe teritoriul fermei de vaci mulgătoare, deconecta luminile de pe stîlpi și suga țitele la vaci crezînd că nu-l vede nimeni... Și iarăși toată sala izbucni solidar:

– Ce fel de deputat poți fi tu, dacă *ești cu Dumnezeu în suflet, dar cu dracii primprejur!*

– Eu sunt gata să devin alesul vostru, fiindcă știu a cîntări lucrurile!.. strigă Viduță, căutînd cu ochii îndurare la alegători.

– Nouă nu ne trebuiesc inși care promit sarea cu marea, dar nu fac nimic... Sala clocotea.

– *Nu-i bun Viduță! Jos de la tribună!* strigă cineva din fundul sălii, tu pilîndu-se ca să nu fie văzut.

După acea revoltă candidatul în deputați ieși în centrul sălii și profitînd de liniștea ce se lăsase, puse mîinile pîlnie la gură și își slobozi mînia în adresa celor revoltați:

– Cui nu-i place de mine, *să mă pupe-n cur!* Și tot atunci se îndreptăți: Spun ce vreau, că de-acum trăim în democrație!

La acea adunare se mai ridicară cîțiva tipi ce se voiau deputați, aruncînd promisiuni în stînga și în dreapta, dar nu li s-a dat vot de încredere. Deși oamenii de la Ineasca sunt poeți, știu foarte bine să aleagă grîul de neghină, așa că n-au cutezat să dea votul nici cantaragiului, nici altora, dar au fost adînc inspirați de democrația ce venea val-vîrtej peste ei. La cîteva zile, cînd se anunță că la club vor să mai vină candidați în deputați, pe fațeta clubului, cu litere scrise cu dohot, descifrabile la distanță, cineva a dorit să immortalizeze evenimentul cu un slogan. Lozinca prevestea obșteea:

– ***Mîine vine-un candidat să mînînce la căcat!***

După aceasta năvala candidaților din partea locului și de la capitală mai slăbi. Amintindu-mi de anii adolescenței, pot confirma că schimbarile curgeau buluc. Dinspre Chișinău adia a renaștere națională și eram convins că dispun de toate șansele să devin om mare, dacă o să aleg o profesie potrivită! Eram sigur că aceste grandioase schimbări bat la ușă, că orașul și renașterea națională duc lipsa mea. Era momentul să nu mai stau pasiv într-un fundac de țară, care se numește Basarabia, solul ei fertil va crește un lăstar al personalității. O să obțin capacitatea de a dezrobi poporul. Aceste gînduri mi le sugerau cuvîntările candidaților în deputați, de la tribune. Părinții, bunicul, în special uncheșul Tănăsă mă îndemnau să plec la Chișinău să capăt o specialitate, să simt pe propria mea piele că viața ține mai puțin de suflet și mai mult de ceea ce ai în buzunare.

Analizînd la modul obiectiv pregătirea mea în acea perioadă adolescență, am decis, spre surprinderea tuturor, să plec la Chișinău și nu la o convorbire cu un profesor sărit din balamale, ci la o adevărată școală de meserii, cea de lăcătuș al serviciilor comunale și de gestionare a rețelilor de canalizare. Lăsînd baltă cariera de muzicant, mi-am zis că profesia chită în mintea mea mă aranjează sută la sută. Nu să învăț de inginer ori zootehnician, frizer, ci să repar toaletele publice și particulare din diferite țări, la diferite popoare cu diferite regimuri politice, obiceiuri, trepte de dezvoltare. Mă voi bucura de cînte și onoare, mă voi familiariza cu toate cele cinci continente, poate chiar și pe o corabie cosmică, fiindcă și acolo se folosesc closete.

Acum voi apuca prezentul de coarne, voi păși ferm în viitor și mă voi convinge cît de frumoasă este viața! Chiar dacă bunicul meu, citind zi și noapte Sfînta Scriptură, mă speria cu apocalipsa, m-am gîndit că lăcătușăria

poate preveni potopul. La acei ani visam să fac din viață o sărbătoare, să merg înainte fără a mă opri . Nu-i nimic că pe alocuri fusesem educat în spiritul tradițiilor rurale, foarte curînd voi admira viața din parcul central al capitalei și-l voi adora pe Pușkin, care era amplasat în vecinătatea vece-lui public!

Glagoriile deja mă îndemnau să-mi însăilez unele gînduri, fiind gata pregătit în fața viitorului și al istoriei:

*În ideea românească
Orice june se descurcă,
Cînd înalță în cădere
Un popor și-un pui de curcă!*

Aceste cugetări, frămîntări începeau în perioada cînd țara abia își reve nea din hibernare, după ce comuniștii falimentaseră, luptînd înverșunat pentru apărarea păcii cu tancurile pe străzile Varșoviei, Pragăi, Berlinu-lui, Budapestei, Afganistanului, iar mie tocmai mi se forma caracterul. Rămîneau zile număratre pînă la părăsirea Ineascăi, cînd la clubul nostru răsăreau primele lăstare democratice. Soli din capitală ne dădeau de înțeles că în locul partidului comunist vin mai multe mișcări populare, cu Frontul popular în frunte. Ele vor construi o societate nouă! Numai că Ineasca pă-rea să zădărnicească unele lucruri menite să ne transforme mentalitatea. O vreme biserica Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil stătuse sub lacăt. Stuchilă, Bu hăianu cu ceilalți comuniști motivau că încuitoarea ruginește din cauză că lipsesc popi capabili de a ține slujba. Vremurile democratice anunțau li-bertatea de gîndire, libertatea cultelor și deoarece în Moldova aproape toate bisericile se confruntau cu aceeași problemă s-a anunțat înrolarea persoane-lor dornice să devină preoți. Trebuia să urmeze cîteva cursuri la noua Mi-tropolie creată în Chișinău și foști agronomi, polițiști de sector, specialiști în problemele de însămințare a bovinelor, șefi de cluburi, tractoriști, combai-neri și mulți alții se înscriseră cu entuziasm. Această schimbare îi surprinse pe ineșteni și ei se convinseseră că de bună seamă vin alte vremuri. La biserică sosi preotul Feofen, fost buldozerist din Corobceni, iar la prima lui slujbă în fața icoanelor stăteau deja comuniști evlavioși, în frunte cu Stuchilă. Acest Feofen buchisea cărțile sfinte abia auzit, dar cînd venea vorba să binecuvîn-teze „Doamne miluiește!”, striga ca un microbist la un meci de fotbal. Bărbat tînăr, părintele avea o ținută athletică, de halterofil, purta pantaloni jeans sub

poala patrafrului și se dovedi un incurabil amator de fotbal. Pînă la popie fusese cel mai bun fundaș în echipa „Butoiașul Corobceni”, adevărată groază pentru atacanții de la „Podișul -Inești” și la orice meci ce se juca pe stadionul din marginea satului era prezent în mod obligatoriu. Într-o zi de mare sărbătoare cînd biserica trebuia să fie plină de enoriași, părintele Feofen pe neașteptate și spre uimirea tuturor celor care veniseră la predica divină, a încuiat lăcașul sfînt, iar pe ușă a lipit un anunț scris de mîna lui „*Slujba se amîină și nu va avea loc. Am plecat la fotbal*”. Ingeniozitatea noului slujitor al bisericii de la Ineasca se potrivea în pas cu timpul. Dacă pînă la venirea lui în capul bisericii toate serviciile religioase fuseseră pe gratis, acum fură tarificate. Botezurile, cununile, participarea preotului la predarea mortului humei strămoșești, locurile de înmormîntare la țințirim aveau costul lor financiar. Pe toți decedații din sat avea dreptul să-i înmormînteze numai el și participa la înhumări a altui sobor de preoți se anulă. Despre această hotărîre erau informați primarul și polițistul de sector! Doamne ferește alt popă din alt sat să se amestece în treburile *poporului său*! Cu toate că s-a întîmplat un caz neprevăzut. În una din zile, cînd a decedat Nuța Clevadî de baștină din Cucioaia, popa de acolo veni să conducă procesiunea de înmormîntare, neștiind despre directiva lui Feofen. Aflînd despre obrăznicia confratelui său de popie, Feofen întîlni procesiunea funerară la un colț de hudiți și fostul buldozerist de la Corobceni arestă cortegiul și în văzul tuturor îl apucă de barbă pe părintele de la Leușeni. Se încinse o bătaie popească cu elemente de **jiu jitsu**, **carate** de zburară cît colo cadelnița, sfeșnicele și steagurile, iar *peucii* (cîntăreții din cor) ce duceau trăușiile fură batjocoriți cu coliva din pomul vieții, astfel că mortul a fost dus la locul de veci numai de gropari, dar și aceia au trăit cu frica să nu li se facă *harachiri*. Preotul Feofen parcă însemnase hotarele popiei sale ca un leu care stabilește zona *praidului* în junglă. De atunci nici un preot străin nu îndrăznește să-i fure enoriașii. Începea o nouă epocă de concurență și ne aflăm în tumultul legii economiei de piață, unde totul se repartizează pe zone de interese și costă! Iar în zilele de răgaz preotul, precum se știa, era pasionat de fotbal. Mai bine zis, se specializa în misiune de arbitraj. Terenul de fotbal era stihia lui, fiindcă în echipa „Podișului” era inclusă dinastia Tîrsîneștilor. În timpul antrenamentelor auzea la tot pasul: „Nănăsul Timofei, pasează mingea cumătrului Arion, Arion vărului Mihail, Mihail cuscrului Toderică, Toderică nepotului Coliță...” și așa mai

departe. Arbitrajul părintelui era impecabil, în special cînd se iscau momente de conflict. La meciul dintre „Ciulucul – Bănești” și „Podișul-Ineasca” s-a iscat un conflict ce s-a soldat cu o bătaie de pomină pentru că unul din echipa adversă în timpul apărării s-a potrivit unui echipier care l-a îndemnat pe cuscru: „*Dacă nu-l poți opri din atac, dă-i la arșici!*”

Cei doi fotbaliști se încăierară. Săteanul nostru fundașul „Podișului” mîncă chelfăneală de la adversar și văzîndu-l pe arbitru în vecinătate cu țuruiacul în gură, care nu întreprindea absolut nimic, ceru îndurare:

– Părinte, mă bate vrăjmașul!

– Taci, că badea vede! Vedeă părintele tot ce se făcea pe teren, dar nu ajuta fotbaliștii, sancționînd adversarii, căci nu voia să aibă conflicte cu flăcării din satele vecine. În cele din urmă i s-a dat vot de neîncredere și dinastia Tîrsîneștilor nu-l mai invita să arbitreze meciurile. Totuși fanaticul preot microbist asista la marginea terenului, la fiecare meci, și critica întruna arbitrul pentru gafele comise. Îl mai avea alături pe Valentin Cîrțiță, la fel de mare amator al jocului cu balonul rotund. De cîteva ori nu și-au stăpînit nervii și s-au repezit pe teren să clarifice situația cu arbitrul principal, însă de fiecare dată atît Valentin cît și părintele lunecau în lostopenele proaspete de bovină și cădeau, amuzînd publicul. Ei uitau că stadionul, în afara meciurilor, servea și ca imăș pentru cireada satului.

Zilele se rînduiau cu nopțile și se observau mari schimbări în viața țării. La Telenești nu mai vedeai zare de evreu. Rămaseră doar cele două cimitire, unul mai vechi, altul mai nou, unde dormeau somnul de veci și decedații cărora le-am cîntat „Huralul”. Degrabă colhozul se dizolvă, viața de la club sărăci, la școală și la grădiniță scădea numărul copiilor. Mulți pierduseră locurile de muncă, pensionarilor și altor pături vulnerabile li se plăteau în loc de pensii produse alimentare, galoși și tot soiul de obiecte de uz casnic, inclusiv harnașamente pentru cai, descoperite prin unele depozite.

Absolvisem școala medie de la Telenești și gîndurile îmi zburau spre un colegiu, unde voiam să îmbrățișez specialitatea de **vidanjor** care la noi se numea pînă nu demult slesari san tehnici, ca la ruși Mă încurajau, precum am mai spus, atît părinții, cît și rudele. Înainte de a părăsi satul, s-a întîmplat un eve niment trist – a murit bunicul. După înmormîntare am simțit că sunt cu adevărat moștenitorul lui, chemat să ducă slăvitul nume al neamului. Eram gata să plec la Chișinău înarmat cu cunoștințe. Tata Victor

și mama Vera m-au petrecut pînă la marginea satului. Pentru încurajare, înainte de a urca în autobuz, tata mi-a zis:

Pleacă și fii deștept, băiatule, căci geme valea de proști! Să faci așa trebile tale ca să ne duci **vestea ca de un cîine pîrlit!**

– Povestește, teti, nu se putea ogoi Cepurel. Numai tu poți ști...Ce s-a întîmplat cu prietenii noștri de sînge după ce i-am scăpat de urgența faraonilor și au trecut marea în partea cealaltă?

– Au avut mult de pătimit, săracii oameni! trage din pipă Ștefanache Munteanu: După ce bieții evrei au trecut cu bulendrele peste Marea Roșie, în frunte cu Moise, ne-au ascultat și s-au aciuat oleacă, să se odihnească, pe celălalt mal. O vreme s-au odihnit, după care au deschis dughene și au continuat să trăiască și să se înmulțească.

– Dar cu noi, cu țiganii, ce s-a întîmplat după ce am fugit și noi de faraoni?

– Ne-am întors la Puțuleuca să continuăm a făuri civilizațiile pe care le începusem cu mii de ani în urmă, odată cu coborîrea noastră din constelația Casiopeea. Bătrînul Ștefanache făcu o pauză și adăugă în deplină convingere: Aveam nevoie să existăm și să ne conducem numaidecît după Globul nostru pămîntesc! Am prins să umblăm prin sate și orașe cu industria noastră care se cheamă vrăjitul, meșteritul căldărilor, plimbarea cu ursul, iar într-un tîrziu de toamnă ne întorceam la iernat în mahalaua cu drumul lung și drept printre casele noastre. Săraci eram, dar bani aveam! Casele cu fierăriile și foiurile noastre la Puțuleuca iubită se aflau totdeauna în preajma gospodăriilor de lipoveni, oameni la fel de harnici, cu femei frumoase și bărbați bărboși, care aveau biserică creștină, veche, de lemn, unde își găseau loc de rugăciune și toți țiganii noștri. Acum, cînd vremile s-au modernizat, avem antene parabolice, iar de sărbători mergem la biserică să le amintim tuturor că atunci cînd Mîntuitorul era coborît de pe cruce, noi, țiganii, am fost acei c-are i-am scos chiroanele din mîini și picioare. Iar unii din lăieși își amintesc cu duioșie, cîntînd în strună la sfîntele sărbători de Paște:

– Cînd Hristos era pe cruce,
Ne spunea cu vorba-i dulce!..
Se vor duce mii de ani
Numai slavă la țigani!

Încântat de această faptă nobilă în istorie, Cepurel dorea să afle de la tetea cine totuși a meșterit cuiele înainte de a-i fi bătute crucificatului?! Oare nu tot țigani de la Puțuleuca care au dormit liniștiți și neprihăniți alături de lipoveni și români în plină credință și profundă dragoste de Dumnezeu?

Deci, iată-mă plecat de-acasă în autobuz de Chișinău plin de zbuciumul democrației.

Călătoream cu mai mulți lăieși de la Puțuleuca, care plecau și ei într-o căutare a unor locuri de muncă la piața centrală. La răscrucea drumurilor de la Sărăteni am fost opriți de un polițist, originar din Telenești, țigan onorabil care flutura întruna *bagheta*, reglînd circulația rutieră în locul semaforului defectat. Lăieșii din autobuz s-au bunghit plini de mîndrie la geamuri și au strigat într-un glas:

– E de-al nostru! Uitați-vă – *împăratul mașinilor!*

A fost un semn că de-acum încolo, inclusiv în capitală, au loc schimbările, de vreme ce lăieșii din mahalaua Puțuleuca au devenit polițiști și diri ează circulația. Ei știu deja încotro se orientează societatea, m-am gîndit.

La Chișinău, m-am înscris la colegiul de meserie ca să studiez multrîvnita profesie de **vidanșor**, mai ales că proveneam de prin părțile Inească din vecinătatea Puțuleucăi. Fiind cazat la căminul studentesc, în aceeași zi am ajuns într-o listă cu deservirea de trei ori pe zi la cantină. Prin urmare mi s-au creat condiții ideale de studii, împreună cu ceilalți sosiți din diferite colțuri ale Moldovei. Toate în viața mea se schimbă radical. Drumuri asfaltate, clădiri cu multe etaje, transport rutier și pretutindeni vorbitori de limba rusă. Spre norocul majorității studenților: băieți și fete veniți de la sate, disciplinele se făceau în dulcele grai moldovenesc. Cu excepția filosofiei, economiei politice marxiste și „Istoriei, bazelor și evoluția toaletelor în decursul dezvoltării civilizațiilor”. Prima lecție ne-a predat-o lectorul Gheorghe Guzun, un bărbat înalt, subțire, cu mustați cărunte, care purta cămașă mai mare decît numărul său. Avea o voce domoală, dar dacă trebuia să pună accentul pe o propoziție importantă la părerea sa, se încorda și o striga. Ascultam cu deosebit interes prelegerea profesorului care ne conducea pe potecile misterioase ale viitoareii profesii. Eram copleșit de emoții,

auzeam lucruri noi ce nu le pricepusem pînă la părăsirea leagănului copilăriei. În acea atmosferă tensionată a aulei parcă îl auzeam pe badea Aurel de la Ineasca încurajîndu-mă.

„Nu te enerva, nu drăngăni din picioare și nu striga prin somn!”

Mi se mobiliza conștiința.

La a doua pereche se prezentă același profesor cărunt, cu ochelari întunecați, cu un conspect în mînă, iar azi ne spuse că se numește Gheorghe Guzun și își începu prelegerea, îndreptîndu-și degetul arătător spre tăriile tavanului, pronunțînd răsplat fiecare cuvînt:

– Toaletelor în popor li se mai zice closete, umblători, bude, ba chiar și **uborne!** Ele contribuie și vor contribui la dezvoltarea gîndirii atîta timp cît va exista omenirea! Cînd ne așezăm pe scaunul closetului, suntem atinși de arta cugetărilor! Imaginați-vă, domnișorii mei, că alde *Hamurappi, Iulius Cezar, Petru cel Mare, Napoleon Bonoparte, Stalin, chiar și Hitler* în latrină își formulau cel mai limpede gîndurile și planurile strategice. Închipuiți-vă dacă înainte de Borodino Kutuzov, terminînd de mîncat găina, nu s-ar fi dus la latrină, ar fi cîștigat el bătălia despre care am auzit cu toții în școala primară? S-a întîmplat cu Petru I în ajunul întîlnirii lui cu suedezii la Poltava... Nemaivorbind de Hitler și Stalin înainte de semnarea pactului Molotov-Ribbentrop? Hitler dacă nu stătea în pușcăria sa cugetînd pe scaunul latrinei, nu mai scria **Mein Kampf**, ceea ce în traducere înseamnă **Caiful meu**. Sunt lucruri tănuite de mari gînditori ca Platon, Diogene, Aristotel, Spinoza și alții de care nici nu am auzit, făurind istoria filosofiei. Ca să gîndească magistral ei numaidecît mergeau la toaletă! La aceste vorbe profesorul își șterse cu o batistă fruntea brobonită, în drese glasul și continuă: Toaletele, closetele, căroră unii le mai zic acum și baie, mereu au stat la baza dezvoltării omenirii, au fost necesare și au avut nevoie de îngrijire. De aici aș vrea să știți cum Ștefan cel Mare a cîștigat bătălia cu leșii de la codrii Cosminului. În ajunul pornirii lui la atac cu oastea împotriva dușmanilor a trimis trupe de sacrificiu în toiul nopții de au distrus toate *umblătorile* în tabăra inamică. A doua zi, cînd au atacat inamicul, leșii au zbughit-o haotic să se ușureze după stejarii din pădure, dar oastea lui Ștefan cel Mare și Sfânt tăiasă din timp copacii care s-au cîrligat, nimicind inamicul. Deci, orice bătălie se ține pe closete funcționale! Intrat într-un război, nu poți avea izbîndă dacă oastea nu-i asigurată cu closete. Și cine

credeți că îndeplinește această trebușoară, dacă nu voi, specialiștii de mâine, vidanjorii? E cea mai onorabilă specialitate pe care ați venit să o studiați la colegiul nostru, templu al științei, unic în republică! Închipuți-vă că vedeți cum pe stradă pășește o doamnă elegantă alături de un domn ori pe scenele prestigioase din Stockholm sau Oslo se ridică nominalizații la premiul Nobel! Toți ca unul au nevoie de closetele îngrijite de voi! Cine nu pricepe acest lucru, n-are ce căuta la colegiul nostru! Problema a fost studiată de mari gînditori! În cele din urmă s-a constatat că profesia de vidanjor stă la baza tuturor profesiilor. Așa credea Karl Marx, Friedrich Engels, Vladimir Lenin. Așa crede și profesorul vostru Gheorghe Guzun! În toate sferele vieții ele există! Planeta întreagă se ține pe closete! Luîndu-și aer în plămîni, atîrnă în văzduh un deget și continuă: Credeți că cosmonauții Gagarin, Tereșkova, astronauții americani în frunte cu Armstrong și alții s-ar fi încumetat să asalteze spațiile astrale, dacă nu erau asigurați cu closete, și nu de cele împrejmuite cu rogojine de stuf, precum vă imaginați, ci de cele moderne? De aici apare fireasca întrebare: cine-i asigură cu aceste atribute funcționale pe orbite dacă nu noi, vidanjorii?! Răspunsul vine de la sine. Oamenii politici, membrii de partid, cei care azi ies la demonstrații și mitinguri, pînă și membrii Uniunii Scriitorilor, cînd îi năvălesc nevoile, caută cu înfrigurare să găsească locurile pe care le deservim. Doar n-o să se ducă prin tufișuri, boschete sau alte burueni de pîrloagă... Dacă vreți să știți și la cimitire e nevoie de toalete! Preoții trebuie să fie asigurați în primul rînd, în caz de li se umflă bășica udului sau îi apucă *bădrăgania* în timpul procesiunilor funerare! Atunci nu le trebuie nici cadelniță, nici cor bisericesc, nici pomene. Ca să nu mai vorbim de muzicanții care suflă în tromboane de le pîrîie bolfele marșul de adio. Dar nu aceasta urmăresc a vă povățui. Important este ca noi să facem ca toaletele să funcționeze la cel mai înalt nivel și oamenii să se simtă comod și bine. E misiunea noastră sacră! În vederea atingerii acestui scop, tot ce vă spun are valoare, conspectați și memorizați, iar la examene să nu fiți robii conspectelor. Unele lucruri e de dorit să le învățați pe de rost, căci știința despre funcționarea closetelor este *catehismul* viitoarei voastre profesii... La finele prelegerii profesorul le dădu studenților o listă de monografii și lucrări savante pe care învățăceii urmau să le studieze suplimentar. Din prima zi de învățătură mi s-a creat impresia că mai importantă specialitate decît cea aleasă de mine nu poate să existe.

M-am adâncit în studierea istoriei unei noi lumi și zilnic frecventam lecțiile, seminarele, orele suplimentare și biblioteca colegiului. Abia când se ivea posibilitatea, ieșeam în oraș să văd viața încă necunoscută mie, dar paralel cu ceea ce vedeam îmi imaginam că fără toalete, fără nobila noastră profesie nu se poate produce nici o schimbare în societate. Ceea ce m-a surprins mai mult în acele clipe în oraș erau mitingurile și demonstrațiile. La toate colțurile se adunau grupuri de oameni cu lozinci și placarde, care vociferau: „Jos comunismul! Jos mafia! Unire, moldoveni!” Bisericele, închise pînă nu demult, începură să funcționeze și dinspre ele se auzeau dangăte de clopote, chemări la renașterea națională. Unde părea că lipsesc lăcașurile sfinte, apăreau niște vagonete, în care slujeau popi proaspeți absolvenți ai cursurilor reduse de la Mitropolie. Comuniștii lui Lenin peste noapte aruncaseră pe unde se nimerise carnetele de partid și acum smeriți stăteau îngenunchați în fața icoanelor, găsindu-și consolarea în biserici.

Lumea de afară fierbea, precum fierbe mustul toamna în poloboace. Într-o după amiază o pretinsă doamnă cu pletele în vînt, cu diademă de cordele colorate pe frunte apăru în fruntea demonstrației și strigă să oprească tancurile cu stelute roșii pornite spre piața Marii Adunări Naționale, îndemnînd mulțimea:

– Oameni buni, să ne unim și să salvăm Moldova de urgia sovietică! Cățiva intelectuali de varză, unul dintre care cică lăsase la Moscova de dragul renașterii casă și masă și se retrase la Chișinău cu copil și nevestă, stătea în fruntea mitingurilor și protestelor cu două degete crăcănate, semn de victorie, și chema masele la revoluție. Tot ce s-a făcut pînă acum a fost rău, zicea el. iar din clipa aceasta o să fie numai bine! Se prevedeau noi alegeri în Parlament și orașul mustea de candidați care promiteau un trai îmbelșugat odată cu venirea lor la putere. Alegerea lor va schimba radi cal viața care stă acum pe brînci, iar de mîine va sta pe șezute, apoi copăcel! Doamna din capul demonstranților, în altă zi veni lîngă monumentul Domnitorului cu spada în mîna stîngă și crucea în mîna dreaptă și strigă patriotic să fie auzită de toată piața îmbulzită de protestanți:

– De azi înainte mă însoțesc cu Domnul Ștefan cel Mare și Sfînt! Trăiasă că revoluția!

– Deci el e ginerele tatălui dumatăle, se interesă entuziasmat unul dintre susținători. – Da! răspunse revoluționara. De azi înainte întru susținerea

noastră, fiecare biserică va trage clopotele la sărbători, iar noi vom declara sus și tare: Suntem români și punctum! Numai partidul nostru e demn să intre în Parlament...

Pe eșichierul politic al Moldovei apăreau ca ciupercile după ploaie noi partide. Și toate cu denumiri incitante: „Frontul popular”, „Răsărita”, „Rîndunica”, „Agrarienii”, „Pămînt și Oameni”, „Cocoșul”, „Legea și drepturile”, „Democrația acasă”, „Pentru oameni, natură și animale” . Toate erau ferm pornite să salveze biata Moldovă de ciuma comunistă. Ceea ce fusese plăsmuit în decurs de decenii nu mai valora nici o iotă și trebuia aruncat la *tomberonul* cu gunoi al istoriei. Altă doamnă drăguță, oloagă de picioare, stătea într-un cărucior lângă altarul bisericii, cu reporteri în preajmă, și chema înverșunat s-o alegem deputată în parlament, căci ea e cea mai mare eroină după Franklin Roosevelt, devenit președintele SUA, el fiind invalid de grupa I, iar dînsa numai de grupa a doua: Alegeți-mă pe mine! N-o să vă pară rău!..

Un preot flutura cu cadelnița pe străzi, tămîind trecătorii și dîndu-se drept Messia care va scoate țara din impas, dacă ajunge în parlament! Asistam împreună cu toată lumea la aceste evenimente și nu-mi încăpeam în piele de mîndru ce eram. Cel mai mult înțelegeam cît de importante sunt toaletele în momentele cruciale pentru țară. Activul școlii a avut grijă să ne delegheze pe noi, studenții de la anul întii, să stăm de planton lângă closetele publice din parcul central. În acel loc năvăleau masele populare venite la proteste din cele mai îndepărtate colțuri ale republicii și aveau cel mai mult nevoie de serviciile noastre. Printre studenți am nimerit și eu, mîndrindu-mă de misiunea nobilă și istorică a momentului. Urmăream curios evenimentele declanșate în buricul orașului. Apăruse un lider care conducea gloata, cu o cușmă brumărie pe cap, încins cu un brîu roșu. Moldovean din tată în fiu. Conducea demonstrații și-i îndemna să scandeze: „Unire cu Patria–mamă România!”, „Jos, comunismul!” de dimineață pînă seara tîrziu. Apoi, obosit, căuta un copac și se cățara în el ca să doarmă peste noapte. Din cauza pornirilor patriotice eram nevoiți să ținem deschise ușile closetului din parcul central, căci cușma cea țurcănească urca și cobora din copac. Probabil mîncase ceva nepotrivit și i se dereglase stomacul. Nu erau toți mulțumiți de el, și unul din echipa mea de viitori vidanjori se exprimă nestingherit:

– Țsta e din acei despre care se spune; Dezlega-i-aș sacul, vedea-l-aș pe dracu! Liderul respectiv, pentru a demola guvernarea aflată la putere, adunase cea mai numeroasă masă de oameni, majoritatea sosiți de la țară, care se plîngeau că nu au de foc, n-au cu ce încălța copiii ca să-i trimită la școală, rafturile magazinelor se golesc văzînd cu ochii, nu li se plătesc salariile cu lunile, iar în loc de pensii li se dau sticle cu vodcă și saci cu urluială. Eram în centrul acelor proteste, vedeam și auzeam totul alături de camarazii mei de la colegiu, delegați pentru păstrarea ordinii sanitare, lîngă closetul public din parc. În acea învălmășeală de moment, deodată apărură grupe de ziariști, secundate de cameramani pentru a forma mass-media din Moldova liberă și independentă. De mine s-a apropiat o domnișoară ziaristă, a ghicit că străjuiesc toaleta, mi-a vîrît microfonul la gură și m-a întrebat:

– Ați putea să ne spuneți ce procent și de la care partid vă frecventează latrina? Pricepînd că jurnalismul în Moldova e și el democratic, am răspuns aidoma unui closetist de forță:

– Cu excepția celor care se încuie, nu suntem capabili să ne orientăm din ce partid fac parte, dar promitem c-o să-i pîndim sub ce steag ies la proteste de stradă și data viitoare o să vă puteam răspunde. Reportajul a fost transmis pe canalele de radio și televiziune, fiind auzit și privit și la Ineasca. Sinceritatea mea infantilă a ajuns în topul ziaristilor din Moldova care oglindeau viața social-politică de moment.

Pentru o clipă am regretat că nu am învățat la jurnalistică. Însă echipele de ziariști de conotație nouă, în goană după senzații, aduseră lîngă closetul cen tral echipe de reporteri, vîînd liderii politici care intrau sau ieșeau agale încheindu-și prohaburile. Eram încîntat de insistența mass-media din parc care parcă îi ignorau pe oamenii de rîînd. Din aceste considerente am socotit că viitoarea mea profesie e mai presus totuși. Ea cuprinde cele mai vaste sfere ale vieții, spre deosebire de ziaristii care aveau, după părerea mea, o viziune mai îngustă. Cu speranța c-o să devin vidanjor-lăcătuș, eram convins că străduințele mele la învățatură se vor încununa cu obținerea unei diplome ce îmi va permite, împreună cu pașaportul, să plec la munci în Europa după ce se vor limpezi apele și-i vom alege pe acei care se vor deputați în Parlament! Acolo unde mai apoi societatea prin bravii noștri ziariști a aflat că s-au cui-bărit găini și cocoși patriotici, cărora nu le-a fost oarecum de a se pricopsi în afară de entuziasm și cu averi ce le-au devenit proprietăți.

Paralel cu practica de producție, îmi continuam studiile. La colegiu schimbări esențiale nu interveneau. Aceleași discipline, aceiași profesori, majoritatea de aceeași etnie. După război spre Moldova dăduseră năvală specialiști din Rusia și Ucraina. Printre ei și profesori ai colegiului nostru. Excela în profesie Kiril Petrovici Miliukov, fost tanchist în armata sovietică, bărbat robust, cu capul cât ciutura care părea că nu are gât. El ne declara de la tribuna aulei:

– Pînă la venirea puterii sovietice, cînd Basarabia mai gemea sub jugul boierilor-moșieri români, moldovenii se hrăneau numai cu mămăligă și castraveți murați. Trăiau sărac, nu auziseră de existența toaletelor moderne. Au avut noroc de Rusia care le-a deschis ochii și ceea ce la moldoveni se numea în limbajul tărâneasc nujnic, umblătoare, budă și toată sanitară se afla în ogradă, iar în orașe prin locurile cele mai dosnice. De la Moscova a venit lucoarea, precum a spus neobositul vostru cronicar și *nicidecum pu-toarea!* Odată cu instaurarea noii orînduiri, moldovenii au respirat din toți plămîinii. Datorită strădaniilor noastre, specialiștilor din Rusia, Ucraina, îndrumați de Lenin și Stalin, cu sprijinul nemijlocit al Moscovei, a apărut în ținut știința aceasta – *vidanjeria!* Ca specialist am depus mari eforturi pentru a fonda colegiul la care aveți fericita ocazie să vă *adăpați* cunoștințele! Fecalele au diferite consistențe: moi, tari, în formă de căcăreze, lostopene etc... Miliukov putea să vorbească la nesfîrșit, doar să-l ascuți. Zîmbea viclean, plin de sine, mîndru că e atît de versat în disciplina predată. Era mereu nemulțumit de cunoștințele noastre și nu exista student să nu fi picat măcar o dată la colocviu sau examen. Unii studenți trepădau din urma lui cu lunile ca să ia o notă satisfăcătoare.

– Nimeni nu e mai mare cunoscător în problema toaletelor ca mine! se lăuda profesorul. Reformele ce aveau loc în societate treceau pe lîngă el și întreg corpul didactic. Declara că la demonstrațiile stradale se află o „gașcă de extremiști” și „naționalisti” cărora le va veni timpul să răspundă. Se învinețea cînd auzea strigîndu-se din mulțimea manifestanților „Limbă de stat! Alfabet latin! Noi suntem acasă! Unire, moldoveni!” și se indigna a răzbunare: Noi, specialiștii de la colegiu, am inventat un program nou pentru stîrpirea mirosului infect și înlocuirea lui cu adierea unei cîmpii de toporași și ghiocei în amurgul serii... Dar iată că nu-l putem implementa. La putere vin moldoveni naționaliști! Zilele acestea se dă în folosință un

bloc nou, iar eu nu pot chema tineri specialiști din Rusia și Ucraina, cunosători de limba rusă. Fără cunoașterea limbii lui Anton Cehov, Fiodor Dostoievski, Lev Tolstoi, Aleksandr Pușkin la urma urmei, e imposibil a dezvolta industria funcționării closetelor. Specialiștilor tineri, veniți din Rusia, dacă nu li se oferă apartamente gratis, nu vor să vină. Nu vom putea realiza nimic și pericolul îl paște în primul rînd pe orașul nostru, Chișinău. El este cel mai important în economia țării!

Cum era de așteptat, am picat la colocviu și riscam să nu absolvesc colegiul cu diplomă roșie precum visam. Profesorul mă luase la ochi. Numai Timofei Strecătoare, coleg de grupă, Sășuca Huțanu, băiat de la *Țîgîra*, care pînă atunci nu putea nicidecum să dea colocviul, l-a pîndit pe Miliukov cînd a plecat la toaleta cu cabine de le etajul doi al colegiului să-și facă nevoile. Urmîndu-l la fața locului, a așteptat un pic să se așeze omul pe latrină, iar cînd să se ridice, cu pantalonii pe vine, Timofei Strecătoare îi băgă matricula sub nas.

– Iscăliți, i-a spus.

– Dă-mi voie să mă ridic măcar, să-mi aranjez pantalonii, nu vezi că stau pe vine, se îmburzului profesorul.

– Mai întîi iscăliți colocviu în matricolă...

Miliukov s-a uitat în părți și neavînd nici un ajutor, iscăli ca să scape de studentul ce se ținea de el ca scaiul de lîna berbecului. Eu nu am avut asemenea curaj. Continuam stăruitor să zubresc, iar în orele libere mergeam la practică în oraș.

Lîngă closetul din parc, unde stăteau permanent ziariștii, uneori îmi permiteam să-mi dau cu părerea despre starea de spirit a maselor populare venite la proteste.

În afară de studiile propriu zise Kiril Petrovici Miliukov mă mai însărcina suplimentar să fac desene tehnice ale unor mostre de robinete, melanjoare, lavoare – obiecte necesare la funcționarea latrinelor moderne.

– Să-ți treacă dorul de naționalism român! mă lua el în zeflema. Ce rău ți-a făcut ție Rusia care te-a învățat, te-a îmbrăcat și te-a făcut om?

Învățam de zor deoarece se apropia timpul să le spun părinților că port în buzunar diploma de vidanjour. Stăteam mai mult în biblioteca orașenească, rareori treceam ca voluntar pe lîngă closetul public din parc. Colocviul l-am susținut cîine-cîinește și mi s-a permis să mă prezint la examene.

Cu teoria profesorului Miliukov o mai scoteam la capăt, iar cu realizarea desenelor obiectelor de tehnică sanitară lucrurile stăteau prost de tot. Le-am conturat de rău de bine pe hîrtie de desen, dar cînd nu sunt sigur de succes, am insomnie. Cu atît mai mult că pînă atunci pretindeam la obținerea gradului II în lăcătușărie, fapt ce mi-ar fi oferit posibilitatea de îndată după absolvire să mă aranjez cu serviciul la o organizație prestigioasă, cu un salariu decent. Ce-i de făcut? m-am întrebat descurajat și deodată m-a străfulgerat o idee: mi-am adus aminte de badea Aurel de la Ineasca. Avea experiență de viață și era capabil să-mi dea un sfat salvator. Doar lui îi aparținea vorba de încurajare:

„Nu te enerva, nu drăngăni din picioare și nu striga prin somn!”

Mi-am luat inima în dinți și m-am dus la el cu problema pe care o aveam.

– Cine-i tipul? mă întrebă badea Aurel, încrețindu-și fruntea.

– Specialist, cum zice el însuși, de talie universală, dar...oleacă e rus!

I-am comunicat aceste detalii cu înfrigurare deoarece mă gîndeam că nici badea Aurel nu mai este în stare să mă ajute.

– În *zămnicul* vostru a mai rămas vin în poloboace? voi dînsul să afle. Umple o damigeană cu cel alb, căruia badea Victor îi zice „*mintuță*” și du-te la cabinetul examinatorului, mă povățui el.

Am cerut, rușinîndu-mă, de la părinți o damigeană de 10 litri de licoare și am plecat la Chișinău ca să-l îmbunzez pe Kiril Petrovici Miliukov. În ziua examenelor am trecut mai întîi tiptil să nu fiu observat de nimeni pe la cabinetul profesorului. Inima părea să-mi sară din piept. Kiril Petrovici, văzînd cum vălură vinișorul în damigeana transparentă, păru că se luminează la față și îmi arătă dramatic cu mîna, aidoma generalului Nelson ostașilor săi cînd i-a îndemnat la atac pe cîmpia Vaterloo, unde să pun vasul, apoi rosti sever:

– Ne vedem azi, la o mare încercare...

În acea zi, examenele le-am susținut după masă. Kiril Petrovici apărui în sală voios. Pe chipul lui nu se vedea nici urmă de gravitate. Era asistat de alți cîțiva confrăți, la fel de bine dispuși. Spre marea noastră uimire, membrii comisiei, aghezmuiți binișor cu „*mintuță*” lui tata, i-au examinat pe toți la pachet, cu excepția mea. Tuturor le-au pus note satisfăcătoare, ce le acorda funcția de vidanșor de categoria III. Eu, spre surprinderea mea, am fost examinat separat. Am afișat desenele tehnice ale robinetelor și alte scule

necesare la latrine, explicînd încă o dată importanța viitoarei mele profesii. Nu dormisem toată noaptea, stînd asupra cărților. În vreme ce susțineam la tablă, observam că Kiril Petrovici devenea tot mai mulțumit, mătăhăia aprobator din cap satisfăcut și vesel. Ceilalți membri ai comisiei, prin gesturile lor, parcă-i urmau exemplul. Am prins curaj. Explicam, demonstrem cu degetul arătător la desenele tehnice, niște robinete ce semănau mai curînd a gîturi și pliscuri de gînsac. Într-un sfîrșit Kiril Petrovici se ridică în picioare, își desfăcu larg miinile și declară:

– Iată viitorul vidanșor al Moldovei. Eu l-am crescut!, se bătu cu pumnul în piept. Mă copleșeau emoțiile, înțelegînd cît de *blajini* la o nevoie sunt rușii, totodată trăgînd cu privirea spre oglinda din față, avînd impresia că datorită pregătirii mele pentru acel examen Karl Marx și Fridrih Engels aveau să coboare de pe portrete să mă felicite, mai ales că alt membru al comisiei sări să mă susțină:

– Un vidanșor adevărat trebuie să fie priceput în toate, și arată cu degetul la mine. Merită notă maximă!

În felul acesta am devenit parcă pe neprins de veste vidanșor de categoria II, ceea ce însemna că absolvesc colegiul cu diplomă roșie, ce-mi oferă dreptul să mă angajez la orice întreprindere prestigioasă de specialitate din oraș.

Mai departe acea procedură de examinare se transformă în sindrofie. Kiril Petrovici nu se sfîi să care în sală damigeana cu „mîntuță”, o farfurie cu castraveți murați și să-și servească colegii cu cîte un păhărel, apoi încă unul. Fiecare din membrii comisiei de examinare se „năpustea” cu o avalanșă de laude asupra noastră, în special în adresa mea, cît de bravo am fost în timpul studiilor, iar după acest succes extraordinar am devenit egali în valoare cu ei!

– Voi deja sunteți fondul de aur al clasei muncitoare! exclamă alt profesor care abia se mai ținea pe picioare.

Am stat smeriți în fața acelor petrecăreți, căci nu ni se permitea să plecăm. Într-un final, Kiril Petrovici mușcă dintr-un castravete și turnă în pahar drojdia ce mai rămăsese. În acea clipă de sinceritate deodată sfărîmă liniștea Timofel Strecătoare venind cu o propunere îndrăznească:

– E cazul să vă chem la o idee ca absolvenții și profesorii colegiului nostru pe viitor, la finele studiilor, să inițieze o tradiție, dar ea să înceapă anume de la noi!

Majoritatea profesorilor parcă așezați în rând, clătînîndu-se, îl lăsă pe Kiril Petrovici să poarte discuția.

- Care ar fi propunerea ta, maestre al toaletelor?

- Să ne jucăm *de-a capra*! propuse Strecătoare plin de îndrăzneală.

- Și... cine va fi capra, cine țapul? întrebă unul dintre profesori care cunoștea regula jocului, după care îi lămuri lui Miliukov în ce constă treaba.

Spre uimirea celor adunați, directorul colegiului acceptă, dar zise studenților:

- Noi vom fi țapii. O să vă sărim pe voi, caprele.

- Pînă la prima deșelare, căzu de-acord Strecătoare ce-și asumă rolul de lider.

Spre uimirea mea, peste cîteva clipe obștea deveni docilă. Ne-am aranjat, tupilați, în rînd, iar profesorii se distanțară de noi și în viteză aterizau pe spatele noastre. Așa prevedea joaca ce se voia intrată în tradiția colegiului! Însă doar după o tură cineva din „țapii-profesori” se prăvăli jos și, imediat ne-am schimbat cu locurile...

În acea seară i-am călărit pe profesorii noștri care stăteau cumiți, ascultători în rol de „capre”. Se auzeau doar icneli și oftări. Eu și Timofei Strecătoare aterizam de fiecare dată pe umerii lui Kiril Petrovici și el n-avea încotro – ne ținea și răbda... Joaca a continuat pînă la miezul nopții, cînd a dat paznicul peste noi și dîndu-și seama că ne batem joc de niște oameni beți ne sili să plecăm acasă.

Odată cu ticăitul ceasornicului, profesorii cheflii de-a binelea se clătinau sprijinindu-se de pereți, dar nu-l ascultau pe paznic și nu se dădeau duși pe la casele lor. Ne laudau pe noi, proaspeții absolvenți, amintindu-ne ca pe viitor să nu dăm uitării corpul pedagogic care ne-a învățat și ne-a pregătit să devenim speciasliști valoroși. În cele din urmă, profesorul de istorie universală a toaletelor, bărbat pirpiriu, cu vocea pițigăiată, veni cu o propunere neașteptată, răcnind cu ochii înlăcrimați:

- Vrem ca absolvenții și profesorii colegiului nostru să se îmbogățească cu frumoasa tradiție, oricît de mult cineva s-ar împotrivi, să se joace *de-a capra*!... și îl cuprinse și îl sărută pe Timofei Strecătoare.

- Să fie înrădăcinată această obișnuință! căzu de-acord Timofei.

Nu cunosc dacă această tradiție s-a cimentat la colegiul nostru, dar cert este că peste cîteva zilea, cînd ne-am dus la cancelarie să primim

diplomele, Kiril Petrovici treaz trezuț păstra pe chip o alură serioasă, ne înmîna documentul și ne ura drum bun în viața profesională. Am ieșit pe poarta colegiului vidanjour aproape format, cu diplomă de excelență în buzunar. Ineasca avea tot temeiul să fie mîndră de mine, specialist promițător, în scurt timp încadrat fără dificultate în cea mai prestigioasă organizație de profil din oraș.

Recunosc, eram și eu mîndru de acest succes și pășeam pe străzile orașului bine dispus, unde mai pui că și forțele democratice își luaseră avînt. Se decretase limba de stat, se acceptase alfabetul latin, mă simțeam român la mine-acasă! Peste tot filfia tricolorul, la adunări, liderii politici erau legați de către poporul recunoscător cu prosoape, li se înmînau colaci! Gloata îi însoțea pretutindeni. Toți ca unul ridicau două degete *crăcănate* de-asupra capului în semn de victorie și scandau de vuia orașul: „Noi suntem acasă!”, „Unire, moldoveni!” Cum am mai spus, în această atmosferă de bătălii cîștigate în plan național, am constatat că membrii societății vor ca toaletele să funcționeze la maximum pe orice capriciu al naturii, toate cele 24 de ore, fie zi, fie noapte, ca un *perpetuum mobile*, pe vreme bună și pe vreme rea. Debutul meu s-a produs chiar a treia zi. În calitate de vidanjour, după ce am trecut instrucțiunea și m-am iscălit pentru a nu divulga secretele, am fost trimis la comitetul securității de stat. Se înfundaseră veceurile și colaboratorii nu aveau pe unde păși. Îmi era milă de ei, mai ales că unii purtau vestoane de generali. M-am apucat de lucru și avînd la bază studii profunde în materie dar și ingeniozitate de inestean, în cîteva minute am descoperit pricina înfundării țevilor. Toată canalizația fusese bătută cu carnete de partid, cu Vladimir Lenin pe copertă. Mi-am suflecat deci mînele, am luat instrumentele și în cîteva ore am îndepărtat defecțiunea. Le-am amintit ca atunci cînd se ușurează să fie mai atenți și să nu admită astuparea scurgerilor. Ei au luat în seamă sfatul meu prețios și am observat bucurie pe chipurile securiștilor! Călcău fără teamă cu pas hotărît, iar eu urmăream mîndru că botezul meu de muncă s-a încununat cu succes și a adus satisfacție evidentă securității noastre în devenire. Mi-am zis atunci în sinea mea: ca să vezi ce poate face un simplu vidanjour, soluționînd o problemă atît de delicată.

Nu apucară mesajele de recunoștință ale securiștilor să ajungă la urechile șefilor mei, că ei pe dată au înțeles că pot avea totală încredere în mine și

m-au trimis urgent la o instanță de judecată, unde mă aștepta un front de muncă și mai mare...

În clădire se simțea tensionare și aglomerație, mirosea urît de la canalizația învechită. Era nevoie să schimb țevile în toate sălile unde aveau loc procesele de judecată. Ședințele se țineau lanț și fără să vreau am devenit martorul mai multor cazuri. La un proces un cuplu de medici inițiasă procedura de divorț. Soția dădea semne de agitație, bărbatul părea calm, dar își rotea mereu privirile, parcă cerînd îndurare. Ascultă motivele invocate de soție în vederea desfacerii căsniciei, iar după ce dînsa puse pe tapet argumentele o privi ca pe o smintită:

– Minciuni scornite de un om bolnav de cap!

– Iar tu ești bolnav de paranoia măgărească!

Se acuzau reciproc, utilizînd tot soiul de termeni medicali. Istețimea femeii învinse și păru că iată-iață îl va doborî nu numai moral, ci și fizic. În cele din urmă el o privi îndelung și îi spuse cu voce calmă:

– Fă, dacă mai continui, *te trăsnesc c-o să zbori din chiloți!*

Îndată am analizat în mintea mea această frază și nu-mi închipuiam cum se vor petrece acțiunile prezise de bărbat, dar femeia nu se dădu bătută:

– Ați auzit, domnule judecător, cum vorbește *această vacă umplută* cu soția lui? Casa noastră e două cuiburi goale! Eu, cînd îl am alături, *simt că-mi cad toți mușchii...*

– Soțul vă maltratează? o întrebă judecătorul.

– Să îndrăznească numai, că o să-i sară și lui dinții în pod din urma chiloților mei! Pretenția mea e alta. El, cînd se mînie, mă strînge în brațe și mă scuipă ca o cămilă toată de-a mărunțelul. Asta-i iubire, domnule jurat?! Profesia mea nu avea nimic în comun cu acele procese, așa că aflam cîte ceva doar fragmentar, dar îmi era interesant ce aud.

Nu zăbavă în altă sală de judecată am urmărit un litigiu între redactorul șef al unui ziar și trei scriitori care cereau dezmințire pentru defăimarea ce le-a făcut publicația. Într-un articol ziarul susținea că acești trei scriitori continuă să-l slăvească pe Lenin, uitînd că societatea luptă aprig pentru cimentarea independenței. Unul cu numele de familie Manea se zborșea cel mai aprig la redactorul care a publicat o poezie intitulată „Vaca Manea”...

După ce acest Manea l-a acționat în judecată, ziarul a publicat integral o copie a cererii lui unde era indicat și numărul telefonului de la domiciliu. După apariția informației, bietul om începu să fie bombardat telefonic de diferiți tipi, inclusiv după miezul nopții, care în bătaie de joc se interesau:

– Aici locuiește vaca Manea?

Sunetele au continuat fără întrerupere preț de o săptămână, pînă cînd bietul om a fost nevoit să scoată aparatul din priză.

– Publicînd poezia, ziarul nu te-a avut în vedere pe dumneata, ci pe o simplă vacă cu așa nume, încerca să explice pîrîtul în persoana redactorului.

– Las-că-ți cunosc eu tertipurile, tuna și fulgera reclamantul.

Redactorul, un poet pletos, încerca să afirme că vaca din poezia ce o dăduse publicității nu are nimic de-a face cu numele lui de familie. Drept răs-puns ce doi se luară de mîna și au improvisat Hora Unirii în mijlocul sălii de judecată, demonstrînd pe viu că în inimile lor zvîcnește dragostea de țară. Ba mai mult, Manea, dorind să-i demonstreze judecătoriei aspirațiile sale patriotice, cîntă cu voce de tenor:

Noi suntem, noi suntem români

Și vom fi aici pe veci stăpîni!..

După care se holbă la redactorul ziarului și anunță:

– Ia aminte, mizerie, că noi suntem mai patrioți decît tine, chiar dacă stai în fruntea ziarului ce propagă patriotismul. Chiar dacă ești cu păduchi în barbă și te mîndrești că păduchii dumitale au o doză mare de patriotism autohton!

– Rog să se aducă în ședință o Biblie, să jur cu mîna pe ea, patriotismul nu este obiect de schimb, el este ori nu este, se apără redactorul.

– Da, însă după ce ați dobîndit limbă, alfabet, tricolor, toți alde tine au monopolizat patriotismul!

– Nu fi mincinos! Baliverne! Ținea morțiș redactorul în numele ziarului, considerînd că litigiul e ca și finalizat.

– Dar cine dacă nu domnia ta s-a pricopsit cu loturi de teren, cu locuințe pentru ibovnică și copiii la Chișinău și București?

– Bată-te peste gură, măi.

– ...și în orașele județene, pe unde ați fost chemați în vizite peste Prut, te-ai căpătuit cu locuințe gratis...adăugă un al treilea care părăsise pînă în acea clipă mai retras.

– Premii diferite, titluri de academicieni, pensii viagere!-tună și cel de-al doilea stînd de-a gata să vină cu argumente și mai drastice: V-ați grămădit în partidute, găști și vă lăudați unul pe altul ce opere literare ați publicat, de mai mare rușinea.

– Încetați bazarul, îi chemă la respect judecătorul, am ascultat argumentele fiecărei părți. Ne retragem în deliberare, rezultatul îl veți afla peste o săptămînă.

Lovind cu ciocanul în masă, instanța trecu la soluționarea altui litigiu civil. Erau prezente toate părțile: avocatul, procurorul, reclamantul și pîrîtul în persoana părții vătămate. Miezul litigiului consta în faptul că o femeie suflase soțul alteia. Reclamanta părea o doamnă serioasă, doar că era voluminoasă, cu haine largi, de culoare neagră, care se destăinuie:

– După ce mîndra asta (arăță spre o muierușcă pirpirie și înțepată din sală) mi-a sedus bărbatul cu ajutorul, cred eu, vrăjilor, m-am deplasat la ea acasă să mă lămuresc. I-am spus drept în ochi: Ionică e soțul meu, că eu îl spăl, eu îl hrănesc, îl îngrijesc, *îl păduchesc*... Deci, Ionică e al meu și nici decum nu poate fi al tău!

– Bărbatul matale e de acord? întrebă judecătorul. Hotărîrea îi aparține lui.

– Ba bine că nu! Mie îmi aparține! Ca să fie mai clar o să încerc de-a limpezi lucrurile, că doar la judecată suntem. Stătea el atunci la o masă cu floare la rever, mîncă borș scăzut cu lingura de lemn și părea că-i compune în gîndul lui versuri patriotice...Aveam la îndemînă un birghidău, simțindu-l sceptru ca al lui Ștefan cel Mare! Soțul meu știe că dacă mă înfurii, e ca și cum ai deranja bursucul în bîrlog! Pretinsul mire, cînd m-a văzut sosită la fața locului, a țîșnit pe fereastră ca un motan prins la smîntînit ulcelele, și a dispărut cu tot cu iubire, știind că cu mine nu-i de glumit. Eram enervată și nu-mi păsa ce văd înaintea ochilor. Era vorba de apărarea interesului meu de femeie.

– Ce-a fost mai departe? dori să afle procurorul.

– S-au întîmplat toate din vina lui, ea scoase batista din buzunar să-și șteargă cîteva lacrimi de necaz: sfrijita asta, cum o vedeți, a luat lopata de adunat omătul și m-a pocnit în fund ca să-mi treacă dorul de „musafirie” și de bărbat.

– Protestez! sări de pe locul său avocatul, un june îmbrăcat la patru ace, pieptănat, parfumat și se vede că bine plătit de client. Lipsesc dovezi

ca beneficiara să-i fi pricinuit leziuni corporale. Nu exstă anexat la materialele cauzei nici un act de expertiză medico-legală.

– Mă solidarizez și sunt de aceeași părere cu apărarea, se alătură procurorul. Procesul înclina în favoarea sfrijitei nimerită sub cap de acuzare. Numai că femeia voluminoasă nu se dădea bătută. Se îndepărtă puțin de tribună și momentan, spre surprinderea întregii componente de judecată, se aplecă, dezgolindu-și lenjeria intimă ce semăna cu husele tancurilor sovietice, care intrau cîndva în Praga. Ieșiră la iveală două amprente vinete lăsate de-o lopată. Erau urme ce-mi aminteau de tatuajele de pe fesele lui badea Ionică Curdepene-Curcuță pe care ni le demonstrase la Ineasca, pe malul iazului, cînd revenise din Rusia.

Procurorului și avocatului, dar mai ales judecătorului aceste probe elocvente prezentate de partea vătămată le servi drept motiv de a-i oferi cîștig de cauză...

Munca mea în calitate de vidanjour la judecătorie mai dură o habă de vreme.

Am urmărit și un litigiu banal dintre un regizor care își revendica dreptul la redobîndirea averii părinților confiscată de comunisti. Regizorul în costum alb cu papion gri, se prezentă în instanță cu o sacoșă ticsită cu cărți în care era reflectată activitatea lui profesională și însoțit de o echipă cu artiști ai ecranului pe care îi filmase în mai multe rînduri, precum și de niște bătrînele în rochii lungi, de culori aprinse, unele din ele cu fundițe de diferite culori în pletele cărunte, cu placarde în mîini. Averea principală, obiectul de litigiu, era o moară veche de pe malul Răutului, lîngă Vadul Leca. Unii membri ai echipei ce se prezentă să-l susțină trecură mai întîi pe la bufetul lui moș Buric, din preajma judecătoriei. Înroșiți la față ca racii, împreună cu toți ceilalți veniți întru susținerea regizorului notoriu, ridicară de-asupra capului o placardă cu majuscule și începură să vocifereze în pragul instanței:

*Noi de-aicea nu plecăm,
Nu plecăm acasă,
Pînă nu recăpătăm
Moara cea frumoasă!*

Regizorul ținu o cuvîntare înflăcărată la un megafon, atenționînd cum a activat în calitate de stagiar la Holiwood și cum ulterior a devenit membru al *ghildiei profesiaonale din San-Francisco*. Prin urmare, moara trebuie restituită!

– Meritul dumneavoastră nu are nimic în comun cu litigiul în cauză, moara a fost privatizată legitim de alte persoane oneste, cu toate că acum nu mai este funcțională, si puteți s-o luați de la proprietarii care sunt de acord să încheie o tranzacție de împăcare, zise judecătorea Geta Chistol.

Regizorul împreună cu alaiul de actori nu voia nici să audă. A înaintat condiția ca statul să repare moara, să i-o întoarcă și el împreună cu echipa o va vinde, iar pe banii cîștigați la licitație va turna un film despre copiii lui Nicolae Sulac, melodiile căruia valorează mai mult decît o instanță de judecată. Actorii iarăși ridicară deasupra capului placarda și înaintară alte cerințe întru susținerea regizorului:

– *Jos mafia! Jos corupția!*

Deoarece munca mea îmi cerea să fiu mereu la datorie, rezultatul acelui proces nu l-am mai aflat. Deși în preajmă se adunaseră mulți polițiști călare, și ei cu megafoane, chemînd actorii dirijați de regizor la calm, eu am fost nevoit să părăsesc localul.

A doua zi administrația m-a trimis la Uniunea Scriitorilor, unde canalizația se defectase și mai rău și apele reziduale curgeau pe coridoare ca un rîu de munte. Peste tot mirosea a pivniță! Defectul l-am depistat pe loc. Toate latrinele erau bătute cu borîtură scriitoricească. Literații, toți cu plete lungi la ceafă, cu ochii injectați și nedormiți, stăteau zi și noapte ca roiurile la *urdinîș* la bufetul de la parterul sediului. M-am apucat de lucru ca pînă seara să mă pot așeza și eu pe un scaun ca să-mi vin în fire. Toaleta scriitorilor era mare, cu faianță și oglinzi atîrnate pe pereți. Mi s-a oferit ocazia să văd cum o duc oamenii de creație. Unii dintre ei, mai ales acei cu păr bogat la ceafă, cu fața ascunsă între barbă și mustați, de îndată ce intrau și se așezau pe scaunul closetului, se puneau pe meditație, se priveau îndelung în oglinzi și li se năzărea că au valoarea lui Kafka, Hemingway sau Baudleare... Se clasificau între ei în scriitori de însemnătate locală, europeană, universală, aproape de comisia pentru decernarea premiului Nobel. Unul dintre ei, autor al unui poem de dragoste întitulat „Johar Dudaev”

mi-a spus că se apropie de valorile mondiale cu poeziile lui originale scrise la beție. Ce mai tura-vura: sunt puțin familiarizat cu procesul literar de la faimoasa Uniunea Scriitorilor din Moldova, așa că am lăsat urechile să asculte vorbele mai multor literați care fumau și polemizau pe coridoare. Am priceput că sunt grupați, aidoma gradelor de invaliditate, într-un fel de optzeciști, nouăzeciști, douămiiști etc. Discutau aprins cum să-și decerneze unul altu ia premii literare, ajutoare, pensii viagere. Un singur șef de-al lor întrerupse discuțiile și-i chemă la respect:

– Noaptea trecută ne-a părăsit colegul fabulist... și rosti numele de familie al acestuia de care eu nu auzisem. Să ne gândim ce stradă îi va purta numele, pe frontispiciul cărei clădiri îi vom instala placa comemorativă, care școală îi va înveșnici memoria.

– Școala unde a fost elev al școlii primare deja e închisă, preciză cu regret unul. Din cauza celor ce-au emigrat în străinătate satul aproape a devenit pustiu și nu se nasc elevi.

– Clădirea a rămas întreagă? întrebă mai marele pe scriitori.

– E în paragină, într-o margine de sat, latră cîinii în ea, răspunse altul.

– Nu-i nimic, vom cere de la administrația locală să fie reparată și apoi să-i poarte numele!.. Parcă pe neobservate, printre *droaia* de bărbați apărură și câteva femei care ieșiră din toaletă unde fuseseră să se privească în oglinzi și să aprecieze cât de talentate sunt.

N-am apucat să-mi revin după munca istovitoare, că am fost chemat de către șefii de la Academia de științe, unde în clădirea cu patru etaje din centrul Chișinăului, pe lângă monumentul eliberatorilor sovietici se spărseseră țevile și toată murdăria se revărsa la vale pe bulevard, oprindu-se la poalele monumentului lui Grigore Kotvski, eroul legendar al poporului moldovenesc care cîndva fura de la cei bogați banii să-i împărțească la cei săraci. Asta o știam de la școală. Însă în acel moment lumea se pomeni în alertă. Pe coridoare era multă lume care discuta despre problemele stringente ale momentului, dar și ale științei din Republica Moldova. Era evident că trebuie să dau repede din coate pentru a le crea confort savanților, unde unora din ei le atîrnau portretele pe pereți. Moldova, am priceput atunci, avea cu ce să se laude. Era bogată mai ales în academicieni, mulți dintre care

beneficiau de privilegii și titluri științifice. Spre exemplu, unui savant i se conferise gradul de academician pentru că a fost unicul din această parte a Europei care a descoperit cheia conjugării la toate timpurile gramaticale a verbului „*Eu pup*”. M-am chinuit o zi întreagă să mă descurc în conjugarea lui, dar în zadar. Pentru a da o pondere și mai mare descoperirii, savantul a izbutit în calitate de supliment să publice un șir de monografii cu articole la temă pentru a demonstra că verbul cu pricina poate fi conjugat la toate timpurile prevăzute de gramatica modernă a limbii române. Am observat și alte lucruri legate de descoperiri epocale, autorii cărora erau persoanele care acum se plimbau în carne și oase în fața mea pe coridoarele încă afectate de urmările avariei canalizației. Bunăoară, savantul care descoperise viteza aerului ce iese din plămînii individului care strănută se bucura de recunoaștere și recunoștință mondială. Nu exista Universitate în Moldova să nu-i fi conferit onorificul titlu de doctor honoris causa. Simțeam că în această clădire afectată de țevile avariate știința fierbe, clocotește ca sarmalele în oala de lut cînd mama le pune la copt în cuptor. I se dusese vestea îndeosebi unuia care descoperise că vacilor mulgătoare, în loc de patru sfărcuri la uger, pot să le concrească încă două în vederea majorării producției lactate, proporțional cu înmulțirea populației de pe glob. Cu această ocazie în incinta academiei aveau loc congrese, simpozioane cu atragerea somităților locale și mondiale. În timp ce stopam răspîndirea izului de la defectele canalizației învechite, simțeam că pe coridoarele ei se înmulțeau academicienii care discutau în contradictoriu, se luau la hartă, în mod deosebit savanții lingviști, scriitori cu merite extraordinare în literatura națională. Era ridicat în slăvi savantul ce ticluise nuvela dramatică:

„*Nouăsprezece mămăligi*”, aducîndu-și contribuția la eliberarea Moldovei de româno-fasciști în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. Aceste mămăligi le-au jucat festa ocupanților inamici care, îmbolnăvind-se de pîntecărie s-a împutînat simțitor dînd ortul popii. Pentru acest merit savantului i s-a decernat premiul de stat și i s-a făcut adaos la salariu. Despre meritul lui știe tot mapamondul științific. Eu, desigur, nu sunt persoana avizată să apreciez obiectiv toate succesele de la academia noastră, dar am calculat în mintea mea de profan că *templul științei*, adică instituția are mai mulți academicieni decît birourile ce înfundaseră canalizația. Atenția mi-a fost atrasă de hainele cu miros de știință ale poetului care constituia o legendă vie, deoarece

deseori aveam fericitul prilej de a-l vedea în carne și oase îmbrăcat în cămașă națională, chemîndu-ne să cerem dreptul nostru firesc la grafie latină, chiar dacă puțin mai devreme compusese zguduitorul poem „*Baciul meilor chirilici*”. Umbla țăntoș pe coridoare, ieșea la tribunele adunărilor naționale și în Parlament pentru a ține discursuri înflăcărâte, nici să-i piese că fusese secretarul organizației de partid, adeptul ideologiei comuniste.

Datorită muncii mele sîrguincioase de vidanșor, am salvat rafturi burdușite cu cărți voluminoase ale academicianului ce avea un spațios birou de serviciu cu inscripție la ușă, dînd de înțeles cine lucrează aici în sudoarea frunții. Alt savant-academician din domeniul literaturii, un bărbat robust, vorbea ca și cum citea texte din enciclopedie și se fălea că nu demult părăsise Moscova, lăsase acolo casă, masă ca să parașuteze la Chișinău pentru a ne salva prin activitatea sa politică prodigioasă de urgia comunistă. Nu se cunoștea ce a scris la concret, însă era știut că soția lui avea tatuat pe o bucă portretul soțului. Pentru aceasta și alte merite necunoscute publicului larg obținuse titlul de academician a două state simultan: Moldova și România! Mai concret, deținea prestigiosul titlu cu salariu de academician de la Sângerei al românilor de pretutindeni! Cît m-am aflat în biroul lui unde se astupase cel mai grav canalizația m-am simțit mîndru pentru știința noastră. Nu pot explica de ce, dar mi-am dat seama că la Academia de Științe din Moldova poți deveni savant fără a avea barem o lucrare științifică. Drept exemplu servește observatorul astronomic prin oglinda telescopului căruia poți admira în miez de noapte stelele ce acoperă cerul Mol dovei cu Transnistria împreună. Uneori vin aici să le privească chiar parlamentarii și pînă la urechile mele a ajuns în mare taină o știre că își scriu teza de doctorat odată cu încheierea mandatului, obținînd grad științific, exact cum a obținut *baciul ce a mînat mei chirilici în ocolul descoperirilor naționale din trecut*.

Cît am muncit aici, am mai aflat că academicienii polemizau în sălile de conferințe cine dintre acei care vor împlini curînd 60, 70, 80 de ani, merită să-și celebreze aniversarea în sala Palatului Republicii sau pe stadionul republican! Grija oamenilor de știință se răsfrîngea și asupra unor decedați, se discuta căror străzi, căror instituții să li se confere numele, iar pe Aleea Clasicilor din Grădina Publică în spatele monumentului lui Pușkin să se găsească o palmă de teren și posibilitate pentru instalarea busturilor. În rest, pe culoarele și în cabinetele academiei se făcea știință, iar eu terminam de desfundat

canalizația bucurînd savanții. Observasem că în cadrul Academiei erau două tabere de colaboratori științifici. O parte susținea ideea că purtăm identitate română, alta ținea morțiș că suntem moldoveni. Era o mișcare științifică **la-birintică**, pentru care savanții exact ca în fața unei table pe care matematicienii aștern ecuații complicate ca să obțină rezultate de aproximativ – 0,00001. Biata noastră limbă se bălăcea în polemici interminabile, chiar dacă tezele, monografiile depozitate pe rafturile bibliotecii erau scrise în mod adecvat, în interesul tuturor. Marea enciclopedie britanică susținea că vorbim limba română, iar unii de ai noștri aveau ferma convingere că mama lor i-a învățat să se exprime moldovenește. Unul dintre cei mai cu pondere, considerat Laureatul Premiului de Stat, editase în mai multe ediții chiar un dicționar moldo-român! Acum o grupă de curieri se străduia să demonstreze că aceasta e o capodoperă ce merită să fie răspîndită pe tot mapamondul. Prindeam aceste noutăți fragmentar numai din cauză că la fiecare institut din cadrul Academiei erau probleme grave cu sistemul de scurgere a deșeurilor și fecalelor. De știința propriu-zisă parcă se ocupau toți colaboratorii, dar sarcina să oprească scurgerea *murdăriei* îmi revenea doar mie. M-am străduit să fac față, m-am descurcat. În ajunul plecării mele spre alt obiect mi s-a întipărit în minte convocarea într-o adunare a savanților care au pus în discuție problema ca Guvernul, odată cu decesul subit al cuiva dintre ei, să declare doliu național. Cu acest prilej a cîta oară mi-am amintit de vorba lui badea Aurel de la Ineasca:

„Nu te enerva, nu drăngăni din picioare în așternut și nu striga aiurit prin somn!”

Viața de vidanjour devenea din ce în ce mai interesantă și în zilele libere plecam la Ineasca, laudîndu-mă rudelor și prietenilor ce oameni mari întîlnesc în calea mea profesională. Mulți dintre copilandri încă școlari mă ascultau cu gurile căscate visînd să-mi urmeze pilda. Simțeam că sunt invidiat și reveneam în capitală cu un nou avînt să mă dedic în totalitate profesiei îmbrățișate. În special îmi ura mari succese în muncă, mîndru de mine că nu dau cîntea pe rușine, badea Aurel. Într-o zi declară:

– Dacă pînă și oamenii mari se duc la *umblătoare*, înseamnă că nu-i totul pierdut, iar tu trebuie să te gîndești că degrabă vei fi recrutat în armata națională.

Avertizarea lui mă puse pe gînduri. În societate aveau loc mari transformări și băieții de seama mea evitau înrolarea și o tureau la munci peste

hotare. De acolo se întorceau cu automobile moderne, cu bani buni și poftă de viață. Am tras și eu concluziile respective, am analizat minuțios ce trebuia să fac pentru a nu rămîne codaș la oraș, ci a face tot posibilul să rămîn în satul meu fruntaș. Am mai conștientizat că ***moldovenii nu preferă să trăiască bine, ci... foarte bine!*** În timp ce desfundam latrinele la felurite întreprinderi mi se trezi curiozitatea cum arată closetele în țările civilizate.

Mi-am zis: de vreme ce oamenii le utilizează, înseamnă că și acolo clocotește viața și e nevoie de vidanjori, iar profesia mea are conotație universală.

Încasînd ceva bani pentru munca mea istovitoare, am decis să stau în gazdă la un consătean de-al meu care se stabilise cu traiul la oraș. Voiam să fiu independent, să am condiții, ca ale consăteanului meu ce locuia la bloc. Se numea Fiodor Danilovici, fusese căsătorit de mai multe ori, iar în ultima vreme activa la o instituție fiscală, dar tocmai în ajunul sosirii mele fu pensionat, așa că banii pentru chirie îi prindeau tocmai bine. Era un bărbat de statură mijlocie, cu fața ovală, smeadă, cu musteți pe oală și crea impresia unei persoane înnăscute cu funcție de răspundere. Se considera rusofil și cu prima ocazie spunea că dacă mâine toți rușii vor emigra în cosmos, pe alte planete, tot partea lor are să o țină. Avea un accent puternic și folosea la fiecare pas rusisme. Mereu compunea poezii și la anii lui avansați declara că intenționează să devină poet consacrat. Serile, în special după ce lua vrea cîteva pahare cu samogon fabricat de el la balcon, îmi citea versurile plătuite:

*Bătrînețe – ouă crețe!
Mergi pe drum și la tot pasul
Sună-n urmă-mi contrabasul...
Cum n-o dai, of, bat-o vina
Tot mai scapi din cur bășina.
Mă feresc, îmi e rușine,
Dar de mine ea se ține.*

Devenisem unicul lui critic, nu îndrăzneam să-mi spun obiectiv părerea, încurajîndu-l ca să mai scrie, căci compunea pentru sertar.

După o vreme singurătatea îl plictisi și îmi propuse să muncesc prin cumul în firma lui cu denumirea „***Хищники – Рăpitoriі***”. Nu-mi închi

puiam ce produce, dar observam cum Fiodor Danilovici pleacă în fiecare dimineață cu keisul la serviciu, iar seara se întoarce bine dispus, cu diferite per soane ce se dau drept oameni de creație și beau de zvîntă pînă seara tîrziu.

– Țștia sunt lucrătorii mei, îmi spunea el. Muncesc ca niște iepuri!

Ca specialist în problemele canalizației, la început nu pricepeam cu ce se ocupă firma condusă de el, dar foarte curînd am descoperit că el, împreună cu camarazii lui, au nu numai apucături poetice. Membrii companiei sale uneori se întreceau cu băutura, iar el își lăuda peste măsură trecutul. Cîndva muncise în construcții și spunea că la Ineasca a clădit peste 50 de case, dar nimeni nu le văzuse, apoi că a activat ca agent de colectare a impozitelor, îmbogățind esențial bugetul republicii, că a fost bucătar la Cancelaria de Stat, iar o habă s-a specializat în problemele hergheliilor de cai de pe hipodromul din Chișinău.

– Acolo am trăit ca în sînul lui Avram, povestea dînsul. Armăsariilor, în vremea împerecherilor, se cuvenea să le dau atîtea ouă cît aduna într-o zi o găinărie, dar eu îi sileam pe bieții cai hămesiți să sară iepele fără ochișoare și scroburi. Aveam puzderie de prieteni. Avea cine să le mănînce! Păcat că a venit odată un control neașteptat și m-a fugărit de la herghelie. Dar nu m-am prăpădit, precum vezi. În serile cînd invitații se adînceau în petrecere, Fiodor Danilovici își ci tea aprins creațiile sale și inventa noi peripeții din activitatea sa. Am observat că keisul său cu care pleca dimineața în oraș era o damigeană camuflată, pe care o umplea cu *basamac*. Petrecerile și dezmăturile pentru el deveniră obișnuite. Într-o dimineață, după o sindrofie ordinară a ieșit să plece în oraș, îmbrăcat în palton, pălărie neagră, cămașă albă și cravată roșie și stătea la stație în așteptarea autobuzului. Fulguia și bătea vîntul, poalele paltonului i se învăluiau dezgolindu-i picioarele păroase, pînă cînd în mulțime începură să se audă chicoteli. Uitase să-și tragă pe el nădragii... După acest caz îmi povesti o altă aventură în urma căreia putea să moară, de n-ar fi fost salvat de medici. Mi-a istorisit cînd l-am vizitat la spital. Cică își căuta o nouă consoartă pentru plăceri prin intermediul anunțurilor din ziare și într-o zi a chemat o duduie la el acasă.

– A apărut în pragul ușii, ca o adevărată **crasaviță**. Cu păr bălai, fustă scurtă și picioare cu pulpe bogate, lungi! Rusoaică în carne vie și oase moi.

– Вы есть Федор Данилович ? a întrebat amabil, făcînd un gest de parcă alegea un cîrlan dintr-un cîrd de oi.

– Я есть Федор Данилович, i-am răspuns încîntat că am descoperit frumoasa Moldovei! Am chemat-o în casă, am pus-o la masă, i-am declarat câteva versuri, după care i-am propus să servim cîte un păhărel de tărie ca să avem curaj! Credeam c-o să refuze, dar ea a dat băutura pe gît dintr-o lovitură. Apoi eu am băgat mîna pe sub masă la pulpele ei goale, dar ea, *zdrihuda*, zîmbind, mi-a spus:

– *Федя, не спеши. На столе не хватает соли. Принеси соль!*

Îmi venea să chiui, înțelegînd că păsărica era în colivia mea! M-am dus la bucătărie după sare, lăsînd-o fără supraveghere și, pasămite, am avut să trag o cumpănă. A fost greșeala mea! Afară era timp frumos, pe cer străluccea soarele, cîntau turturelele, mă năvăleau cîntările... Cînd m-am întors la *cocoana* mea cu o solnicioară ea mi-a întins paharul să închinăm chipurile pînă a începe să-mi deie ghiot, adică a face dragoste... În acest moment firul povestirii lui parcă se frînse.

– Ce-a fost mai departe? l-am ispitit nerăbdător.

– Atîta țin minte... După ce am dat băutura pe gît, am condus-o la patul unde dorm ce se numește *sexodrom*, și i-am pus mîna *la știubei*, precum se spune la Ineasca, dar tot atunci am simțit că se topesc culorile în fața ochilor, am adormit și mai mult nu țin minte nimic. A doua zi dimineața m-am trezit singur în casă, îmi vuia capul. M-am uitat că nu-i coviorul (pronunță cu accent rusesc) pe perete, nu-i mașina de spălat, televizorul, nu-s tacîmurile ciștigate la una din cununiile mele cu iubirea numărul cinci... Eram slăbit ca un iepure care scapă de pușca vînătorului, mă tăvăleam pe jos și cu mare ce am chemat ambulanța care m-a transportat îndată la spital. Aici m-a dezintoxicat... Mîine mă întorc acasă după o lună de chin... În ciuda faptului că sunt mereu ocupat cu serviciul, am fost nevoit să-l ajut pe Fiodor Danilovici. Mai tîrziu se aflase că a fost victima unei grupări criminale ce purta numele „*clofelin*”. Dudaia sub pretextul c-a venit la el, bărbat în etate, să-i aline singurătatea, i-a pus o doză cabalină în băutură și l-a anihilat. Cînd m-am întors cu el de la spital, ne-am pomenit cu patru femei în pragul apartamentului. Îngrijite, fardate, dar supărate foc. Era o șefă de club de la Cișlița, preoteasa de la Budișoara, conducătoarea cercului de dans de la Răciula și directoarea

azilului de cîini vagabonzi de la Durlleşti. Toate patru aveau pretenție atît la Fiodor Danilovici ca director al firmei „*Xuuuñuku-Răpitorii*”, cît și la membrii acestei firme care luaseră bani pentru acordarea serviciilor amoroase și dispăruseră. Era căutat mai ales Mitică Bubușlui, un flăcău mic de statură, roșcat, cu fața pistruată, slab și crăcănat. L-am văzut de cîteva ori în casa lui Fiodor Danilovici, cînd acesta le recitea poezii și serveau basamac. Pînă în clipa aceea idee nu avusesem cu ce se ocupă firma, dar femeile îl trăgeau la răspundere pe patron. Fiodor Danilovici avea ceva informație că femeile i-au acordat bani în credit și cu prima ocazia o să-i întoarcă, dar acum ele aveau o evidentă pornire războinică. Acuzau că au fost înșelate și că viața are bumerangul ei și vinovatul urmează a fi pedepsit... Mi-am dat seama că acorda *servicii de plăceri* la domiciliu pentru femeile de vîrsta a doua. De la ele aflasem că pentru asemenea prestații bărbații luaseră o groază de bani, ele intraseră în credit bancar, dar firma nu și-a făcut datoria.

– Transmite-ți-i să nu ne poarte cu zăhărelul! Ne-a vizitat numai o dată, pe cînd noi le-am plătit pentru trei vizite. Acest Mitică, pistruiatul naibii, ne-a convins și am acceptat să-i achităm serviciile pentru o lună înainte...

– Unde-i acum? Unde s-a cuibărit diavolul? Crede că nu-l vom găsi? întrebă disperată preoteasa. După atîta nedreptate!?

– Să ne întoarcă banii ori *il gâbjum și-l jugănim*, zise alta.

– Noi nu glumim! Veți răspunde în fața legii! rosti șefa clubului. Nu vă jucați cu focul! *Dura lex sed lex!*

În următoarea clipă ne-am trezit cu o adevărată surpriză. La ușă se prezentară oameni mascați din poliție. și un anchetator cu o legitimație deschisă în fața lui Fiodor Danilovici îi aduse la cunoștință:

– În numele legii sunteți arestat pentru trafic de exploatare sexuală!

– Noi am apelat la serviciile programei ONG „*Nu te da traficată!*”, ne aminti cu voce triumfătoare șefa cercului de dans.

Mie și stăpînului meu ni s-au pus cătușele pe mîini și am fost urcați în mașina cu girofar și escortați la inspectoratul de poliție.

Am depus mari eforturi pentru a demonstra că eu nu am nici în clin nici în mîncă cu firma condusă de Fiodor Danilovici, totuși mai convingătoare a fost declarația mea că sunt un obișnuit vidanor care stă la gazdă. M-au obligat să le repar toaletele construite încă în perioada sovietică și foarte

curînd m-am împrietenit cu tot inspectoratul. Am contribuit substanțial la scoaterea de sub urmărire al bietului Fiodor Danilovici, ce adusese de acasă *keisul* plin cu basamac. Toată vina s-a pus pe bărbații-răpitori, mai ales pe Mitică Bubușlui, care a șters putina în căutarea unei vieți mai bune peste hotare. A umplut lumea, cum se zice pe la Ineasca! Grație ingeniozității bravilor noștri procurori, acest Mitică, prin intermediul interpolului, a fost dat în căutare internațională. Fiodor Danilovici fu chemat într-un birou spațios, la masa căruia stătea un co lonel cărunt ca și el și după ce închinară vreo două pahare de licoare și-au amintit că pînă nu demult au avut un prieten comun – procurorul RSS Moldovenești cu care împreună mergeau la vînătoare.

– Fii solemn, Fiodor Danilovici, păstrează-ți talentul de poet și nu te mai ocupa cu nebuniile, că de altfel o să mai nimerești o dată în vizorul compa niei „Nu te da traficată!”.

– Ce să fac atunci cînd pe stradă văd femei drăguțe? Mă cutremur.

– Deja ai vîrsta cînd nu mai poți face dragoste din picioare, ci iubești numai cu ochii. Ogoiește-te, zise comisarul.

-Am priceput, răspunse vinovat Fiodor Danilovici.

Cazul avu asupra gazdei mele un impact grozav și el încetă goana după plăceri și acordarea de servicii ale trupului viu.

Eu continuam să-mi exercit funcția și tot mai des mă bătea gîndul să o șterg ca mulți semeni de-ai mei peste hotare unde se cîștiga bine. N-am apucat să analizez bine cele petrecute, că gazda mea fondă o firmă nouă, de data acea sta privind lumea celor morți. A organizat pe lîngă cimitirul central o companie care ademenea cetățenii de vîrstă avansată să vină să-i învețe cum să ocupi o poziție corectă atunci cînd ești pus în sicriu. Nu mi-a venit să cred, însă în scurt timp adună două grupe cu predare în limbile română și rusă! Veneau bătrîni, băbuțe și persoane mai tinere într-o sală largă din preaj ma cimitirului și Fiodor Danilovici le demonstra cum să se procedeze cu morții de religie creștină, catolică, musulmană, iar unei liote de țigani care se dăduseră în religia lor de origine – indusă, le aminti că defuncții se mai și incinerează. Urmăream cum le demonstra țăganilor ce lemne se cuvine să aleagă în codru pentru a-i arde pe cei morți, ca din rug să iasă mai multă cenușă, pentru ca mai apoi rămășițele pămîntești să fie împrăștiate din avion deasupra Sorociei! Musulmanilor le amintea în ce sto-

fă să-i înfășoare la înmormîntare, iar iudeilor le dicta cu ce viteză să alerge groparii la cimitire. De la Fiodor Danilovici am aflat multe lucruri interesante și m-am convins că orașul l-a schimbat de nerecunoscut pe consăteanul meu care studia mereu cărțile sfinte ale confesiilor religioase din Moldova, intrînd în temă. Ar fi fost păcat să nu-i urmez pilda, mai ales că dînsul mă sfătuia tot mai des să plec în străinătate, unde, datorită profesiei mele, voi avea mare succes. Eram pentru el reprezentantul noii generații, nutrea mare simpatie față de locuitorii de-acolo, îi lăuda ce exemple îmi dau și mă sfătuia să le deprind. În speță cum se fabrică basamacul în condiții casnice la oraș.

– Cu băutura rezolvi mai multe probleme, deopotrivă cu profesia de vi-dan-jor, zicea el. La un moment dat o să te convingi că viitorul omenirii este alcoolul și sexul! De ultima meteahnă m-am lepădat, dar de băutură nu pot! Bunăoară, eu cînd beau devin mai deștept! *Bînd mă-mbăt, bînd mă dezbăt și-am să mor neștiind c-am fost vreodată beat.* Așa se zice la Ineasca. Doar pînă ajungi la bătrînețe. La această vîrstă te potopesc amintirile și-i bine să scrii numai poezii. E o filozofie pe care o acumulezi cu anii și cu experiența, iar experiența în zilele noastre o poți aduna inclusiv cu aflarea ta printre alte neamuri, alte țări, îndeosebi cu profesia pe care o ai.

Cum puteam să nu-l ascult pe omul care trăise o viață și întruchipa trecutul, prezentul și viitorul sătenilor mei? Pentru că eu fără Ineasca nu-mi închipuiam existența pe pămînt. Eram sigur că voi pleca peste hotare, însă cu timpul neapărat voi reveni acasă. Deocamdată eram cetățean cuminte, exemplar, iar în raport cu femeile „neînceput”. Nu beam alcool, nu fumam. Eram lipsit și de alte prihane, nu aveam nici o gagică și în serile lungi ascultam la radio muzică, rar de tot mă duceam la dansuri și mă împăcam cu gîndul de a fi așa toată viața.

– *Cepurele, să știi că toate secretele lăieșilor le poți afla numai de la mine, îi amintea întruna bătrînul Ștefănache. Țigan este acela care crede ce spun cînd mă destăinui. Chiar dacă Soroca este Vaticanul țigănimii, nimic în lume nu e mai frumos ca la noi, iar tu să te mîndrești că ești întîi de toa te puțuleștean! În*

realitatea crudă a vremii, adevăratul Vatican al ȝiganilor este Puțuleuca! Și asta să o spui tuturor ȝiganilor oriunde te-ai afla pe globul pămîntesc. Așa a poruncit odinioară și blînda-bulibașa, răposata noastră străbunică, mînca-o-ar norocul!

Ascultînd, Cepurel nicidecum nu-și putea ascunde curiozitatea și-l bombarda pe unchi cu noi întrebări:

– Teti, ce s-a întîmplat cu civilizațiile care-au existat în lunca Ciulucului, aici între stuhăriile foșnitoare, orăcăit de broaște, pe marginea cărora stăteau zidirile noastre din lut și hlei?

– Ce a putut să se întîmple! Ne-am împrăștiat cu șatrele prin lumea cosmosului din mila Celui de Sus, începînd de la Strășeni și terminînd cu Călărașul și nici vorbă cu Puțuleuca noastră ca să dăm de știre celor care nu voiau să ne ia în seamă că eram în stare să le furăm caii! Dar îmi juri că n-o să mă pîrăști la cei de la putere azi că-ți divulg acest secret, pe care numai eu îl cunosc?

– Să chiorăsc! Pe crucea mea! Să ard ca benzina! Rămîne între noi, bărbații.

– Ia aminte, pe noi, ȝiganii, ne cheamă în ajutor deja universul! Ai noștri au părăsit Soroca, pustii devin Otacii, Nisporeni, Bricenii, Cahulul, Tecuciul, chiar și Puțuleuca... La îndemnul Domnului, datorită observatorului astronomic „**Amiral Vasile Urseanu**”ei s-au mutat să populeze Calea Lactee, Ursa Mare, Ursa Mică, Centaurul, Găinușa și multe altele ca să ducă mai departe civilizația fondată de noi cu ajutorul ghiocurilor și vrăjilor...Dar cel mai mare secret știi tu, Cepurele, care-i acum?

– Teti, numai ochi și urechi...

– În stufăriile **bahnelor** din Puțuleuca se instruește o tabără de cosmonauți ca să plece, științific vorbind, pe-acele planete să răspîndească civilizația.

– Doamne, aflu atîtea taine, mă tem că nu le voi putea duce.

– Tu stai mai mult pe lîngă mine, îl sfătui bătrînul Ștefănaș, trăgînd gînditor din pipă. Să nu te duci niciodată în cea **stuhuleață**, ca să nu-i stîrnești din cugetare pe ȝiganii-cosmonauți în pregătire. În stufărișul de la Mihalașa stă o rachetă interplanetară construită de americani ce e gata să-i catapulteze acolo...Cel mai mare secret, ține-te cu amîndouă miini de scaun să nu cazî jos de ceea ce o să-ți auidă urechile.Află că toți cosmonauții americani care au fost pînă acum pe suprafața Lunii au fost ȝigani! Toți ca unul ! Dar omenirea nu dorește să afle succesele noastre, iar tu să nu spui o vorbă nimănui despre acest secret.

– *Ferit-a sfîntul, teti! Nici n-o să mă uit în direcția ceea.*

– *Dacă nu o să ții secretele, o să dea **budihacea** peste tine și o să te ardă pe mațe.*

După o toamnă, o iarnă și o primăvară eram cel mai bun specialist în meserie. Îmbrăcam cizmele de cauciuc lungi pînă mai sus de genunchi și lucram în gropile cu zoi, schimbam robinetele cu mîinile înmănușate, ca să nu le murdăresc de fecale. Mergeam prin ogrăzi și edificii în urma camioanelor cu gunoaie ca infanteriștii pe urmele tancurilor în vreme de război. Șoferii mașinilor de canalizare erau oameni vînjoși și harnici la lucru, dar și la băut. Poliția nu avea cu ei treabă, știind că dacă nu vom lucra împreună prin closete publice și particulare altcineva nu va avea cine. În urma noastră veneau măturătorii și florăresele care înlăturau urmele de duhoare. Acest lucru îl observase conducerea și a emis o directivă de rezervare a vidanșorilor. Toate instituțiile și efectele vieții noi necesitau a fi inspectate, curățate, date în exploatare. Așa că plecarea mea peste hotare se amîna. Era însă o situație temporară.

Tot la acea vreme am mai făcut o descoperire că în capitala republicii lăcătușii, măturătorii, vidanșorii și amenajatorii de la mic la mare vorbeau graiul moldovenesc, pe cînd nacealnicii noștri doar rusește. Lui Miliukov care locuia de o viață la Chișinău îi sărea țandăra cînd auzea vorbindu-se limba plaiului. Lucram conform meseriei, seara ne îmbăiam să nu-i infectăm pe cei din jur cu izuri și miasme, apoi ieșeam pe străzi la proteste, îi ascultam pe noii oratori care-i criticau de le săreau fulgii pe cei de ieri și ne promiteau o altă viață, mai bună, fără furturi și corupție în ziua de mîine. Cimitirul central din Chișinău era înșesat cu locuri rezervate pentru cavouri ale noilor granguri. Chiar în zilele celea am avut o comandă de la administrația unei întreprinderi ce presta servicii funerare. Fuseseră demolate mormintele vechi și înlocuite cu cavouri ce se asemănau cu piramidele egiptene. Nu pierdeam speranța s-a tulesc în străinătate, dar deocamdată am fost chemat din nou în clădirea securității de stat unde agenții sub acoperire deveniseră agenți economici. Dar nu aceasta era problema. În fîntînile adînci ale canalizației, arhipline cu fecale, pluteau dosarele patrioților supuși deportărilor și represiunilor în anii socialismului. Cîteva mașini au pompat această murdărie istorică spre apele Bîcului. Nu fuseseră schimbate țevile subterane din anul dării edificiului în

folosință. O parte din dosare le-am adunat într-o claie și am aprins un foc de arse pălălaie câteva zile. Altă parte au fost încărcate în camioane, duse la Tiraspol și depozitate în hambarele Armatei a 14-a.

În tumultul acelor evenimente încă tulburi, am văzut cât de ne mărginită este bunătatea și prostia umană. Rușii au declanșat un război pe Nistru, au îndreptat tancurile spre Chișinău, trimbițind la radio și televizor că recunosc integritatea teritorială a Republicii Moldova și continuă să lup te cu osîrdie pentru pace.

M-am convins de spusa francezilor că pentru revoluție și schimbări sociale luptă golătimea, prostimea, iar victoriile le culeg potlogarii! Îmi venea să-mi iau lumea-n cap, să plec ca vidanșor în Europa, Africa, Australia, Asia și America, iar de va fi nevoie și-n Antarctida, într-un cuvînt, să ajung la capătul pămîntului. Intuiam că societatea noastră se prefăce într-un cuib de vulturi unde fiecare dorește să se îmbogățească peste noapte și în această întrecere se mănîncă unul pe altul după legea canibalismului.

Într-o zi mi s-a spus că voi fi înrolat în rîndurile armatei naționale, că și acolo este canalizație ce trebuie curățată. Aflîndu-mă cu această misiune la cea mai de temut organizație secretă, am descoperit că e alcătuită dintr-o groază de persoane hăbăuce, căscate, trădătoare, amplasate în posturi cheie, manevrate de legea canalizației – toată scursura trebuie îndreptată în direcția cuvenită pentru izbăvire. Foștii lideri politici, după ce se pricopsiră cu de toate, traseră concluzia că nu e de vină statul acesta, ci noi. Între timp veniră alții din fosta nomenclatură comunistă care începură a ne învăța să trăim pe nou, încît majoritatea populației tinere, mai ales cei cu studii superioare, au început val-vîrtej, legal și clandestin, să plece peste hotare în căutarea unei vieți mai normale. Veniții la putere puțin ce se deosebeau de cei de la început. Foști polițiști, procurori, judecători, securiști, șefi de întreprinderi mari și mici se instalaseră peste tot la conducere. Se produceau schimbări radicale, cu excepția sistemelor de canalizare învechite și problema noastră de vidanșor era tot mai căutată. Am fost solicitat pînă și de Mitropolia Chișinăului și întregii Moldove, în persoana preafericitului mitropolit Vanea Bucovinea-nu, fost marinar în rîndurile flotei maritime sovietice. Mă întîlni în pragul edificiului, fluturînd cadelnița, chemînd ajutorul Domnului și al meu la des-

fundarea canalizației. Sfios din fire, am început să lucrez în incinta clădirii cu multe etaje și intrasem direct în viața de acolo. Mașini încărcate cu colaci și pomeni intrau în curtea mare să se descarce, iar câțiva slujitori ai cultelor le cărau în locul unde creșteau câțiva *ritani*, hrăniți doar cu piine, predestinați pentru trapeza mitropolitului. Reparația am început-o în sala de reședință a mitropolitului, căruia în afara numelui mirean, i se mai zicea Panteleimon. Telefoanele lui încrustate cu briliante erau direct unite cu Moscova, de acolo i se dădeau instrucțiuni valoroase. Puțin mă interesau conversațiile lor, mai importante erau țevile de la toaletă care ruginiseră de tot și puteau să se spargă în orice clipă, cum se întâmplase în clădirea securității. Căutam în gând orice prilej să evaderez. Dar nu găseam nici o ieșire. Păcat să zic că eram neglijat și tot de ce aveam nevoie primeam imediat. Luam uneori cina împreună cu preafericitul și apropiatii lui. Trăgeam cu urechea la discuțiile lor despre vilele construite de preoți în valea Morilor, mașinile cumpărate în occident. Se aduceau în discuții și preotesele popilor prin sate și orașe. Știam că preafericitul mitropolit este obligat să fie celibatar și-mi era milă de el, când îl vedeam înconjurat de duduie elegante, care probabil veneau să-l smulgă de parale, chipurile dându-se drept nepoatele lui. Eu, de la un timp înclinam să bănuiesc că e ceva mai mult decât o relație de rubedenie la mijloc, fiindcă duduiele uneori își permiteau să-l netezească pe cap, pe barbă, chiar să se urce în brațele lui voluminoase. M-am împăcat atunci cu gândul că era și el om, avea instinct de bărbat, adică *puță*, că nimic ce e lumesc nu-i este străin... Într-o seară după o cină copioasă una dintre duduiele-nepoate a zăbovit în biroul preafericitului și fără să observe că eu lucram la canalizație l-a adus pînă la starea de a i se vedea slipii, apoi s-a despuiat, neavînd pe corpul de *Evă* măcar o *cordică* de acoperire și s-a băgat neobservată sub rasa lui, precum se ascunde de ploii un ciobănaș în colibă. M-am întrebat cuprins de naivitate ce avea ea de reparat acolo. Curiozitatea puțin mi s-a stins cînd peste vreo două zile am văzut într-un ziar de bulevard o poză a preafericitului Panteleimon deja stînd tolănit pe plaja de nisip galben pe malul mării, la Zatoca, alături de o altă domnișoară în costum de baie, admirînd largul azuriu unde înotau delfinii. În alt număr al aceluiasi ziar purtătorul de cuvînt al Mitropoliei Chișinăului și întregii Moldove dădea explicație că preafericitul e la odihnă cu o nepoată de la frate, iar cine dintre enoriași îndrăznește să gîndească altfel, va fi supus unui crud blestem de biserică.

Uneori conducerea mitropoliei mă delega la cîte un locaş sfînt unde apăreau probleme cu sistemul de canalizare, ştiind deja că numai eu sunt în stare să lichidez rapid defectele.

Nu ştiam că în toate localităţile fie cît de mici, chiar şi unde aproape lipsea populaţia, de răul emigrărilor, se deschid locaşuri sfînte. Biserici, precum am aflat, s-au deschis şi în majoritatea puşcăriilor din Moldova. Acolo puteai să te împărtăşeşti, să te cununi, iar dacă cineva îndrăznea să şi mai moară, neapărat asistat de *pîrnăiaşi*, i se cînta prohodul. Precum vă daţi bine seama, cu problema religioasă stăteam destul de bine. Asistînd înăuntrul locaşurilor, mă familiarizam cu tarifele stabilite de preoţi. Enoriaşii nici n-au simţit cînd popii le-au dat de înţeles că au trecut la economia de piaţă şi deja achitau taxe fixe pentru înmormîntări, cununii, botezuri, ridicări etc. Oricum o dădeai, fără aceste ritualuri nu puteai să treci. Se plodiseră o mulţime de feţe bisericeşti care au prefăcut religia în adevărat business. Într-o discuţie, unul din preoţi m-a convins că Dumnezeu undeva în Sfînta Scriptură vorbeşte despre păcatul capital al zgîrceniei omului, mai susţinînd ideea că după o perioadă de cel mult zece ani e nevoie ca defunctul să fie exhumat, să i se spele osemintele cu *agheasmă* şi să i se organizeze repetat înmormîntarea cu toate ritualurile creştineşti. Preoţii contemporani trebuie să fie prezenţi oriunde ca să întărească pilonii religiei. La o săr-bătoare militară capelanul cu un tandem de preoţi au stropit cu pămătufuri arsenalul de tancuri, tunuri, mitraliere, blagoslovind ca Domnul să ajute la nimicirea viitorilor duşmani.

Mă mîndream că profesia mea poate afla pe viu aceste lucruri, care pentru mulţi muritori să află în umbră. Mă îngrijora doar că spre deosebire de alte profesii ce progresează activ sub toate aspectele, meseria de vidanjour rămîne tot în umbră. Ce-i drept, se modernizează piesele, duritatea ţevilor, latrinele sunt spoite, în unele case bogate, poleite cu aur, în rest trebuia să muncesc cu mîinile înmănuşate prin fecale.

Într-o zi am aflat de la un coleg că pot recurge la nişte şiretlicuri pentru a evita legea şi a ieşi din cohorta vidanjourilor avînd posibilitatea de a emigra în străinătate. Un fost agent al securităţii ajunsese şeful secţiei de paşapoarte şi avea nevoie de serviciile mele: dacă îi voi desfunda canalizaţia la clădirea unde era amplasată organizaţia în cauză, mă va ajuta să-mi perfectez actele şi să obţin paşaportul multrîvnit. Era comunistul de ieri Viorel Ganaciuc,

maestru al sportului de clasă internațională la întrecere cu schiurile, un tip cîrlionțat, cu față tuciurie și ochi vigilenți care îl întîmpina pe fiecare solicitant de pașapoarte ca pe un veritabil dezertor, înclinat spre trădare de Patrie. Pe mine m-a întîlnit amabil, ieșindu-mi în întîmpinare cu tradiționalul salut „bună ziua!” Mi-a ascultat păsul, a ordonat subalternilor să mă asigure cu toate materialele ca să pot lichida mirosul urît ce domina din cauza defecțiunii. L-am rugat să mă ajute și el să plec clandestin în străinătate de îndată ce voi termina munca. Viorel Ganaciuc trecu imediat la procedura perfectării actelor mele în vederea obținerii pașaportului biometric.

Mi-a poruncit să mă dezbrac, explicîndu-mi că e nevoie să se convingă dacă corespund sexului masculin, greutateii, culorii ochilor, date necesare la completarea anchetei mele personale. După ce mi-a privit mîndrețea de mădular, zise că nu este suficient pentru perfectarea pașaportului.

– Tinere, dumneata trebuie să ne prezinți de la școala de lăcătușărie unde ai studiat un certificat care să confirme că ai trecut prin coridoarele acestei instituții, ca să-ți putem verifica cunoștințele în domeniul politicii interne și externe a statului! Stînd gol pușcă înaintea lui am prins a mă enerva, cînd el pe neașteptate mă întrebă ce atitudine am față de strategia creșterii porcilor, un mare procent de carne pe care Republica Moldova o livrează către Rusia.

– Voi răspunde la chestionar doar după ce îmi vei permite să-mi trag pantalonii, am răspuns timid, tremurînd de frig.

Sinceritatea mea nu l-a enervat pe demnitarul Ganaciuc. Îmi făcu semn să mă îmbrac, notă ceva în anchetă și îmi porunci cu voce gravă:

– Fă-ți lucrul cinstit ca să stopăm aerul viciat din clădire, iar ceea ce trebuie să faci tu la completarea anchetei o vor face subalternii mei. La muncă!

L-am crezut ca pe un fost comunist deștept de la Bortăreasa că munca mea va fi răsplătită, cu oferirea posibilității să ajung în putredul occident, precum ni-l etichetau la școală. Lucram repede și cu succes. Într-o zi el simți că m-am descurcat cu datoria mea și pentru curaj mi-am amintit zi cerea lui badea Aurel de la Ineasca:

„Nu te enerva, nu drăngăni din picioare și nu striga prin somn!”

Entuazimat că am depășit obstacolele și omul puterii mă va ajuta, m-am îmbrăcat frumos, m-am parfumat ca să miroase de la mine a lăcrămioare

și am intrat în cabinetul unde l-am surprins satisfăcut de confortul pe care i l-am creat. M-a invitat să iau loc în fața lui la masă și mi-a spus zîmbind:

– În privința ta am cugetat din tot coșul pieptului și am ajuns la următoarea concluzie: pînă una alta te văd ostașul de mîine al armatei naționale! Acolo te văd deocamdată. Pe urmă vă vom mai vedea. Dacă nu procedez în felul acesta cu tine, există riscul să fie destabilizată munca vidanșilor în dauna prieteniei dintre popoare.

Ascultînd cuvintele lui, pentru prima dată a început să-mi fie frică de viața în care am început să trăim. Mi s-a creat impresia că demnitarul Ganaciuc în pruncie a fost scăpat de maică-sa în scăldătoare. Îmi mai zise:

– Viața e plină de lucruri deșuchete, tinere! O să-ți aperi Patria ca un valoros vidanșor!

În prag apărură doi ofițeri de armată care fără a-mi da vreo explicație, mă conduseră la un centru medical ca să-mi fie verificată sănătatea.

Și iată-mă stînd pe o canapea dezbrăcat din nou pînă la piele, obligat de un bărbat în halat alb să închid ochii, să casc gura, să scot limba, apoi să strig cît mai tare, ca la incendiu „**Săriți, oameni buni!**”, să fac așezări, sculări. Alt medic, pentru a se convinge că nu am pneumonie – mi-a ordonat să joc pîntecele ca dansatoarele de buric la o petrecere turcească, să-mi tremur umerii cum joacă din aripi gînsacul după ce a călcat gîsca, să mișc energic degetele, ca și cum aş improviza cîntatul pe clapele pianului.

Scena semăna cu avertismentul unui alpinist ce avea de escaladat Everestul! Am exercitat supus comenzile și în sfîrșit am fost poftit să iau loc pe un scaun predestinat pentru femeile gravide, de același medic care mă întrebă dacă mi-i frică de fenomenele naturii, în special cînd tună și fulgeră ca în cele de urmă să descopăr adevăratul dedesubt al întrebării:

– Nu suferi de vreo boală care deocamdată nu poate fi depistată de aparate – dorința de trup de femeie?

Am răspuns, ducînd mîna dreaptă la gura deschisă a mare mirare.

– Aveți în vedere vreo boală venerică? Sunt încă *băiețel-clopoțel!* am recunoscut cu sinceritate. M-a ferit Dumnezeu!

– De unde știi? întrebă medicul nemulțumit. Încă nu există bărbat să se dea în lături de la vreo fustă, chiar dacă una din cele 10 porunci zice „*Să nu preacurvești!*„

– Țsta-i bun de cătănie! exclamă șeful comisiei. E sănătos tun ca junca-nul în *râncăluire*! Seamănă să fie îndrăzneț pe cîmpul de luptă.

Am ieșit afară ca plouat, deoarece am fost apreciat apt pentru serviciul militar, iar înrolarea era prevăzută pentru a doua zi. Sperasem că voi pleca, cu susținerea acestui neghiob de Viorel Ganaciuc, peste hotare, în Europa occidentală, ca să mă îmbogățesc cu talentul meu de a destupa canalizațiile, dar... Mă simțeam ca un cîine prins în lanț, pe lîngă care trece o *puiniță* și lui nu-i pică nimic. Nu aveam de ales. M-am amărit cumplit că plecarea mea în străinătate va trebui să mai aștepte. Nu-mi rămînea decît să-mi urez sănătate și curaj pentru a continua serviciul militar în interesul statului suveran și independent. Ajuns într-o unitate militară din stepa Bugeacului, abia am izbutit să îmbrac uniforma de soldat că s-a aflat deja că sunt vidanjour. Comandamentul m-a trimis de urgență să repar closetul unui general în retragere. Nu mi-a fost deloc peste mîină și experiența mea a înlăturat cît ai clipi defectul, alegîndu-mă cu mulțumiri din partea comandamentului.

– Băiatule! Ești o moșie de talent, m-a lăudat generalul. De tine oricînd și oriunde va fi nevoie!

Am înțeles că voi face milităria doi ani de zile la artilerie și nu mai pot să schimb nimic. În rîndurile armatei naționale am fost mai întîi soldat de rînd. Aflîndu-se că eram și muzicant, am fost inclus în orchestra regimentului. În primele zile printre cei treizeci de ostași ai plutonului am fost muștruluiți fără cruțare. Dimineața la careu le intonam soldaților marșul în timp ce defilau prin curtea asfaltată, apoi eram conduși într-o sală unde ni se preda istoria Moldovei, un fel de oră politică. Acest obiect ni-l preda Afa-nasie Zurgălău care pînă la înrolarea în armată și avansarea în grad de caporal fusese lector la o organizație sindicală sovietică. Era unicul subofițer capabil să predea disciplina în limba de stat. Ne lămurea că spiritul unui ostaș constă în primul rînd în pregătirea ideologică. Era dotat cu un vădit spirit patriotic.

– Burebista, cu oastea sa, înainta de se încăiera la Valul lui Traian cu armata lui Decebal! De unde nu se așteptau, apărură Ștefan cel Mare și le strigă: „Măi băieți, astîmpărați-vă, nu vă încăierați unii cu alții, căci suntem un neam. Împăcați-vă și luptați curajos împotriva turcilor și tătarilor! Unire, moldoveni! Trăiască națiunea!”

Flăcăii i-au dat ascultare și pășind din victorie în victorie i-au zdrobit pe dușmani! În unitate constă izbînda! Asta ne învață istoria noastră glorioasă pe care trebuie s-o știți, altfel nu veți deveni adevărați ostași ai Patriei.

La altă lecție, privindu-ne triumfător de la tribună, ne luă la întrebări:

– Voi știți de ce patria noastră se numește Moldova? După o adîncă pauză tot el răspunse: Înarmați-vă cu răbdare, cu stilouri și notați-vă în conspecte. Ștefan cel Mare avea o cățelandră pe nume **Molda**. În una din zile ea a băut apă dintr-un bulhac și... a murit! Domnitorul a deplîns-o cu jale și după ce a îngropat-o la Putna, le-a declarat oștenilor săi: „De azi înainte acest pămînt se va numi **Moldova!**”

La altă lecție de patriotism ne întrebă parcă încercîndu-ne de minte:

– Știți voi de ce s-a mîniat domnitorul Ștefan cel Mare la Soro-ca?

– A băut și el apă din Nistru? dădu să ghicească un ostaș.

– Nu, zise profesorul și făcu o pauză înțeleaptă.

Înșușeam pas cu pas file necunoscute de istorie a meleagului natal, ascultînd mai departe.

– Marele Voievod, își relua discursul profesorul ținîndu-se cu ambele mîini de catedră, a sosit la Soro-ca să ia în primire noua cetate după ce au construit-o genovezii. Panglica roșie era întinsă, orchestra intona marșuri de slavă, garda de onoare stătea cu automatele *Kalașnikov* la umăr și în vreme ce toată lumea îl saluta pe Voievod, care pînă la acea vreme cîștigase peste 40 de bătălii, se descoperi că fortăreața nu are toaletă, iar țiganii furaseră în ajun rezerva de potcoave pentru cai din visteria statului! Ce mai supărare la Soro-ca! Au fost chemați lăcătușii și li s-a tras un perdaf zdravăn! Potcovari au fost chemați din Crimeea, pentru ca ucrainenii să ne restabilească rezerva furată. Voievodul s-a calmat cîne cînește, cînd i s-a raportat că s-a procedat special în felul acesta pentru ca în toiul luptelor ce vor avea loc dușmanul să-și facă nevoile prin buruieni și nicidecum cucerind cetatea. Abia după această lămurire marele Voievod dădu comandă să fie luată cetatea în primire!

Eram mîndru că profesorul a menționat în discursul său că istoria toaletelor răzbește din adîncul veacurilor. Un nou amic se dovedi a fi capelanul unității care se folosea de serviciile mele mai ales în zilele cînd ofițerii își primeau solda.

Serviciul militar avea un caracter de rutină indiferent de condițiile climaterice, fie ploaie, fie ninsoare. În armata națională majoritatea cadrelor

de ofițeri erau veniți din cea sovietică cu mentalitatea de armată victorioasă căreia nu-i este teamă nici de naiba.

Pe mine chiar din primele zile ofițerii mă considerară adevărat apărător al Patriei. Cu ceilalți recruți, în special când ieșeam pe câmpul de instrucție, ofițerii se comportau sever, ca și cum ar fi fost niște recidiviști. Comandamentul era obligat prin lege să dea comenzile în limba de stat, dar din lipsă de cadre majoritatea aveau loc pe vechi. Locotenentul Urumbek Tuleaievi, originar din Uzbechistan, aderase la armata constituțională a Moldovei. Cu fața întunecată ca de indian ni se adresa în limba pe care o știa:

– *Смирно, блядь! На право,нахуй! Бегом марш в атаку, сволочи!*

Ne-am supus și la comanda lui am alergat cu toții prin câmpia crescută cu tîrtani, ciritei, ciulini și cornuți, imitînd atacul asupra inamicului cu strigăte „*Ura!*”, deși nu vedeam pe nimeni în față. Reveniram la locul de unde pornisem în goană. Aici ne aștepta același ofițer cu buza lată, șuierînd dintr-un țuruiac din lut ars, ceea ce însemna să alergăm și mai iute. Cînd ne-am oprit, eram ghioalcă, însă el ne ordonă să înhățăm de pe un stand cîte o grenadă de lemn și s-o aruncăm cît mai departe, în direcția unde chipurile se află dușmanul, apoi de pe alt stand să înșfăcăm niște arme-automat butaforii și să ne prefacem că efectuăm tragerea în aceeași direcție. Într-un sfîrșit, după ce improvizam atacul de război, pierdeam o groază de vreme căutând prin ierbele înalte grenadele ca deopotrivă cu armele-automat să le depozitam pe scîndurile de unde le luasem. În timp ce ostașii ziceau că-i o bătaie de joc la mijloc, locotenentul uzbek le aduse la cunoștință că dînsul execută ordinul ministrului de război al Moldovei, care cheamă de la toate tribunele oficiale întărirea scutului de securitate a țării! Cine nu execută ordinul, va fi acuzat de înaltă trădare! Unire, moldoveni!

Poate aș fi încercat să polemizez cu locotenentul, dacă nu eram chemat urgent de pe câmpul de instrucție. Veni după mine o mașină blindată și pes te o oră stăteam în poziție de drepti în cabinetul generalului Ostap Gladîș, un tip mustăcios, originar de la nordul republicii, îngîmfat și arogant. În încăperea stăruia liniștea. Se auzea doar ticăitul ceasornicului de pe perete, deasupra căruia se înălța portretul președintelui țării, înfășurat cu un prosop cu care se leagă nunul mare la nunțile moldovenești. Generalul mi-a spus din capul locului că președintele e pămînteanul lui și sunt chemați de a crea și a cimenta statul Republica Moldova. Nu pricepeam pentru ce am fost chemat dar am

luat o ținută docilă să ascult orice ordin. Cu părul pieptănat peste cap, de la care aducea a butoi de cabernet, generalul udă liniștit florile din vazoanele așezate pe pervazuri, apoi își aprinse o țigară, pufăind în rotocoale, și zise:

– Din dosarul tău am aflat că ești specialist în canalizare și muzicant. Muzica mai puțin mă interesează, dar *vidanjoria* îmi este pe plac! Stă mereu la straja interesului țării!

– Să trăiți! am răspuns ca la raport.

– Ei vezi... Credeai că n-o să ne intereseze meseria ta!

– Sunt gata să contribui la întărirea scutului de apărare a țării! am raportat. Generalul își puse mîna dreaptă streășină la ochi, ca să verifice încă o dată cine sunt și după o clipă de tăcere apăsă pe un butonaș din colțul mesei. Imediat în birou intră un căpitan cu privirea severă.

– Ordonăți! zise ofițerul, ducînd mîna la chipiu.

– Îl iei în oblăduirea ta, căpitane! Să fie ordine, ia-o la trap!

Căpitanul îmi făcu semn să-l urmez. M-am pomenit într-un șopron pe pereții căruia atîrnau felurite scule, instrumente de vidanjorie, iar de-a lungul încăperii materiale de construcție.

– Ai fericita onoare de a-ți apăra Patria în anturajul personal al generalu lui, îmi explică ofițerul. Fii mîndru! Generalul are bucătar, croitor, grădinar, frizer personal, iar specialist ca tine încă nu. A fost unul, dar s-a bețivănit și a pierdut statutul de încredere. O să îndeplinești ordinele directe ale generalului, la sfîrșitul serviciului te vei alege cu diplomă de laudă și avansat în grad de efreitor. Înțelesu-m-ai?!

– Înțeles! La datorie! am răspuns ostășește.

– Iat-așa! Și să știi că ordinele nu se discută, ci se execută!

Din acea clipă am devenit un apropiat al curții generalului Ostap Gladîș. Avea mulți amici, era bărbat divorțat, deseori îl alinau dudu focalizate ca și pe preafecitul mitropolit. La el în vizită venea șeful militar din Transnistria și stăteau la taifas cu generalii din Moscova cum să întărească forțele armate ale tînărului stat. În ajunul zilelor, cînd sosea delegația militarilor ruși, ostașii moldoveni se aflau în alertă. Făceau ordine în cazărmi, curățenie în curte, văruiiau bordurile, tulpinile copacilor. În una din zile sosi din Rusia cu elicopterul un musafir special ca să se băiască la saună împreună cu generalul Gladîș la care au participat duduiele, folosind mult alcool. Sindrofia a durat pînă după miezul nopții, cînd *venitului* din Moscova i se puse

pe inimă după care fu internat la spital. Mai să izbucnească un conflict armat între Moldova și Rusia. După intervenția serviciilor de contraspionaj din capitala imperiului semenul a fost salvat. Generalul Ostap Gladîș a fost decorat cu medalia Prietenia popoarelor. Adevărul e că după ce a avut loc tristul eveniment, nu se mai organizau întâlnirile militarilor la saună.

Fusesem cazat într-o cameră de unul sigur, vedeam tot ce se petrece în anturajul comandantului de unitate.

Ofițerul de rang înalt locuia într-o casă impozantă pe care soldații o îngrijeau zilnic. În vecinătate își ridicaseră adevărate castele foști și actuali miniștri, deputați de toate nivelurile, autorități criminale și procurori. Eram chemat în fiecare zi la construcții și de fiecare dată mă însoțea căpitanul, ordonanța generalului care îmi dădea zor cu cu voce duioasă:

– *Маслечка! Во имя Родины ты должен бесприкословно вычистить туалеты добросовестно и качественно. Наша Родина нуждается в безопасности иначе я тебя изуродую как Бог черепуху!* Apoi mă privea cu blîndețe și aceeași duioșie, știind că voi face lucru bun pentru care nu va roși. Îar cînd prin preajmă nu era niciun străin, mi se destăinuia în șoaptă:

– Sînt și eu moldovan, dar ar fi mai bine ca despre-acest lucru să nu știe nimeni.

Firește, eram subaltern docil și îi îndeplineam toate ordinele. Căpitanul îmi amintea mereu că vidanjoria mea e de real folos apărării intereselor Patriei. Mă uimea numărul impunător de genereali gradați ce se înmulțea cu fiecare zi. Concluzia o făceam după numărul de case din sector ce creștea văzînd cu ochii și mă indispuneam că era mult de lucru, iar eu sunt unicul specialist valoros. Munca nu mi se remunera, desfundam canalizațiile pe daiboj! Căpitanul, ordonanța generalului Ostap Gladîș mă purta zilnic pe la obiectele de construcție și mă supraveghea să-mi îndeplinesc conștiincios obligațiunile. Am observat că acestui căpitan pe lîngă meteahna de a avea cădere liberă în pahar îi mai plăceau duduiele Bugeacului. Într-o zi am venit cu el de la Congaz să reparăm toaletele bașcanului. Pentru prima dată în activitatea mea mi s-a pus condiția: să termin reparația într-o zi. Altfel se va demonstra că moldovenii le vor găgăuzilor numai răul și regiunea va pune problema creării unui nou stat pe harta mapamondului și separării lui de Chișinău. Pentru această operație de importanță statală am fost călăuzit de căpitan în persoană. Stătea la telefon și îi raporta generalului Ostap

Gladîș despre mersul lucrului, iar eu munceam enervat, pentru că unii fac murdărie, iar eu trebuie să-i slugăresc. Peste o jumătate de zi am lichidat defectiunea și conducerea Găgăuziei în loc să-mi mulțumească mă trimise la Congaz unde din aceeași cauză se răsculasera babele cu predestinație specială, în limbajul localnicilor **бабы быстрого реагирования!** M-am descurcat și acolo. Toată lumea era satisfăcută, pentru care elita găgăuzilor, împreună cu adepții ei a demonstrat genul lor de ospitalitate. Mi-au organizat un banchet la o vilă de pe malul iazului. Venise și mult tineret să se distreze la Gagauzland. Una dintre fetișcane puse ochiul pe mine și declară:

– Legendarul popor găgăuz este ferm! Dacă armata națională nu avea acest vidanjor, și arată cu mîna în direcția mea, moldovenii cu toată conducerea lor aveau să doarmă azi împreună cu lupii Bugeacului.

– În această situație armata a demonstrat că e capabilă să ne vină oricînd în ajutor frățesc, interveni în discuție altă fetișcană, mijindu-și ochii și dînd de înțeles că ne putem aștepta la *un sex terorist, cu luare de ostateci!*

– Acoperișul lor e mafia de însemnătate locală! iarăși îmi șopti la ureche căpitanul. Generalul e plecat la vînătoare de iepuri, iar noi trebuie să terminăm cît mai curînd.

Aflat în cîmpia Bugeacului, ca fiu al gliei de la Ineasca, am terminat toată munca chiar a doua zi și ne-am întors în unitate.

Armata mi se părea plicticoasă și am început iarăși să visez că odată cu încheierea serviciului militar voi pleca la munci peste hotare. Bucuros că am scăpat de corvoada din Găgăuzia și am mai potolit spiritele de acolo, ca populația să nu se mai frăsuie chiar așa de tare pe moldoveni. A doua zi am fost scos solemn în fața regimentului, generalul Ostap Gladîș, întors de la vînătoare, mi-a mulțumit și mi-a conferit gradul de frunză.

Pe mine însă toate acestea mă lăsau rece. Speram să treacă mai repede timpul. Descopeream că armata nu e de mine. Viitorul de mîine mă ade-menea și mare îmi fu bucuria cînd într-o dimineață de toamnă am fost anunțat de către comenduire că sunt supus demobilizării. Generalul Ostap Gladîș mai dori să muncesc la casa unei amante de-a lui, dar deja nu mă mai putea ține nimic și am plecat plin de optimism la Ineasca mea natală.

– Teti, dar ce este democrația?

– Este-atunci cînd lucrează piața centrală. O piață mică este democrația! Umblînd prin piață, omul se deșteaptă. Un țigan, fără a aduce marfa de unde ar fi ea ca s-o vîndă, nu poate să poarte numele de țigan!

– Dar dacă nu am avea unde duce cele ciordite, s-ar putea socoti că sunt încălcate drepturile omului? stăruia să afle Cepurel părerea unchiului.

– S-ar începe protestele și demonstrațiile, iar noi, țiganii, vom cere independență, să ni se dea măcar o chișcăturică de pămînt, dar al nostru să fie, așa cum li s-a dat găgăuzilor, bulgarilor. Cu ce suntem noi mai răi? La urma urmei, și țiganii pot deveni deputați, miniștri și tanchiști ca de pe tancurile rusești să atacăm Chișinăul!

– Dacă va veni vorba să apărăm democrația, te asigur că fiecare țigan în parte e gata să acopere cu pieptul orice ambrazură de unde va bate vreo mitralieră inamică.

– Să se știe despre aspirațiile noastre pînă și la Consiliul de securitate al ONU!

– În cele din urmă o să biruim, zise gînditor bătrînul Ștefanache. Nimeni să nu se pună în poară cu democrația noastră.

Privindu-mă în oglindă cît de frumos sunt, cu epoleți de frunză în rezervă, m-am pornit demobilizat spre casă. Am călătorit cu un autobuz care părea că brăzdează colbul rutei Cahul-Chișinău. La volan stătea un șofer sfrijit că puteai să-i numeri venele la gît, cu mustăți încovoiate și ochi de vultur. Fluiera melodii săltărețe. În salon era puțină lume și mi-a atras atenția o tipă îmbrobodită, cu ochelari de soare și parcă întrecîndu-se la fluiert cu el. Presupusei că e fiica șoferului. Smolită, cu două gîte lungi pe jumătate ascunse sub broboadă, înclinam să cred ceva despre vîrsta ei. Somțeam că i-am trezit interesul, căci tot încerca să lege capăt de vorbă cu mine, ca și cum era fată mare și se dorea măgulită cu atenție. Am aflat că a absolvit colegiul culinar și intenționează să se angajeze bucătăreasă la o cantină din preajma cimitirului central din Chișinău, acolo unde mereu se organizează mesele de pomenire

ale decedaților, deși mâinile ei fine cu degete inelate și manichiură îmi trezeau dubii că spune adevărul. Când aproape de capitală șoferul încetă fluieratul, ci numai miorcăia, fata la fel de vesel și curioasă îl întrebă pe ostașul de ieri:

– Te **gîdili** când o domnișoară te-atinge?

– Nu știu, am încercat a-i răspunde.

– Ești dintre cei nesărutați...

M-ă privi atentă după ce își scoase ochelarii întunecați și înainte de a coborî în autogară îmi întinse tovarășește mîna și se recomandă:

– Am nevoie acum de tine... Mă numesc *Gafița Delapurcica*.

Am ajutat-o să-i duc valiza pînă în vecinătatea cimitirului de pe strada Doina, unde după ce făcusem cale lungă cu troleibuzul mi-a spus că trebuie să coborîm împreună. Avea nevoie s-o conduc pînă la gazdă.

Băiat cuminte, cum am fost întotdeauna nu i-am refuzat. O furam cu privirea și mi se părea cam îndoielnic numele ei de familie și dorința ei de a o urma la locul unde stătea la gazdă.

– Numele meu l-am împrumutat de la părinți, îmi zise ghicindu-mi parcă umbra de curiozitate. Nici poreclă nu e măcar, a adăugat ea cînd ne-am oprit la poarta încrustată cu cocoșei de metal a unei case la sol cu două nivele.

Nici n-am observat cînd afară se făcu întuneric. I-am lăsat valiza și am vrut să plec. Dar unde să plec, dacă ziua se sfîrșea și spre Ineasca nu mai circula nici un mijloc de transport?

– Voi fi nevoit să dorm la gară pînă a doua zi dimineată.

– Eu nu-ți permit, zise femeia și mă duse într-o cameră semiobscură. Rămîi pe noapte. Loc este destul.

În următoarea clipă am înțeles că zicala populară prietenul bun la nevoie se cunoaște funcționează. M-am lăsat convins, mai ales că am înțeles că ea m-a adus chiar la casa ei. Deodată hotărî să se destăinuie, fără ocolișuri. Mi-a povestit că-i în derută. Soțul ei este fugar de cîteva luni. Pe lîngă casa asta cu două nivele, mai trebuie să supravegheze altele două în partea de jos a orașului.

– Este învinuit pe nedrept. E o comandă politică, zise ea. Cînd a avut dînsul timp să fure atîta? Învinuirea este o pură minciună! Toată averea noastră am adunat-o cu ajutorul pensiei bunicilor. Rușine tuturor celor cocoțați la conducere!

Aflam că este soția unui procuror aflat în dizgrație, învinuit de corupție pasivă. El a fost nevoit să plece peste hotare, căci acolo poate să se salveze, iar dînsa se usucă de dorul lui. Cînd se va termina toată situația aceasta de coșmar Cel de Sus știe, dar ea nu mai rezistă.

Ascultîndu-i destăinuirea, situația părea să ia altă întorsătură. După ce avu grijă să cinăm în acel iatac confortabil cu luminile stinse, Gafița în sfîrșit își scoase ochelarii și broboada de pe ochi. Mi se păru că seamănă cu *bătrîna* de pe pînza lui Rembrandt ce atîrna pe peretele încăperii. M-a servit cu un păhărel de băutură dintr-o sticlă scumpă adusă din frigider. Foarte curînd mi s-a schimbat dispoziția după ce ea mă sili să mai servesc un pahar, apoi încă unul. Am aflat că *Gafița Delapurcica* fusese la sudul Moldovei să caute bărbat, dar nu l-a găsit. Mi-a spus fără să o întreb că în timp ce soțul ei se ascunde de justiție, ea nu poate să trăiască fără mîngîiere. La piața din Cahul cică există un bărbat care urcă zilnic pe un postament și strigă să-l audă toți: „*Femeilor, mă vînd!*”, dar a călătorit degeaba. S-a întors păgubașă și de-aceea șuiera dejnădăjduită în autobuz, la întoarcere:

– Poate va trebui să-l căutați mai bine, am zis.

– L-a luat alta. Am întîrziat. Însă mă bucur că te-am întîlnit pe tine, proaspăt demobilizat. Prinse a vorbi în șoaptă și a se apropia de mine: să mergem în camera iubirii.

Mă luă de mîna și ne ridicarăm la nivelul doi într-o cameră largă cu un divan mare desfăcut la mijloc. Mi-au atras atenția multiplele poze pe pereți cu diferite configurații de corpuri goale de bărbați și femei.

– Parcă suntem într-un muzeu, am zis, dar Gafița îmbracă imediat un hălățel aproape transparent și-mi explică:

– Sunt imagini din *Kamasutra*. Prezintă filozofia vieții în general, de la spiritual la carnal, redau concepția hindusă veche de zeci de secole, putând fi asociată cu ceea ce în zilele noastre numim „tratată de sexologie”. În următoarele clipe începură să-i scînteieze ochii, îi șterse cu o batistă și adăugă: Oare nu e demnă Gafița Delapurcică, uitată și singuratică, de un pic de mîngîiere, de o noapte africană cu un ostaș al arametei naționale?

M-am fîstîcit, însă în clipa următoare m-am pomenit dezbrăcat în fața ei. Nici n-am apucat să mă împotrivesc că ea m-a înhățat *strămeleagul* ca un baros, m-a silit să urc pe un stativ cu roțile și a prins a mă plimba prin toată încăperea. Băutura ce o folosisem amîndoi servise ca un fel de afrodisiac.

Am încetat să mă împotrivesc și după o mică plimbare haotică, ea strigă ca o smintită: *Să moară toți dușmanii din Parlament! „Fii haiduc! Bate dibaci toba, bate, nu te reține... Mai profund! Mai profund!”*

Pomenit prăvălit în așternut, Gafița se năpusti asupra mea ca o lupoaică. Iar eu, recunosc, șocat de întîmplare, m-am simțit magnetizat, ademenit, atras în toate pozițiile *kamasutrei* pe care le însușeam din mers la îndemnul dîrz al soției procurorului aflat în dizgrație:

– Muncește! Fii hărnicuț mititelul mamei!

Avînd puterea unui juncan, dar nefiind niciodată bărbatul unei femei, debutul meu a durat o noapte întreagă. Pricepusem că eram în captivitate, sigur că salvarea mea poate să fie doar o evadare. Gafița însă nu mă slăbea nici o țîră. Nu o obosea nici ora tîrzie a nopții, nici faptul că eu mă dovedisem a fi băiețel-clopoțel, nedeprins cu asemenea necăjeală pe care nu o avusesem, nici în cele mai istovitoare momente ale muncii de vidanjour. Dar nu aș fi fost eu ineștean, dacă nu găseam ieșire din situație. Cînd se luminează de ziuă, m-am prefăcut că vreau la baie și profitînd de geamul deschis de-acolo, în lătratul cînilor, mi-am dat drumul în curte, am sărit ca un atlet de performanță peste gard și m-am oprit tocmai la o margine de cimitir. Eram bleașcă de sudoare, dar mă străduiam să mă liniștesc pitit între niște tufe de ciritei. Recunosc că am fugit din impreriul unor îmbrățișări, dar altă soluție nu aveam. În acel loc unde alergasem n-avea nimeni să mă pîrască și cînd se făcu ziuă de-a binelea, am venit cu troleibuzul la gara de călători. Așa am scăpat de femeia focoasă, de ora primelor iubiri în stilul *kamasutrei*. Mama în copilărie mi-a spus că omul pe parcursul vieții are de înfruntat mai multe cumpene și eu socoteam că prima din aceste încercări peste care continuă destinul au fost chinurile sentimentale ale unei femei ocazionale, care era soția unui procuror aflat în dizgrație.

Voiam să ajung mai degrabă acasă, să-mi văd părinții și, cu acte în regulă să plec peste hotare. Eram conștient că foarte curînd o să-mi schimb locul de muncă și că în viitorul apropiat mă așteaptă alte meleaguri cu alte persoane mai bune și mai nobile, iar vocea lăuntrică îmi amintea de îndemnul lui badea Aurel:

– ***Nu te enerva, nu drăngăni din picioare și nu striga prin somn!***

Deocamdată vremea zăbovea, se topea pe cadranele ceasornicelor, dar nu semăna a fi o glumă despre viitoarea mea plecare chiar dacă încă nu mă

întîlnisem cu părinții, rudele apropiate și prietenii, fiind convins că merg la vatra unde nicidecum nu se potrivea zicala: ***Dumnezeu face casa, iar Dracul aduce musafiri!***

Satul meu e cel mai frumos, cel mai pitoresc și drag din lume. Din Moldova la fel. Cine nu este de acord cu mine și dorește să schimbe cumva situația poate să pretindă că satul lui e la fel de fermecător și interesant, doar că după Ineasca mea căruia mă dedic cu trup și suflet.

În acea clipă atîta mi-am dorit să fac pentru ea și atîtea reușisem.

Pînă a-mi lua zborul în străinătate, am trecut pe la magazinul din sat, la vîmnzătorul *Virgil Sajin*, poreclit ***broscoi***. Fost comunist, prin disciplină sa era zilnic la serviciu, în slujba sătenilor, totodată vînzînd vin, la litru. Era din cale-afară de supărăcios și se îmbufna. Dacă cineva îndrăznea să-l ase-mene cu Isus Hristos care făcea din apă vin, iar el din vin apă, lua foc.

I se compusese ***Marșul lui Virgil*** care-l cîntau uneori mușteriii:

Iar la magazinul nostru

Unde ocăiesc broscoi

Parcă-i într-o stufărie

Virgil vinde vin de soi!

De fiecare dată cînd auzea cîntecul devenea ***stacojiu***:

– Iar îşi bat joc de comuniști!

La magazin lucra împreună cu soția și două fiice zvăpăiate, topline leneșe și curve patentate. Virgil se mîndrea cu ele. Le lăuda că sunt frumoase, *ca nemțoaicele*, ele din cînd în cînd îl ajutau să vîndă la tejea. Cea mai mare, după ce elibera marfa cumpărătorului, mai în glumă mai în serios, cerea să achite:

– Vă costă trei ruble și zece copeici, cu tot cu *amăgeală*!

Îmi plăcea mezina lui Lilica, mi se părea mai corectă, dar taică-său, observînd că încerc a-i face curte, mă preveni:

– Ești încă mititel pentru puștoaica mea! Deocamdată te poți uita la ea numai ca la televizor!

Cuvintele lui nea Virgil aveau greutate, deoarece era știut că la mînie pune mîna pe ***ghiră***, greutatea de la cîntar.

Cunoșteam năravurile lui. Mi-amintesc cînd, împreună cu prietenul de copilărie *Vologhea lui moș Agace Tîrsînă*, i-am cerut să ne vîndă cîte un broscoi, o simplă jucărie de la vitrină, se enervă, puse mîna pe una din greutăți și se îndirji furios:

– Liturghia, precistania, răsdumnezeii și apostolii cui vă are...Iar vă bateți joc de un comunist cinstit cu stagiul de 30 de ani!

Avem părerea că mînia lui era indignarea unui individ căruia iată-iață i se va face o *dismă* cu ace de patefon!

Acum, după ce mă mai maturizasem, îl vizitam și voiam să aflu ce mai face *Lilica*, mezina? Îmi aminteam de aventura cu *Gafița Delapurcica* care era oleacă mai în vîrstă decît mama mea și credeam că fiica lui Virgil, de-o seamă cu mine, o să-mi dăruiască un început al poveștii de dragoste....

Curiozitatea îmi scăzu cînd nea Virgil mă făcu să-mi retrag imediat pornirile în căutarea unei aventuri de amor în altă parte:

– E sănătoasă nemțoaica mea, zise pe un ton ce mi se păru mai blajin. A luat drumul surorii mai mari. Oleacă-i gravidă, deși nu se știe de la cine. Și el mă asigură: Deocamdată nu știm cine e viitorul tată al copilului, dar suntem pe cale de-a afla...

Vestea m-a surprins și am înțeles că trebuie să-mi caut de treabă în drumurile mele pînă se vor limpezi unele lucruri legate de biografia mezinei lui Virgil.

– *Teti, de cînd e lumea, țigani stau la straja oamenilor, prezicîndu-le viitorul?*

– *Așa e, nepoate! Muncim, contribuind cu vrăjitoarele și prezicătoarele în interesul tuturor pe întreg mapamondul. Fără prezicerea viitorului, oamenii nu pot să se astîmpere și caută sprijin în ajutoare la țigani! Să trăim cu viitorul în preajma corturilor din șatră!*

– *Așa e, teti! Din gura matală iese numai adevărul, dar... deocamdată e prezentul și eu, să am iertare, dar mă scăp ca orice om normal... Și vreau la **umblătoare!***

– *Apoi, nepoate, nu mai zăbovi, căci cînd te-apucă pîntecele trebuie să fugi ca fulgerul și să răzbați ca trăsnetul!.. Deviza noastră să se conducă de ceea ce a spus un țigan înțelept în vremurile antice:*

– *Am venit, am văzut, ne-am cuferit!*

– *Chiar acum fug, teti, căci mă scăp în fața zilei de mîine.*

– *Bine, nepoate, dă-i pîntenii, șparlește-o cît e lucru cu cînstel!.. Săraci să fim, dar bani s-avem!..*

Sfîrșitul părții întii

Iulie 2025

ARABESC

(un coleg de facultate)

Să fii admis la facultatea de Drept nu era lucru ușor. Privilegii li se acordau celor cu stagiu de muncă și membrilor partidului comunist. El deveni student abia după ce lucră un an la ferma de porci și tot acolo fu primit în rîndurile pcus.

La facultate în rubrica personală de naționalitate scris: moldovean. Făcea parte din clasa țărănească, se socotea că are o biografie bună și fu ales **partorg** în grupa academică. Colocviurile și examenele le dădea în afara orelor, după ce le susțineau ceilalți colegi, motivînd că e supraîncărcat cu activități de interes *partinic*.

Absolvind facultatea deveni funcționar de rang înalt și în fișa personală scris deja că este bulgar de etnie. Colegii îl dădeau drept exemplu și se mirau de progresele lui, bănuind că are legături cu serviciile *kagebiste*, iar fratele său demult ocupa un post de demnitar comunist de prim rang. Aflîndu-se în organizația de partid unde se luau deciziile, acapără aproape un hectar de pămînt în centrul orașului, își construiește un adevărat castel cu clădiri auxiliare, garaj pentru automobilul lui și al soției, cu o piscină înconjurată cu *chez-longuri* în curte.

La o întîlnire cu absolvenții, își invită colegii de facultate în ospetie. Mulți sosiră din raioanele îndepărtate unde locuiau toată viața, curioși să-l vadă după mulți ani de la absolvirea facultății. Vizita aceea a fost o adevărată excursie într-un muzeu sub cerul liber. Pe clădirea somptuoasă a casei erau arborate drapelul orașului, țării și cel al Uniunii Europene. Îi purtă pe colegi prin toată casa, arătîndu-le cele două saune, dormitoarele pe pereții cărora atîrnau portretele soției, copiilor și al lui în costum de *general*, apoi toaletele ce străluceau de curățenia pe care o făcea o dereticătoare angajată. Îi conduse și în beci să se laude cu mulțimea de *borcane* aranjate pe polițe, sticle de vin și coniac de colecție, precum și butoaie cu vin alb și chihlimbariu. Îi purtă pe lîngă aceste mostre fără a-i servi cu un păhărel... Apoi îi invită să meargă la cafeneaua de elită pe care o avea în proprietate, îndemnîndu-i să servească tot ce le dorește sufletul la o *masă suedeză*, dar

fiecare să achite din buzunarul lui. După aceea, colegul îi duse cu microbuzul la cimitirul central, unde pe aleea principală le arătă *cavoul de familie...*

Au comemorat mormintele altor colegi, de-acum decedați, și o sfârșiră pe la chindii. La ieșirea din cimitir, colegul îi privi autoritar, le aminti că în curând va atinge o vîrstă rotundă și-i invită să celebreze împreună aniversarea lui.

Colegii fură de acord și multă vreme se aflară sub impresia bogăției colegului, deși își dădeau bine seama că e agonisită pe cale ilicită. Toți erau la curent că are legături cu lumea interlopă, iar ca să-i rezolve cuiva vreo problemă i se dădea o șpagă inimaginabilă. Se zicea că dînsul număra banii nu în numerar, ci... în kilometri. În ultima perioadă în fișa personală menționa că face parte din slăvitul neam al găgăuzilor.

În ziua cînd trebuiau să plece să-l sărbătorească s-au adunat cu toții în preajma monumentului lui *Aleksandr Pușkin* din Grădina Publică. Trăiau cu emoția că și colegul lor, omagiatul, curînd va avea instalat bustul pe Aleea Clasicilor. Era vorba doar de trecerea timpului... Fiecare îi pregăti cîte un cadou. Unul mai talentat îi compuse un poem și un cîntec ce-l ridicau în slăvi, vezi bine, ocupa cea mai înaltă treaptă birocratică din municipalitate!

Tocmai cînd dădură să plece la casa sărbătoritului, răsună un apel telefonic. Soția îi anunța cu voce calmă că omagiatul pleacă la o pensiune, departe de oraș și nu-i poate primi. Le urează tuturor sănătate și multe bucurii!

În acea zi colegii se plimbară pe străzile orașului, amintindu-și de anii studenției, de profesorii, unii dintre care demult nu mai erau în viață, de colegul care la vîrsta lui a reușit să se *pricopsească* cu o avere de invidiat și cu succese remarcabile în ierarhia profesională.

... Peste un an, în ajunul zilei de naștere a colegului prosper răsună din nou un apel telefonic. Soția lui îi anunța cu voce gătuită și îndurerată că soțul s-a înecat cu un os și nu a putut fi salvat.

Veniră la înmormîntare cu toții. Cortegiul funerar al colegului, cu jerbe de flori și coroane, a fost petrecut spre groapă cu muzică, Un corp de militari cu automatele a tras cîteva rafale spre țăriile cerului împestrițat de ciori cronicăitoare.

PARMINA

Absolvi liceul și plecă la Moscova să facă ceva bani. Plecă la îndemnul verișoarelor, care lucrau în capitala rusă și câștigau bine. I se garantă un loc temporar de muncă, oferindu-i-se ocazia să-și continue mai apoi studiile la Iași.

Parmina, așa o numise mamă-sa care concubinase cu un *tadgic* din orașul *Culob* și se pozase cu ea la Ineasca, nu l-a cunoscut pe taică-său, nu s-a păstrat de la el nici o fotografie și nu cunoștea despre el nimic. Mamă-sa decedase de tânără. A fost crescută de bunica, o femeie severă, dar care dorea ca nepoata să învețe carte. Nu s-a împotrivit, când ea s-a decis să muncească la negru tocmai la Moscova. Lucra dereticatoare la o companie prestigioasă, situată într-o clădire zgîrie-nori de pe malul râului, chiar în centrul orașului. Făcea ordine pe coridoarele de la etajul unde se afla administrația. Nu trecu nici o săptămână și se obișnuie mergînd sigură la serviciu.

Lucra ca o *furnicuță*, prevenită că la etajul ce-l îngrijea se află biroul șefului, un evreu cărunț, mereu îmbrăcat îngrijit. Era unica persoană care se reținea la serviciu pînă tîrziu. Uneori îl vizita soția, o femeie mai tînră decît el, cu părul lung, crețos, cu două fiice gemene aproximativ de vîrsta Parminei, purtînd haine scumpe, și plecau împreună acasă. Atmosfera de lux, cu lumini de diferite culori și cabinete spațioase ce se despărțeau prin pereți de sticlă și perdele bogate, o frapa. Înainte de a pleca acasă soția șefului uneori se așeza în fața unui pian alb ca zăpada și cînta cîteva serenade de **Shubert**, acompaniată de vocile pițigăiate ale fiicelor.

Parmina admira asemenea lucruri bogate, sperînd că în scurta ei aflare de două luni va avea ce să povestească acasă. În clipele de răgaz își strecura pe furîș privirea prin biroului spațios al șefului, asemănător unui muzeu, cu tablouri pe pereți și sculpturi. În afară de pian prin colțuri mai stăteau vase mari de cristal cu flori vii, pe care avea datoria să le înprospăteze zilnic. Conștientiza distanța uriașă dintre oamenii bogați și ea, o simplă dereticătoare, care doar cu cîteva luni în urmă atinsese majoratul. Cozile ei negre, legate cu fundiță, și fața pistruiată o mențineau pe unda copilăriei. I se părea că este mereu neobservată, că nimeni nu o ia în seamă și mobilierul greu, frumos încrustat sunt mai importante decît prezența ei.

Pe șef îl întâlneai de câteva ori, își încrucișară privirile și de fiecare dată roșea, făcând să-i dispară pistruii de pe obraji. Cunoștea slab rusa și când patronul într-o seară imită o ușoară plecăciune în partea ei și-i vorbi ceva, nu înțelese nimic, pricepu doar că o salută. De atunci se străduia să nu-i mai apară în cale când i se auzeau pașii domoli. În orele târzii Parmina, după ce schimba florile în vazoane, rămânea față în față cu singurătatea, oftând ușor cum decurge viața unor oameni, străină ei...

Era sezon canicular și în una din seri veni soția, împreună cu ficele, stătură la o masă improvizată, apoi își luară rămas bun de la șef pentru a pleca la

plaja franceză *Nisa*. Pe masă au rămas sticle deschise cu șampanie și cutii de bomboane scumpe. Șeful, după ce le ură odihnă plăcută, rămânând în cabinet doar el și Parmina, se așeză la locul său păstrînd un zîmbet enigmatic pe față. Ea continua să curățe cu sîrg podelele. În acea seară, când el hotărî să plece, se opri în dreptul ei, o privi îndelung, îi făcu semn să ia sticlele și bomboanele de pe masă, apoi pe neașteptat e strecură în buzunarul halatului un plic cu bani. Îi făcu alt semn cu degetul să-și păstreze calmul, îi netezi părul bogat și îi șopti:

–Odihnește-te. Ai grijă de sănătate, după care dispăru.

În clădire era doar paza la intrare de la primul etaj și nimeni nu observase gestul mărinimos al șefului. Nu prea înțelese sensul cuvintelor lui la despărțire, dar se îngrijoră cum va ieși cu bunătățile în sacoșă ca nu cumva cei de la pază să-i ia banii. Frica ei, însă, a fost zadarnică.

Adușe multă bucurie verișoarelor când se întoarse la gazdă. Despre bani nu voi să știe nimeni și-i ascunse.

După acea seară, Renata, femeia mai mare pe dereticatoare, o tătăroaică obeză cu ochii înguști, asiatici o preîntîmpină să nu mai apară în fața șefului.

De câteva ori compania a fost vizitată de oameni de rang înalt, însoțiți de militari ce le asigurau paza. Parminei îi era frică să se întâlnească cu șeful ei. Aștepta să vină sfîrșitul lunii ca să plece acasă, la bunică în Moldova, cu banii cîștigați. Însă în una din următoarele seri se pomeni alături cu tătăroaica ce o surprinse cu obișnuita ei voce severă:

– Îmbraci salopeta asta nouă și mergi după mine. O conduse pe *Parmina* în biroul șefului. Vei schimba florile, vei șterge praful. Așa a poruncit șeful... O să te descurci?

– Desigur, răspunse puțin speriată Parmina.

– Bine.

Toată seara aerisi biroul, schimbă florile în vazoane pe care i le aduse omul de serviciu. A două zi făcu același lucru. Noaptea, pornind spre ieșire, dădu cu ochii de șef, făcu o plecăciune de parcă i-ar fi zis: „Primiți, vă rog, rezultatul...”

Șeful, îmbrăcat într-un costum albastru îi făcu semn să zăbovească, o măsură din cap pînă-n picioare, apoi îi făcu alt semn să plece. Tocmai în acea clipă apăru Renata, primi unele indicații de la el, apoi veni mirată pe urmele Parminei.

– I-ai atins strunele sufletului, zise tătăroaica, privind-o cu luare-aminte, mijind ochii cu o vădită invidie și îngînă cu sarcasm: Îi plăci! A poruncit să se dea un premiu pentru munca exemplară.

– Săptămîna viitoare plec acasă, în Moldova. Am procurat deja bilet, îi spuse Parmina.

– Știm, dar n-o să pleci cu trenul. Patronul a decis să zbori cu avionul. Vei ridica biletul la contabilitate, din contul firmei.

– Mulțumesc, am înțeles, zise Parmina și parcă își făcu socoteală că nu zburase niciodată cu avionul.

În ultima zi de muncă la companie sosi o delegație care seara, înainte de a veni ea la serviciu, se încheie pentru oaspeți cu o masă bogată. După încheierea sindrofiei Parmina avu mult de lucru, dar se descurcă de minune. O persoană din echipa de curieri îi aduse de la contabilitate solda în plic, biletul de călătorie. Cînd dădu să plece, apăru șeful bine dispus, puțin *grizat*. Rămînînd numai ei în doi, printr-un semn o pofti să ia loc alături pe divan și, spre surprinderea ei, o îndemnă să servească *coniac hennesy* dintr-o sticlă de cristal... Îndemnul patronului i se păru extrem de autoritar și nu știu cum să refuze.

Nu băuse niciodată coniac. Simți că i se înfierbîntă tîmplele... Apoi două mîini viguroase, cu degetele în inele scumpe, începură să-i mîngîie părul, ochii, fruntea. Un sărut coborî pe gîtul ei firav. În îmbrățișările bărbatului se simți ca o vrăbiuță neputincioasă, atrasă de un magnet de care nu putu să se despartă....

Dimineața Parmina plecă spre Moldova, cu amintiri tulburi și o ușoară durere pe care o simte o fată ce își pierde castitatea.

Revenită acasă, Parmina se strădui să uite acea noapte. O ajuta pe bunica la gospodărie. Credea că totul a rămas în amintiri și era gata să plece la studii peste Prut, dar bunica avu un ictus cerebral și toate speranțele ei se spulberă. Avea bani s-o stabilească la azilul de bătrâni la Sărătenii Vechi și a rămas să supravegheze gospodăria și cele două căprițe. De când rămăsese orfană era obișnuită să admire frumusețea cu pădurea din dealul Bordocenilor și nu se încumeta s-o lase singură pe bătrână.

Spre toamnă simți că îi crește burta și sub inimă i se zbate un sufleteț. Era însărcinată. O cuprinse o mare teamă, chiar dacă bunica ce se înfiripa o liniști. Fără a o ispiti cine e tatăl copilului, îi spuse cu tristețe că timpurile se schimbă și multe fete se întorc de la Moscova cu burta la gură, dar nu se prăpădesc. Dumnezeu o să le poarte de grijă.

–Pe lângă noi va crește și copilul, zise ea cu voce blândă.

La sfârșitul lui decembrie Parmina născu un băiețel. Creștea dolofan și vioi. Spre surprinderea ei, se pomeni cea mai fericită mamă din lume! Una din căprițe a fâtat și cu lăptișor în plus, ajutată de bunica, băiețelul cu fiecă zi se transforma într-un Făt-Frumos cu părul auriu și cîrlionțat ca al șefului de la Moscova. Nu-i păsa nici de vorbele verișoarelor care, sosite în vacanță, încercau s-o birfească, chipurile Parmina a adus din Rusia un *baistruc* în poală.

După un an băiețelul prinse să facă primii pași și să lege primele cuvinte. Cunoștea și alte fete de seama ei care avuseseră relații trecătoare și născuseră. Doar că ele aveau o atitudine dușmănoasă față de tatăl copilului... Ea nu înțelegea de ce. Se bucura că natura a înzestrat-o cu un copil atât de drăguț. Nu avea nicio pretenție față de nimeni.

Prefera să-l plimbe prin sat, mai ales la sărbători. Îl fotografia ca pe o coamoară și una din poze o trimise rudelor la Moscova. Verișoarele priviră cu atenție poza și hotărîră să i-o arate Renatei. Tătăroaica în una din zile puse fotografia Parminei cu feciorașul pe masa șefului...

Afară peste Ineasca se lăsa gerul. Satul părea pustiu, dar pe șleahul central apărură coloane de mașini luxoase ce semănau cu misiune diplomatică. Șeful, sobru și serios, ieși din limuzina albă la poarta Parminei și văzînd-o pe Parmina cu fătul în brațe, îi mulțumi că îi aduse pe lume un fiu pe lângă cele două fiice.

Orice s-ar întîmpla în viață, evreii au grijă de urmașii lor...